

Su Ika-isa a Kitab'u Manga Datu

Sia kanu Kitab Taurat

Maguindanaon

2023

© 2023 www.maguindanaonfriends.com

This work is licensed and shareable under the terms of the Creative Commons License:

Attribution-Non Commercial-No Derivative Works (CC BY-NC-ND 4.0)

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

This license allows this work to be shared, copied and redistributed in any medium or format under the following terms: Appropriate credit and a link to the license must be given. The material may not be used for commercial purposes, nor may it be remixed, transformed or built upon.

Bismillah Sir-Rahman Mir-Raheem
Assalamu Alaikum Warahmatullahi Ta'ala Wabarakatuh

Su Ika-isa a Kitab'u manga Datu na makapantag kanu kinandatu nu Nabi Sulaiman a nakasambi endatu kanu ama nin a su Nabi Daud kanu lusud'u Israil taman den kanu kinandatu nu ped pan a manga datu. Mailay kanu nia a kitab su kabagel'u kinandatu nu Nabi Sulaiman enggu su kinapatindag'in kanu Suti a 'Bpagagaman kanu Kadenan a Mapulu.

Mabatia bun sia ba su kinambad'u pendatuan a Israil, nabad su entu sa Yahuda enggu Israil taman den kanu kinandatu nu manga datu.

Mabatia bun sia ba su kinasugu nu Kadenan a Mapulu kanu Nabi Ilias sa kanu timpu nu sangat a kapembaladusa nu manga datu enggu su manga kangagaipan a pinggula nin sia nakanggulalan kanu kabarakat'u Kadenan a Mapulu.

Mabatia tanu bun sia ba i lalayun pedtapiden nu Kadenan a Mapulu su manga datu a munut kanu manga atulan nin taman sa pebpalihan nin silan. Ugaid'a su manga datu menem a pedsungkang sa lekanin na dili nin silan 'gkasuatan taman sa ibpelusak'in silan.

Jka-isa a Kitab'u manga Datu

sia kanu Kitab Taurat

Su Manga Mauli den a Gay nu Datu Daud

1 ¹ Na kanu entu a timpu na su Datu Daud na matua den a benal, na apia pedtangguban pan sekanin sa makapal a tanggub na 'gkatenggaw bun sekanin. ² Daka nia nadtalun nu manga panunugun nin na “Hu mapulu a datu, suguti kami sa kapangilayan nami seka sa manguda a laga a makatiakap sa leka enggu makadulug^a sa leka ka enggu di ka den 'gkatenggaw.” ³ Tembu nangilay den mambu silan sa manisan a laga kanu lusud'u Israil, na nia nilan natun na su laga a bedtuan sa Abisag a taw sa dalepa a Sunim, na inanggit'ilan den mambu sekanin lu kanu datu. ⁴ Na sangat i kanisan nin a laga si Abisag taman sa sekanin i nabaluy a tinemiakap kanu datu, ugaid'a dala imbalagiuma nu datu.

Su Kapegkiug'i Adunia Pendatu

⁵ Na saleta mambu na si Adunia a wata a mama nu Daud kanu kaluma nin a si Agit na inimbabadtug'in edtalun i “Saki i makatundug a endatu.” Na inipapagadil'in su manga pakakalisa enggu su manga pakukuda nin, apeg'u limapulu kataw a manga taw nin a pebpapangunanen nin.

^a 1:2 *Su manguda a laga a makatiakap sa leka enggu makadulug* sia na dikena nia nin maena i dala makagkaluma su Datu Daud ka madakel den i nagkaluma nin.

1 Datu 1

⁶Na dili a benal sekanin pendawayn nu ama nin kanu langun nu penggulan nin. Na si Adunia na sangat i kanisan nin a mama, sekanin i sakupun ni Absalum.

⁷Na inimbitiala ni Adunia si Abiatar a 'bpangurban enggu si Yuab a wata a mama ni Siruya makapantag kanu kahanda nin a kapendatu nin. Na inayunan nilan mambu sekanin kanu entu a kahanda nin. ⁸Ugaid'a dala ayun sa lekanin si Saduk a 'bpangurban, si Binaya a wata a mama ni Yihuyada, su nabi a si Natan, si Simi, si Ri enggu su mangategel sa kambunua a manga sundalu nu Daud.

⁹Na migkurban si Adunia sa manga bili-bili, manga sapi enggu manganguda a sapi a pinagkasebud lu kanu masela a watu a bedtuan sa Suhilit a masupeg kanu dalepa a In-Rugil ka pinagakat'in su manga suled'in a mama enggu su 'gkangaunutan a ebpun kanu tupu nu Yahuda. ¹⁰Ugaid'a dala nin pagakata su Nabi Natan enggu si Binaya apeg'u mangategel sa kambunua a manga sundalu nu datu enggu su suled'in a si Sulaiman.

¹¹Na sabap sa entu na nia pidtalun nu Nabi Natan kani Batsiba a ina nu Sulaiman na “Ngintu, dala nengka katawi i si Adunia a wata a mama ni Agit na binaluy nin saguna i ginawa nin a datu? Na dala katawi ni Datu Daud su entu. ¹²Na amaika pegkiugan nengka a makalipuas su umul'engka enggu su umul'u wata nengka a si Sulaiman na enggula ka su papata ku a nia sa leka. ¹³'Bpawangi ka si Datu Daud ka edtalun ka lun i 'Hu mapulu ku a datu, dikena ba inibpasad'engka sa laki a panunugun nengka i su wata ta a mama a si Sulaiman i makasambi sa leka endatu? Na ngintu ka si Adunia i pendatu saguna?’ ¹⁴Na gagalu nu kapembitiala

1 Datu 1

nengka kanu datu na lumudep aku ka ipaamad ku sa lekanin sa benal su pedtalun nengka a nan.”

¹⁵Na guna su maitu na linemu den mambu si Batsiba kanu Datu Daud a lu kanu bilik'in. Na saleta mambu na matua den a benal su Datu Daud a nia pedtuludu lun na si Abisag a taw sa Sunim. ¹⁶Na nia kinauma ni Batsiba lu na sinemugiud sekanin kanu datu a tanda na kabpagadat'in lun. Na nia nakaidsa nu datu sa lekanin na “Ngin i kahanda nengka?”

¹⁷Na nia inisumpat'i Batsiba sa lekanin na “Hu mapulu ku a datu, dikena ba inibpasad nengka sa laki a panunugun nengka sia kanu ingala nu Kadenan a Mapulu a Kadenan nengka i su wata ta a mama a si Sulaiman i makasambi sa leka endatu? ¹⁸Ugaid'a hu mapulu ku a datu ngintu ka dala nengka katawi i si Adunia den i pendatu saguna? ¹⁹Na sinemumbali sekanin sa madakel a sapi, manganguda a sapi a pinagkasebud enggu manga bili-bili ka pinagakat'in su langun nu manga wata nengka a mama enggu su 'bpangurban a si Abiatar, apeg'u mapulu nu manga sundalu nengka a si Yuab, ugaid'a si Sulaiman a wata nengka bun na dala nin a benal pagakata. ²⁰Tembu saguna hu mapulu ku a datu, na 'bpagangapan ka nu manga taw a Israil sa u entain i mapamili nengka a makasambi sa leka endatu. ²¹Ka amaika di nengka enggulan su entu, na saki enggu su wata ta a si Sulaiman na itimbang kami nilan a sinemungkang kanilan amaika matay ka den.”

²²Na saleta mambu na gagalu nu kapembitiala ni Batsiba kanu datu, na nakauma su Nabi Natan. ²³Na pibpawangan nu manga panunugun su datu ka pidtalun nilan lun i “Nakauma sia si Nabi Natan.” Na nia kinaadap'u Nabi Natan kanu datu na sinemugiud sekanin a tanda nu kabpagadat'in lun. ²⁴Na nia nin pidtalun kanu datu na “Hu mapulu ku a datu, seka ba

1 Datu 1

i minetad kani Adunia a makasambi sa leka endatu a makaayan kanu kulesi nengka? ²⁵ Kagina kanu nia a gay na sinemumbali sekanin sa madakel a sapi, manganguda a pinagkasebud a sapi enggu manga bili-bili ka pinagakat'in su manga wata nengka a mama enggu su manga mapulu nu sundalu apeg'u 'bpangurban a si Abiatar. Saguna na 'bpamegkan silan enggu 'bpamanginem a nia nilan ibpamelalis pedtalu na 'Palihalan si Datu Adunia!' ²⁶ Ugaid'a saki a panunugun nengka taman kanu 'bpangurban a si Saduk, si Binaya a wata a mama ni Yihuyada enggu su wata nengka a si Sulaiman na dala nin pagakata. ²⁷ Hu mapulu ku a datu, seka ba i minetad kani Adunia a makasambi sa leka endatu enggu makaayan kanu kulesi nengka sa dala nengka den pakatawi sa lekami?"

Su Kinabetad'u Daud kanu Sulaiman a Makatundug a Endatu

²⁸ Na nia inisumpat'u Datu Daud kanu Nabi Natan na "Pasia ka si Batsiba." Na linemu den mambu si Batsiba a lu midtindeg kanu adapan nu datu. ²⁹ Na nia pidtalu nu datu sa lekanin na "Ipebpasad ku kanu Kadenan a Mapulu a linemipuas sa laki kanu langun nu manga pakagkaid, ³⁰ i saguna na tumanen ku su inibpasad ku sa leka sia nakanggulalan kanu ingala nu Kadenan a Mapulu a Kadenan nu manga taw a Israil sa 'Si Sulaiman a wata ta i makasambi sa laki endatu enggu sekanin i makaayan kanu kulesi ku.' " ³¹ Daka sinemegiud si Batsiba kanu adapan nu datu a tanda nu kabpagadat'in lun enggu nia nin lun pidtalu na "Palihalan taman sa taman su mapulu ku a si Datu Daud." ³² Daka nia pidtalu nu Datu Daud na "Pasia nu su 'bpangurban a si Saduk, si Nabi Natan enggu si Binaya a wata a mama ni Yihuyada." Na linemu den mambu

1 Datu 1

silan kanu datu. ³³ Na nia pidtalun nu datu kanilan na “Pagkuda nu kanu pangangayamen ku a mula^b su wata ku a si Sulaiman ka paunut'u sekanin enggu su manga tameng lu sa Gihun. ³⁴ Na nia nu kauma lu na seka Saduk enggu Nabi Natan na bubusi nu sa lana su ulu ni Sulaiman a tanda sa sekanin i pinamili ku a makasambi sa laki endatu kanu lusud'u Israil, entu pan ka pauni nu su manga tambuli ka ilalis'u edtalun i ‘Palihalan si Datu Sulaiman!’ ³⁵ Na unuti nu sekanin kanu kambalingan nin sia ka paayan nu sekanin kanu kulesi ku kagina sekanin den i pinamili ku a makasambi sa laki endatu kanu lusud'u Israil enggu Yahuda.”

³⁶ Na nia inisumpat'i Binaya a wata a mama ni Yihuyada kanu datu na “Enggulan nami su langun nu pidtalun nengka a nan enggu pangeni-ngenin ta kanu Kadenan a Mapulu a Kadenan nengka i tumanen nin su entu. ³⁷ Na u panun i kinatapid'u Kadenan a Mapulu kanu datu na maitu bun ba i katapid'in kani Sulaiman. Pangeni-ngenin ta i minuna pan i kandatu nin kumin sa leka.” ³⁸ Daka ginemanat den mambu su 'bpangurban a si Saduk, su Nabi Natan, si Binaya a wata a mama ni Yihuyada enggu su manga tameng a taw a Kirit enggu taw a Pilit ka inunutan nilan den su Sulaiman lu sa dalepa a Gihun a pinagkuda nilan kanu mula a pangangayamen nu Datu Daud. ³⁹ Na nia nilan kinauma lu na kinua ni Saduk su lana a inibetad kanu sidung'u binatang a lu kanu Balung-balung a Tuleda^c a

^b 1:33 Su **mula** sia na bedtuan sa *mule* sa basa a English atawa ka *mola* sa basa a Tagalog. Pinamipis a kuda enggu kimar atawa ka aden lugu nin a kuda enggu kimar. Su nia a binatang na di embata.

^c 1:39 Su **Balung-balung a Tuleda** a nia na nia ba su balung-balung a tuleda lu sa ciudad a Awrusalim a pinatindeg'u Daud a binetadan kanu Kaun nu Kapasadan. Mabatia i nia kanu Ikadua a Kitab'u Nabi Samuil 6 ayat 17. Dikena nia su Balung-balung a Tuleda a 'Bpangadapan kanu Kadenan a Mapulu a inipatindeg'u Nabi Musa.

1 Datu 1

'Bpangadapan kanu Kadenan a Mapulu ka binubusan nin sa lana su ulu nu Sulaiman a tanda kanu kinapamili lun a datu. Daka pinauni nilan su manga tambuli enggu nia inilalis edtalu nu manga taw na “Palihalan si Datu Sulaiman!” ⁴⁰ Na inunutan sekanin embalingan nu langun nu taw lu sa Awrusalim a 'gkangagalaw a pebpaguni sa manga palendag. Na 'gkatagantang su lupa kanu kabpamelalis'ilan sa kanu kapegkagalaw nilan.

⁴¹ Na nakineg i entu ni Adunia apeg'u manga ana nin sa kanu kinapasad'ilan keman. Na guna makineg'i Yuab su uni nu manga tambuli na nia nin nadthalu na “Ngin guna i 'gkanggula lu kanu siudad ka pakaingel a benal?” ⁴² Na gagalu nu kapedthalu nin na nakauma si Jonatan a wata a mama nu 'bpangurban a si Abiatar. Na nia pidthalu ni Adunia sa lekanin na “Talus ka, ka 'gkatawan ku man i matidtu ka a taw enggu 'gkasigulu ku i aden katigan nengka a mapia.” ⁴³ Na nia inisumpat'i Jonatan sa lekanin na “Dikena i nia mapia a katigan kagina nia pinamili ni Datu Daud a nakasambi sa lekanin endatu na si Sulaiman. ⁴⁴ Na pinaunutan nin su Sulaiman kanu 'bpangurban a si Saduk, si Nabi Natan, si Binaya a wata a mama ni Yihuyada enggu su manga tameng a taw a Kirit enggu taw a Pilit lu sa dalepa a Gihun a pinagkuda nilan kanu mula a pangangayamen ni Datu Daud. ⁴⁵ Na nia nilan kinauma lu na binubusan sekanin nu 'bpangurban a si Saduk enggu Nabi Natan sa lana ka binaluy nilan a datu. Na bagu pamun i kinambalingan nilan kanu siudad tembu sangat a penggalaw-galaw su manga taw, na entu ba i 'gkakineg'u a nan a pakaingel. ⁴⁶ Na saguna na si Sulaiman den i 'bpagagayan kanu kulesi ni Datu Daud. ⁴⁷ Na linemu bun su 'gkangaunutan nu mapulu tanu a si Datu Daud ka binadtug'ilan sekanin enggu nia nilan pidthalu lun na ‘Pangeni-ngenin ta kanu Kadenan a Mapulu a Kadenan nengka i minuna

1 Datu 1–2

pan i kabadtug'i Sulaiman kumin sa leka enggu pakabagelen nin su kandatu nin kumin sa leka.' Na daka dinemukum su Datu Daud lu kanu 'bpagigan nin ka sinimba nin su Kadenan, ⁴⁸sa nia nin inipangeni-ngeni na 'Pugin su Kadenan a Mapulu a Kadenan nu manga taw a Israil kagina kanu nia a gay na inibetad'in su isa kanu wata ku a makasambi sa laki endatu enggu makaayan kanu kulesi ku sa nambamatan ku pamun.' ”

⁴⁹Na guna makineg'u manga ana ni Adunia su entu na namakadtindeg silan a kinegkel'a gilek taman sa namakaawa silan. ⁵⁰Na nagilekan bun si Adunia kanu Sulaiman tembu linemu sekanin kanu Balung-balung a Tuleda a 'Bpangadapan kanu Kadenan a Mapulu ka kinemapet lu kanu mana a entu manga sidung lu kanu 'bpangurbanan.

⁵¹Na aden midtalulu kanu Sulaiman sa “Si Adunia na sangat a nagilekan sa leka, na saguna na lu sekanin kanu 'bpangurbanan ka kinemapet kanu mana a entu manga sidung enggu nia nin ipapedtalulu na dili sekanin mawa lu taman sa dili nengka ibpasad i di nengka sekanin imatayan.” ⁵²Na nia inisumpat'u Sulaiman na “Amaika ipailay nin sa laki su katidtu nin na dala manggula nin a mawag ugaid'a amaika enggula sekanin sa sungkang sa laki na matay sekanin.” ⁵³Na guna su maitu na inipakua sekanin nu Datu Sulaiman lu kanu 'bpangurbanan. Daka nia nin kinauma lu kanu Datu Sulaiman na sinemugiud sekanin a tanda nu kabpagadat'in lun. Na nia pidtalulu nu Sulaiman sa lekanin na “Uli ka den.”

Su manga Mauli den a manga Tutuma nu Daud kanu Sulaiman

2 ¹Na guna su mangagan den 'bpagalapen nu Kadenan su Daud na pinanutuman nin su wata nin a su Sulaiman sa ²“Pagkabagel ka i

1 Datu 2

manggiginawa nengka enggu pakawalaw ka, ka mangagan aku den alapen nu Kadenan. ³ Na inggulalan nengka su langun nu kasuguan nu Kadenan nengka a Mapulu enggu paguyag-uyag ka sia luyud kanu kahanda nin. Na enggula ka su manga pangitaban nin, su manga kasuguan nin, su manga ukit'in enggu su manga atulan nin a nakasulat kanu kitab'u Musa. Na kanu maitu ba a ukit na lalayun embantas su langun nu enggulan nengka. ⁴ Na amaika enggulan nengka su entu na tumanen nu Kadenan a Mapulu su inibpasad'in sa laki a mapalalayun su kandatu nu tupu ku kanu manga taw a Israil amaika maguyag-uyag silan sa matidtu sia kanu adapan nin enggu paginugutan nilan sekanin sa senep sa atay.

⁵ “Na katawan nengka man su pinggula sa laki ni Yuab a wata a mama ni Siruya a mana su kinaimatay nin kanu dua kataw a mapulu nu manga sundalu nu Israil a si Abnir a wata a mama ni Nir enggu si Amasa a wata a mama ni Yatir. Sinulian nin silan a mana nin manga kuntela sa timpu na dikena kapembunua. Na sekanin i kadtempuan kanu kinapatay nu dua kataw a entu. ⁶ Na enggula ka sa lekanin u ngin i kalangan nengka lun a makadait sa lekanin, ugaid'a di ka den pedsuguti sa mauyag pan sekanin sa mauget.

⁷ “Na italus'engka su kapianan kanu sakambinabatan ni Barsilai a taw sa dalepa a Giliad, pakan ka silan a kaped'engka kagina tinabangan aku nilan kanu kabpanganup sa laki nu suled'engka a si Absalum.

⁸ “Na di ka bun lemipatani si Simi a taw sa dalepa a Bahurim a wata a mama ni Gira a ebpun kanu tupu nu Buniamin. Inipaminta-minta aku nin kanu kinalu ku kanu dalepa a Mahanaim. Ugaid'a kanu kinapagilaya nami lu sa kanu lawas'a ig'u Jordan na inibpasad ku sa lekanin kanu ingala nu Kadenan a Mapulu i di ku sekanin imatayan. ⁹ Ugaid'a saguna na sigulu

1 Datu 2

ka sa masugat sekanin na kawagib. Ka katawan nengka bun u ngin i dait a enggulan sa lekanin ka balaitungan ka a taw. Na apia matua den sekanin na imatayi ka.”

Su Kinapatay nu Nabi Daud

¹⁰Na guna maipus su entu na minatay den su Daud enggu lu sekanin inilebeng kanu bedtuan sa siudad'u Daud.^d ¹¹Na nakapatpulu lagun i kinandatu nu Daud kanu manga taw a Israil, nakapitu lagun sa dalepa a Hibrun enggu nakatelupulu enggu telu lagun menem i kinandatu nin sa siudad a Awrusalim. ¹²Na su Sulaiman i nakasambi kanu kapendatu nu ama nin a su Daud enggu mabagel a benal su kapendatu nu Sulaiman.

Su Kinapangilut'u Kabagel'u Kapendatu nu Sulaiman

¹³Na aden isa a gay a linemu kani Batsiba a ina nu Sulaiman si Adunia a wata a mama ni Agit. Na nia lun inidsa ni Batsiba na “Ngintu, kalilintad i tangga na kinasia nengka?” Na nia inisumpat'i Adunia na “Uway, kalilintad.” ¹⁴Daka nia nin pidtalun na “Aden pedtalun ku sa leka.” Na nia inisumpat'i Batsiba lun na “Edtalun ka, ngin i entu ba?” ¹⁵Na nia nin pidtalun na “'Gkatawan nengka man i saki i 'gkabaluy a datu enggu entu ba i antapan nu manga taw, ugaid'a dala i entu manggula ka lu nakabpawang kanu suled ku kagina entu bun ba i kahanda nu Kadenan a Mapulu. ¹⁶Na saguna na aden 'bpangenin ku sa leka, u mapakay bu na di aku nengka 'bpalawi.” Na nia pidtalun ni Batsiba lun na “Edtalun ka, ngin i entu ba?”

^d2:10 Su *bedtuan sa siudad'u Daud* sia na sakup bun nu Awrusalim.

1 Datu 2

¹⁷Na nia nin inisumpat na “Bpangenin ku sa leka i pangeni ka pan kani Datu Sulaiman i mapangaluma ku si Abisag a taw sa dalepa a Sunim. Na katawan ku i di ka nin kabpalawan.” ¹⁸Na nia pidtalun ni Batsiba na “Uway, edtalun ku i nan kanu datu.” ¹⁹Na linemu den mambu si Batsiba kanu datu ka enggu nin madtalun su 'bpangenin a entu ni Adunia. Na guna sekanin mailay nu Sulaiman na midtindeg sekanin kanu kulesi nin ka inalaw nin enggu dinemukum sekanin kanu adapan nu ina nin a tanda nu kabpagadat'in lun. Daka minayan menem sekanin kanu kulesi nin enggu napakua sekanin sa satiman a kulesi a lu nin inipabetad kanu kawatan nin ka lu nin ba pinaayan su ina nin. ²⁰Na nia pidtalun ni Batsiba sa lekanin na “Aden paidu a 'bpangenin ku sa leka, na 'bpangenin ku i di aku nengka 'bpalawi.” Na nia pidtalun nu datu sa lekanin na “Hu ina ku, edtalun ka sa laki u ngin i 'bpangenin nengka, ka katawan nengka man i di ku seka kabpalawan.” ²¹Na nia pidtalun ni Batsiba na “Isugut'engka a mapangaluma nu suled'engka a si Adunia si Abisag a taw sa dalepa a Sunim.” ²²Na nia inisumpat'u Datu Sulaiman kanu ina nin na “Ngintu ka 'bpangenin nengka a magkaluma ni Adunia si Abisag? Aden a entu na makin iamung'engka den mangeni su pendatuan ka inggay ku bun man sa lekanin, kagina kaka bun man sekanin sa laki enggu tampil'u 'bpangurban a si Abiatar enggu si Yuab a wata a mama ni Siruya.” ²³Daka inidsapa nu Datu Sulaiman kanu Kadenan a Mapulu i siksian sekanin nu Kadenan amaika di nin kapaimatayan si Adunia sabap kanu pinggula nin a entu. ²⁴Na nia nin pidtalun na “Su Kadenan a Mapulu a minetad sa laki kanu kulesi nu ama ku a si Daud enggu pinakabagel'in su kadatu ku taman sa mibpasad sekanin sa su manga tupu ku i endatu kanu Israil, na sekanin i saksi ku sa kanu nia a gay sa nanget a matay si Adunia.” ²⁵Tembu inisugu

1 Datu 2

nu Datu Sulaiman kani Binaya a wata a mama ni Yihuyada i imatayan nin si Adunia. Daka inimatayan den mambu ni Binaya si Adunia.

²⁶Na guna maipus su entu, na nia pidtalun nu datu kanu 'bpangurban a si Abiatar na “Uli ka lu kanu kalupan nengka sa dalepa a Anatut, ka nia man dait sa leka na imatayan ka den, ugaid'a di ku pan seka paimatayan sabap sa seka i tinemuganul kanu Kaun nu Kapasadan kanu Kadenan a Mapulu kanu timpu a kaped'engka su ama ku a si Daud enggu su kinaunut'engka lun kanu timpu nu kinatala nin sa kamalasan.” ²⁷Na guna su maitu na iniawa nu Sulaiman si Abiatar kanu galebekan nin a kabpangurban kanu Kadenan a Mapulu. Na sabap sa entu na natuman su pidtalun nu Kadenan a Mapulu lu sa Silu makapantag kanu tupu ni Ili.^e

²⁸Na guna katawi ni Yuab su entu na nalalaguy sekanin kagina apia dala sekanin tampil kani Absalum sa kabaluy lun sa datu ugaid'a tinemampil sekanin kani Adunia. Na lu sekanin nalalaguy kanu Balung-balung a Tuleda a 'Bpangadapan kanu Kadenan a Mapulu ka kinemapet kanu mana a entu manga sidung kanu 'bpangurbanan. ²⁹Na guna katawi nu Datu Sulaiman i si Yuab na nalalaguy lu ba kanu ubay nu 'bpangurbanan, na sinugu nin si Binaya sa imatayan nin si Yuab. ³⁰Na linemu den mambu si Binaya kanu Balung-balung a Tuleda a 'Bpangadapan kanu Kadenan enggu nia nin pidtalun kani Yuab na “Nia katigan nu datu na liu ka kun san.” Ugaid'a nia inisumpat'i Yuab na “Di aku 'bpeliu, ka sia aku den ba 'bpatay.” Daka mimbalingan si Binaya lu kanu datu ka pidtalun nin su pidtalun a entu ni Yuab. ³¹Na nia inisumpat'u datu sa lekanin na “Enggula ka su pedtalun nin a entu a lu den ba sekanin

^e 2:27 Si *Ili* na isa bun sekanin a 'bpangurban. Mailay bun su nia kanu Ika-isa a Kitab'u Nabi Samuil 2 ayat 30 taman sa 36.

1 Datu 2

'bpatay taman sa ilebeng'engka. Na kanu maitu ba a ukit na maawa den su kapedtempu kanu tupu nu ama ku sa kanu kinaimatay kanu manga dala a entu kadupangan nin a si Yuab i minggula lun. ³² Na su kapatay nin a entu na inimbalingan bu man nu Kadenan a Mapulu su pinggula nin a su kinaimatay nin kani Abnir a 'gkaunutan nu manga sundalu nu manga taw a Israil a wata a mama ni Nir enggu si Amasa a 'gkaunutan nu manga sundalu nu manga taw a Yahuda a wata a mama ni Yatir. Na su dua kataw a entu na labi a matidtu kumin sa lekanin. Na dala a benal akal pandapat'u ama ku a si Daud kanu kinaimatay nin a entu kanilan. ³³ Na sekanin enggu su manga tupu nin i kadtempuan taman sa taman kanu kinapatay nu entu a manga taw. Ugaid'a si Daud enggu su manga tupu nin taman kanu pendatuan nin na palilintaden nu Kadenan a Mapulu taman sa taman.” ³⁴ Daka pibpawangan den ni Binaya a wata a mama ni Yihuyada si Yuab ka inimatayan nin den enggu lu nin inilebeng kanu ubay nu walay nin kanu tawan-tawan a dalepa. ³⁵ Entu pan ka inisambi nu datu si Binaya kani Yuab a mapulu sa langun nu manga sundalu. Na si Saduk menem i inisambi nin kani Abiatar a 'bpangurban.

³⁶ Na guna maipus su entu na inipatawag'u datu si Simi^f sa nia nin lun pidtalun na “Patindeg ka sa walay sia sa Awrusalim ka sia ka den ba 'gkaleben. Na da ka den lemu kanu manga ped pan a dalepa. ³⁷ Na amaika lempag ka kanu kadatalan nu Kidrun na nanget a matay ka, na amaika manggula su entu na seka bun i kadtempuan kanu kapatay nengka.” ³⁸ Na nia pidtalun ni Simi kanu datu na “Hu mapulu ku a datu, na mapia su katigan nengka a nan, na entu ba i enggulan ku.” Na nauget a timpu

^f 2:36 Si **Simi** a nia na mailay su kinapaminta-minta nin kanu Daud kanu Ikadua a Kitab a Inisulat'u Nabi Samuil 16 ayat 5 taman sa 13.

1 Datu 2–3

i kinagkakaleben ni Simi lu sa Awrusalim. ³⁹ Ugaid'a guna maipus su nakatelu lagun na su dua kataw a ulipen ni Simi na minawa ka linemu kani Akis a datu nu dalepa a Gat a wata a mama ni Maaka. Na guna katawi ni Simi su entu, ⁴⁰ na migkuda sekanin mamagayas kanu kimar'in ka linemu kanu Datu Akis ka enggu nin makua su manga ulipen nin. Na nakua nin mambu silan entu pan ka mimbalingan sa Awrusalim. ⁴¹ Na guna katawi nu Datu Sulaiman i ginemanat si Simi lu sa Awrusalim ka linemu sa dalepa a Gat taman sa nakambalingan den sekanin sa Awrusalim ⁴² na inipatawag sekanin nu datu enggu nia nin lun pidtalu na “Dikena ba pinadsapa ku seka kanu ingala nu Kadenan a Mapulu enggu pinaingatan ku sa leka i amaika lemu ka kanu ped a dalepa na matay ka? Dikena ba nia nengka inisumpat na unutan nengka su entu? ⁴³ Na ngintu ka dala nengka paginuguti su inibpasad'engka kanu Kadenan a Mapulu a inisugu ku sa leka?” ⁴⁴ Pidtalu pan nu datu kani Simi i “Katawan nengka man a benal su manga mawag a pinggula nengka kanu ama ku a si Daud. Na saguna na sultan ka nu Kadenan a Mapulu kanu mawag a entu a pinggula nengka. ⁴⁵ Ugaid'a saki na palihalan nu Kadenan a Mapulu enggu su pendatuan nu ama ku a si Daud na mananalusan sia kanu adapan nu Kadenan a Mapulu taman sa taman.” ⁴⁶ Daka sinugu nu datu si Binaya sa imatayan nin si Simi, na inimatayan nin den mambu. Na migkabagel a benal su kapendatu nu Sulaiman.

Su Ilemu nu Nabi Sulaiman

3 ¹ Na pidtampil'u Datu Sulaiman si Piraun a datu nu dalepa a Egypt sa ukit'a kinapangaluma nin kanu wata nin. Na lu nin pinagkakaleben su

1 Datu 3

kaluma nin kanu siudad'u Daud, gagalu na da pan mapasad su tulugan[§] nin apeg'u alad'u Awrusalim enggu su walay a pedsimban kanu Kadenan a Mapulu. ² Na su manga taw na lu pegkurban kanu manga nakapulu a dalepa kagina kanu entu a timpu na dala pamun mapasad mapatindeg su walay a pedsimban kanu Kadenan a Mapulu. ³ Na inikalimu a benal'u Sulaiman su Kadenan a Mapulu ka pinaginugutan nin su langun nu atulan a inipapata sa lekanin nu ama nin a su Daud ugaid'a lu sekanin pegkurban enggu pedtutung sa tutungen a mamut kanu manga nakapulu a dalepa a pegkurbanan.

⁴ Na aden isa a gay a linemu su Datu Sulaiman sa dalepa a Gibiun ka migkurban sekanin lu kagina lu ba su badtug sa langun a pegkurbanan. Na migkurban sekanin lu ba sa sangibu i kadakel'in a kurban a pedtutungen langun. ⁵ Na kanu magabi a lu sekanin sa Gibiun, na sia kanu kapedtulug'in na napailay sa lekanin su Kadenan a Mapulu sa ukit a taginepen sa nia nin lun pidtalun na “Edtalun ka sa laki u ngin i pegkiugan nengka a inggay ku sa leka.” ⁶ Na nia inisumpat'u Sulaiman kanu Kadenan na “Inipagedam'engka kanu ama ku a si Daud a panunugun nengka su dala idsan nin a limu nengka kagina naguyag-uyag sekanin sa matidtu kanu adapan nengka enggu bantang su pamusungan nin sa leka. Na inipatalus'engka su kinapagedam'engka kanu dala idsan nin a limu nengka kanu kinaenggay nengka lun sa wata a mama a makasambi a makaayan kanu kulesi nin. ⁷ Hu Kadenan a Mapulu a Kadenan ku, binaluy aku nengka a datu a nakasambi kanu ama ku a si Daud apia nia nin kaaden i manguda aku pamun a dala napagukit-ukitan nin sa kapangulu.

[§] 3:1 **tulugan** Nia nin maena na su walay nu sultan atawa ka datu nu dalepa. Sia menem sa basa a Tagalog na *palasyo*.

1 Datu 3

⁸Na saguna na su panunugun nengka a nia, na nia kanu luk'u manga taw a pinamili nengka a di den mabilang i kadakel'in. ⁹Na enggi aku sa ilemu a mausal ku kanu kapangulu ku kanu manga taw enggu katuntay ku kanu ngin i mapia enggu mawag. Ka entain ba man i makagaga mangulu kanu manga taw nengka a nia a sangat den i kadakel'in?"

¹⁰Na nasuatan nu Kadenan a Mapulu su pinangeni a entu nu Sulaiman. ¹¹Daka nia pidtalun nu Kadenan sa lekanin na "Sabap sa dala ka pangeni sa malendu a uyag-uyag, kakawasan enggu su kapatay nu manga kuntela nengka ka nia nengka pinangeni na ilemu a katuntay sa kakukum sa ngin i wagib, ¹²na inggay ku sa leka su 'bpangenin nengka a nan. Enggan ku seka sa ilemu enggu katuntay a dala makalawan lun apia kanu nangauna pan a timpu atawa ka kanu mamakatundug pan sa leka. ¹³Inggay ku bun sa leka su apia dikena nengka pinangeni a mana su kakawasan enggu kabadtugan taman sa bibiag ka pan, na dala makalepeng sa leka a datu sia sa dunia. ¹⁴Na amaika maguyag-uyag ka sia luyud kanu kahanda ku enggu unutan nengka su manga atulan ku taman kanu kasuguan ku a mana su pinggula nu ama nengka a si Daud, na enggan ku seka sa malendu a uyag-uyag."

¹⁵Daka nakagedam su Sulaiman enggu naimamanan nin i inimbitiala sekanin nu Kadenan a Mapulu sa ukit'a taginepen. Na nia nin kinambalingan sa Awrusalim na linemu sekanin kanu Kaun nu Kapasadan kanu Kadenan a Mapulu enggu migkurban sekanin sa manga kurban a pedtutungen langun enggu manga kurban a tanda sa kinaisa kanu Kadenan. Na napapagadil bun sekanin sa madakel a makan kanu langun nu 'gkangasaligan nin.

Su Ilemu nu Sulaiman kanu Kapangukum'in sa Wagib

¹⁶Na aden isa a gay a aden dua kataw a babay a sundal i linemu kanu Datu Sulaiman. ¹⁷Na nia pidtalun nu sakataw na “Hu datu, saki enggu su babay a nia na isa bu i pegkalebenan nin. Na kanu kinambata ku na lu sekanin natabu. ¹⁸Na guna maipus su nakatelu gay na mimbata bun sekanin, na sekami bu dua lu kanu walay, na apia sakataw na dala kaped'ami. ¹⁹Na aden isa a magabi na nalaganaan nin su wata nin taman sa minatay. ²⁰Daka mimbangun sekanin kanu manga luk i gay gagalun kapadtulug ku, ka kinua nin su wata ku ka pinadsambian nin kanu wata nin. ²¹Tembu kanu kinagedam ku ka papedsusun ku su wata ku na nia ku den nailay i minatay den su wata ku. Ugaid'a guna ku edsusulimana sa mapia na dikenan besen entu su wata ku.”

²²Na nia menem pidtalun nu sakataw a babay na “Dikena benal i pedtalun nin a nan, ka bibiag su wata ku, lekanin i minatay.” Na maitu bun ba i pidtalun nu sakataw menem a babay. Na mibpalawa silan kanu adapan nu datu.

²³Daka nia pidtalun nu datu kanilan na “Uman i isa sa lekanu na pedtalun sa ‘Su wata ku i bibiag enggu lekanin i minatay.’ ” ²⁴Na guna su maitu na napakua sa sundang su datu, na inenggan nilan mambu sekanin. ²⁵Na inisugu nu datu i “Tebped'u sa luk i wata a nan a bibiag ka enggu nilan mambad.” ²⁶Ugaid'a sabap kanu lat'a nanam'u tidtu a ina nu wata, na nia nin nadtalun kanu datu na “Hu datu, di ka den pebpagimatayi ka inggay nengka den kanu babay a nan.” Ugaid'a nia pidtalun nu sakataw a babay na “Tebped'u den a nan su wata ka enggu dala makanggumaked lun sa lekami!” ²⁷Daka nia pidtalun nu datu na “Di nu den 'bpagimatayi i wata a

nan ka inggay nu kanu babay a namagayuk sa di imatayan su wata ka sekanin i tidtu a ina nin.”

²⁸Na guna makauma kanu pakinegan nu manga taw a Israil su ukit'u kinakukum a entu nu datu na naadenan silan na masela a kapagadat sa lekanin, kagina natuntayan nilan i aden ilemu nin a ebpun kanu Kadenan sa kakukum sa wagib.

Su 'Gkangasaligan nu Datu Sulaiman kanu Pendatuan nin

4¹Na su Datu Sulaiman i mindatu kanu lusud'u Israil. ²Na nia su manga ngala nu manga mapulu a 'gkangasaligan nin: si Asaria a wata a mama ni Saduk i mapulu sa langun nu 'bpangurban. ³Si Ilihurip menem enggu si Ahia a manga wata a mama ni Sisa i 'bpanulat kanu ngin i kadtalu nu datu, si Yusapat menem a wata a mama ni Ahilud i 'bpanulat kanu ngin i 'gkanganggula enggu papedsampay kanu manga taw kanu ngin i katigan nu datu. ⁴Na si Binaya menem a wata a mama ni Yihuyada i mapulu nu manga sundalu, si Saduk enggu si Abiatar menem i 'bpangurban. ⁵Na si Asaria menem a wata a mama ni Natan i pegkakataw kanu langun nu gubilnadul. Na si Sabud a wata a mama bun ni Natan i 'bpangurban enggu 'bpamapata menem kanu datu. ⁶Si Ahisar menem i pegkakataw kanu tulugan nu datu. Na si Aduniram menem a wata a mama ni Abda i pegkakataw kanu manga ulipen a papenggalebeken sa peges.

⁷Na minetad bun su Sulaiman sa sapulu enggu dua a gubilnadul a makapangulu kanu lusud'u Israil. Na silan ba a nia i 'bpangenggay sa makan kanu datu enggu kanu sakambinabatan nin taman kanu langun nu lu kanu tulugan. Na uman i sakataw kanilan na 'bpangenggay sa makan

1 Datu 4

sa dalem'u saulan kanu uman salagun. ⁸ Na nia su manga ngala nu entu: si Bin-Hur a gubilnadul kanu bakulud'u Ipraim, ⁹ si Bin-Dikar a gubilnadul kanu dalepa a Makas, Saalbim, Bitsimis enggu sa Ilun Bit-Hanan, ¹⁰ si Bin-Hisid a gubilnadul kanu dalepa a Arubut enggu Suku taman kanu kalupan nu Hipir, ¹¹ si Bin-Abinadab a gubilnadul kanu dalepa a Naput-Dur a kaluma ni Tapatar a wata nu Sulaiman, ¹² si Baana a wata a mama ni Ahilud a gubilnadul kanu dalepa a Taanak, Migidu enggu kanu lusud'u Bit-San a masupeg sa Saritan kanu baba nu dalepa a Yisril enggu kanu manga dalepa a iganat sa Bit-San taman sa Abil-Mihula taman den kanu bala nu Yukmian, ¹³ si Bin-Gibir a gubilnadul kanu dalepa a Ramut-Giliad apeg'u manga dalepa ni Yair a wata a mama ni Manasi a sakup'u dalepa a Giliad enggu su dalepa nu Argub Basan apeg'u sakup'in a nempulu a mangasela a ciudad a pinagalad a nia alid'u pintuan nin na galang, ¹⁴ si Ahinadab a wata a mama ni Iddu a gubilnadul kanu dalepa a Mahanaim, ¹⁵ si Ahimas a lu kanu dalepa a Naptali a kaluma ni Basimat a wata a babay nu Sulaiman, ¹⁶ si Baana a wata a mama ni Husai a gubilnadul kanu dalepa a Asir enggu Alut, ¹⁷ si Yihusapat a wata a mama ni Parua a gubilnadul kanu dalepa a Isakar, ¹⁸ si Simi a wata a mama ni Ila a gubilnadul kanu dalepa a Buniamin, ¹⁹ si Gibir a wata a mama ni Uri a gubilnadul kanu dalepa a Giliad a andang a kalupan nu Datu Sihun a taw a Amur enggu kalupan nu Datu Ug a taw a Basan.

Na aden bun sakataw a gubilnadul kanu lusud'u dalepa a Yahuda.

Su Kakawasan enggu su Ilemu nu Sulaiman

²⁰Na su kadakel'u manga taw a Israil enggu Yahuda na mana kadakel'a pedtad sa lagat. Na 'gkangagalaw a benal silan enggu di silan pegkulang sa makan enggu 'bpaginemen. ²¹Na su Sulaiman i mindatu kanu langun nu pendatuan iganat kanu lawas'a ig a Yupratis taman kanu kalupan nu manga taw a Pilistin enggu kanu dulunan nu dalepa a Egypt. Na su langun nu nasakupan nin a pendatuan na pembayad sa buwis kanu Sulaiman enggu napasakup silan sa lekanin taman sa bibiag pan su Sulaiman.

²²Na nia kadakel'a makan a nasisita nu Sulaiman kanu uman-uman gay kanu tulugan nin na magatus kasaku a mapia a arina enggu dua gatus kasaku a kadsalilidan demun a arina, ²³sapulu timan a pinagkasebud a sapi enggu duapulu timan a kadsalilidan demun a sapi enggu magatus timan a bili-bili atawa ka kambing liu pan su embalang-balang a saladeng enggu manga pinagkasebud a manga manuk atawa ka gansu.

²⁴Na nasakup'u Sulaiman su lusud'u kalupan sa sedepan nu lawas'a ig'u Yupratis iganat sa Tipsa taman sa Gaza. Na malilintad sekanin kanu langun nu manga bangsa a nakabalibet lun. ²⁵Na kanu bibiag pan su Sulaiman na aden kalilintad kanu lusud'u Yahuda enggu Israil iganat sa dalepa a Dan taman sa dalepa a Birsiba. Na langun nilan na malilintad a pamakapagagayan kanu atag'u manga kayu nilan a igus enggu pamumulanen nilan a ubas. ²⁶Na su Sulaiman na aden bun patpulu ngibu a manga kuda nin a pengguyud kanu manga kalisa nin enggu sapulu enggu dua ngibu a pakukuda nin. ²⁷Na su sapulu enggu dua a entu a 'gkangaunutan a 'bpagenggay kanu 'gkanganasisita nu Sulaiman enggu su langun nu 'bpamegkan lu kanu tulugan nin sa dalem'u saulan kanu

1 Datu 4

uman salagun na pedsigulun nilan a benal i makaenggay nilan su entu sa dala kulang'in. ²⁸ Na 'bpagenggan nilan bun sa manga bantad a barli enggu manga lagami su manga kuda a pengguyud kanu manga kalisa enggu su ped pan a manga kuda. Na 'bpananggiten nilan su entu kanu manga kuda sa u endaw nakambetad.

²⁹ Na inenggan nu Kadenan su Sulaiman sa mabagel a ilemu, kakenal enggu katuntay a dala tedtab'in. ³⁰ Tembu dala makalawan kanu ilemu nin kanu apia entain a taw sa sebagean enggu kanu manga taw sa dalepa a Egypt. ³¹ Na sekanin i mategel sa langun i kapagitung'in. Minuna pan i kategel'in kani Itan a tupu ni Zira enggu kanu manga wata a mama ni Mahul a si Himan, Kalkul enggu Darda. Na nabadtug a benal sekanin kanu manga bangsa a nakabalibet lun. ³² Na sinemulat sekanin sa telu ngibu a manga palibasan enggu sangibu enggu lima a manga sengal. ³³ Na 'gkagaga nin pembitalia su manga embalangan nu manga pamumulanen, iganat kanu manga masela a kayu a sidar sa Libanun taman kanu manga manaut a pamumulan a bedtuan sa isupu. 'Gkagaga nin bun pembitalia su langun nu embalangan nu manga binatang, iganat kanu malanap-lanap taman den kanu manaut-matiwalu a manga binatang apeg den nu 'bpameledtu taman den kanu 'bpamelanguy. ³⁴ Na nakauma kanu pakinegan nu langun nu datu sia sa dunia su makapantag kanu ilemu a entu nu Sulaiman tembu sinugu nilan su 'gkangasaligan nilan asal'a makineg'ilan su ilemu nu Sulaiman.

Su Kinaadil kanu Kapatindeg kanu Suti a 'Bpagagaman

5¹ Na guna makineg'u Hiram a datu nu dalepa a Tair i su Sulaiman i inisambi a datu kanu ama nin a su Daud na sinugu nin su manga taw nin lu kanu Sulaiman ka nauget i kinabpakat'in kanu Daud. ² Na guna su maitu na napapait su Sulaiman sa katigan kani Datu Hiram sa ³ “Katawan nengka bun i dala makapatindeg'u ama ku a si Daud su Suti a 'Bpagagaman kanu Kadenan a Mapulu a Kadenan nin kagina ipembunua nin su manga kuntela nin a nakabalibet sa lekanin, taman sa nakapasugiud'u Kadenan a Mapulu kanu palad'u ay nin su manga kuntela nin. ⁴ Ugaid'a saguna na inenggan aku nu Kadenan a Mapulu a Kadenan ku sa kapangintelenen sia kanu embala-bala ku magidsan pan i su manga kuntela ku atawa ka dikena mapia a 'gkanganggula. ⁵ Tembu papedtindegan ku su Suti a 'Bpagagaman kanu Kadenan a Mapulu a Kadenan ku a mana bun su pidtalu nin kanu ama ku a si Daud sa nia nin kadtalu na ‘Su wata nengka a mama a paayanen ku kanu kulesi a makasambi sa leka i mapatindeg kanu walay ku.’

⁶ “Tembu saguna na sugu ka pan su manga taw nengka a makapanebped sa kayu a sidar san sa Libanun. Na patabangen ku su manga taw ku kanilan enggu sukayan ku su manga taw nengka sa u ngin i kiug'engka a isukay ku kanilan. Kagina katawan nengka bun a benal i dala manga taw ku a mategel i kapanibpad'in sa kayu a mana su manga taw nengka a taw a Sidun a mangategel sa entu a galebek.” ⁷ Na guna makineg'i Hiram su katigan a entu nu Sulaiman na sangat a nagalaw sekanin taman sa nia nin nadttalu na “Pugin su Kadenan a Mapulu kanu nia a gay kagina inenggan nin si Daud sa mategel i kapagitung'in a wata a

1 Datu 5

mama a mangunanan kanu mabagel a nia a bangsa.”⁸ Daka napapait sa katigan si Hiram kanu Sulaiman sa “Natalima ku su katigan nengka, na inggay ku sa leka su manga kayu a sidar enggu kayu a sipris a nasisita nengka.⁹ Na pagakuten nu manga taw ku su entu iganat sa Libanun taman lu kanu lagat ka umbalen nilan a abay a kapagedan nilan 'bpawang lu kanu mapamili nengka a pananggitan lun. Na kanu kauma nilan lu na bukakalen nu manga taw ku ka enggu nu 'gkakua. Na bayadi aku nengka sa ukit a kapapait'engka sa laki sa makan nu manga taw ku sia kanu tulugan ku.”¹⁰ Na pinapaitan den mambu ni Hiram su Sulaiman sa kanu manga nasisita nin a manga kayu a sidar enggu sipris.¹¹ Daka uman mambu lagon na papebpaitan bun nu Sulaiman si Datu Hiram sa makan nu manga taw nin lu kanu tulugan nin sa nempulu ngibu kasaku a bantad enggu magatus ngibu kagalun a lana na ulibus.¹² Na inenggan nu Kadenan a Mapulu su Sulaiman sa ilemu a mana bun su inibpasad'in lun. Na aden kalilintad kanu Datu Sulaiman enggu kanu Datu Hiram taman sa minumbal silan sa kapasadan.

¹³ Na guna su maitu na pinanggalebek'u Datu Sulaiman sa peges su telupulu ngibu i kadakel'in a manga taw a Israil.¹⁴ Na linumpuk'in silan sa enggaga sapulu ngibu, na uman i salumpuk na enggaga saulan lu sa Libanun enggu dua ulan menem i kadtangen nilan kanu dalepa nilan. Na si Aduniram i pegkakataw kanu manga papenggalebeken a entu sa peges.¹⁵ Na aden bun pitupulu ngibu a manga taw nu Sulaiman a 'bpagakut kanu manga igagama enggu aden bun walupulu ngibu a manga taw nin a 'bpangua enggu 'bpamasay sa manga watu lu kanu manga bakulud.¹⁶ Aden bun telu ngibu enggu telu gatus kataw a inibetad'in a manga kapatasa a makapangunanan kanu manga gumagalebek.¹⁷ Na sia luyud

kanu inisugu nu datu na nangua silan sa mangasela enggu mangapia a watu a mausal kanu udsadan nu palaus'u Suti a 'Bpagagaman. ¹⁸ Daka su manga taw nu Sulaiman enggu su manga taw ni Hiram apeg'u manga taw a Gibal na binasayan nilan su manga watu ka inadil'ilan su entu enggu su manga kayu ka pinatindeg'ilan su Suti a 'Bpagagaman.

Su Kinapatindeg'u Sulaiman kanu Suti a 'Bpagagaman

6 ¹ Na kanu pat gatus enggu walupulu lagun a kinambaya-baya nu manga taw a Israil sa kanu kinaliu nilan kanu dalepa a Egypt na linudsuan nu Sulaiman su kinapatindeg'in kanu Suti a 'Bpagagaman kanu Kadenan a Mapulu. Na su kinaludsu nin mapatindeg sa entu na kanu ikadua a ulan-ulan a bedtuan sa Sib kanu timpu a ikapat lagun nu kapendatu nin kanu manga taw a Israil. ² Na su Suti a 'Bpagagaman kanu Kadenan a Mapulu a inipatindeg'u Sulaiman na nia nin tilenduan na telupulu kamitru enggu su balawagan nin na sapulu kamitru, na su kalambeg'in menem na sapulu enggu lima kamitru. ³ Na su kaulad'u lama-lama kanu liu nu bengawan demun kanu kasangulan nu Suti a 'Bpagagaman na sapulu kamitru i balawagan nin enggu su tilenduan nin menem iganat kanu bengawan nin demun na lima kamitru. ⁴ Na pinaumbalan bun nu Sulaiman sa manga paliungan a pibpalasan.

⁵ Na lu kanu liu nu Suti a 'Bpagagaman na pinaumbalan nin sa manga bilik a inideket^h demun lu kanu lending'u Suti a 'Bpagagaman magidsan i duakambala a ligid'in enggu taligkudan nin. ⁶ Na su nia a manga bilik na telu pangkat. Na nia kaulad'u ika-isa a pangkat na dua enggu tenga

^h 6:5 Su *inideket demun lu kanu lending* na mana nia nin palas na inisulambi.

1 Datu 6

kamitru, su ikadua menem na telu kamitru, na su ikatelu menem na telu enggu tenga kamitru. Na pinasugku-sugku i kinaumbal lun su manga bilik. Na pinagakapal su lending'u ika-isa a pangkat ka enggu lu ba pakauntul su ikadua a bilik. Na maitu bun ba i pinakaidan kanu ikadua a pangkat ka enggu lu bun ba makauntul su ikatelu a bilik asal'a di den makapesu su balawagen nu entu lu kanu lending'u Suti a 'Bpagagaman.

⁷Na su kinapatindog kanu Suti a 'Bpagagaman na nia lun inusal na manga watu a binasayan den lu kanu kinuayan lun tembu dala den makineg'engka a manga pupuk'u bakbak, piku atawa ka apia ngin den a ibpamupuk a putaw kanu kapembalay kanu Suti a 'Bpagagaman.

⁸Na lu inibetad su bengawan nu manga bilik kanu ika-isa a pangkat a lu kanu laya nu Suti a 'Bpagagaman. Na inumbalan sa panikan a ipebpawang kanu ikadua a pangkat a bilik enggu kanu ikatelu a pangkat a bilik. ⁹Na guna makapatindog'u Sulaiman su entu na inatepan nin sa pantal. Na su manga balawagen nin na manga papan a kayu a sidar. ¹⁰Na su manga bilik a entu a nakadeket kanu lending'u Suti a 'Bpagagaman na nia kalambeg'u uman i pangkat na dua kamitru enggu tenga a nia inusal kanu kinadeket lun kanu lending na kayu a sidar.

¹¹Na nia pidtalun nu Kadenan a Mapulu kanu Sulaiman na ¹²“Pantag kanu papedtindegeng nengka, na amaika enggulan nengka su manga atulan ku enggu su manga kasuguan ku taman sa maguyag-uyag ka sia luyud kanu langun nu entu na tumanen ku san sa leka su manga inibpasad ku kanu ama nengka a si Daud. ¹³Na 'gkaleben aku kanu Suti a 'Bpagagaman a inipatindeg'engka kaped'u manga taw a Israil enggu di ku silan padtadayn.”

1 Datu 6

¹⁴Na inipatindeg den mambu nu Sulaiman su Suti a 'Bpagagaman taman sa napasad'in su entu.

¹⁵Na su manga lending lu kanu ludep'u Suti a 'Bpagagaman na natangguban na papan a kayu a sidar iganat sa baba taman sa pulu. Na su lantay nu Suti a 'Bpagagaman na natangguban na papan a kayu a sipris. ¹⁶Na napaumbal bun su Sulaiman sa bilik lu kanu ludep'u Suti a 'Bpagagaman a lu tampal kanu taligkudan nin a nia nin inusal a pageletan na papan a kayu a sidar. Na su entu a bilik na binedtuan sa Suti sa Langun a Bilik a nia nin kaulad na sapulu kamitru a edsulung-sulung. ¹⁷Na su kaulad'u nasama a dayag lu kanu ludep'u Suti a 'Bpagagaman na duapulu kamitru su tilenduan nin iganat lu kanu Suti sa Langun a Bilik taman kanu bengawan nu Suti a 'Bpagagaman. ¹⁸Na su lusud'u Suti a 'Bpagagaman a tinangguban sa papan a kayu a sidar na pinangukilan iganat sa baba taman sa pulu sa mimbekad a manga ulak enggu mana babasal a pamumulanen.

¹⁹Na inadil'u Sulaiman su Suti sa Langun a Bilik lu kanu ludep'u Suti a 'Bpagagaman a kabetadan kanu Kaun nu Kapasadan kanu Kadenan a Mapulu. ²⁰Na su kaulad enggu kalambeg'u Suti sa Langun a Bilik na sapulu kamitru a edsulung-sulung. Na su manga lending'in enggu su manga balawagen nin na linumbus sa bulawan a dala simbul'in apeg'u 'bpangurbanan a ebpun sa kayu a sidar. ²¹Na su ped pan lu kanu ludep'u Suti a 'Bpagagaman na linumbus bun sa bulawan a dala simbul'in. Napaumbal bun sekanin sa sangkali a bulawan ka inikintel'in kanu bengawan nu Suti sa Langun a Bilik. ²²Tembu su langun nu ludep'u Suti a 'Bpagagaman na nalumbus'a bulawan, apeg'u pegkurbanan a masupeg kanu Suti sa Langun a Bilik.

1 Datu 6

²³ Na lu kanu Suti sa Langun a Bilik na napaumbal su Sulaiman sa dua timan a mana buntal'a malaikat a ebpun kanu kayu a ulibus, na nia kalambeg'u uman i isa na lima kamitru. ²⁴⁻²⁶ Na su dua timan a nia a mana buntal'a malaikat na pagidsan i kasela nin enggu pagidsan i buntal'in. Na uman i isa na aden dua timan a papak'in a nia kalendu nu uman i sakapapak na dua kamitru enggu tenga. Tembu nia kalendu nu papak'in iganat kanu sabala a papak'in taman kanu sabala na lima kamitru. ²⁷ Na pinapagubay nu Sulaiman su entu lu kanu ludep'u Suti sa Langun a Bilik a nabelat i manga papak'ilan. Na su uman i sabala kanu papak'ilan na nakadtumbuka enggu su sabala menem kanu papak'ilan na nakakambil kanu lending. ²⁸ Na inipalumbus bun nu Sulaiman sa bulawan su dua timan a entu a mana buntal'a malaikat.

²⁹ Na su langun nu lending'u Suti a 'Bpagagaman na pinaukilan nu Sulaiman sa mana a entu buntal'a malaikat, manga pamumulanen a libi enggu manga ulak a mimbebekad iganat kanu ludep'u Suti sa Langun a Bilik taman kanu liu nin. ³⁰ Na su langun nu lantay nu Suti a 'Bpagagaman iganat kanu Suti sa Langun a Bilik taman kanu liu nin na linumbus'in bun sa bulawan.

³¹ Na su bengawan nu Suti sa Langun a Bilik na dua timan i pintuan nin a ebpun sa kayu a ulibus, na su kayu a inusal kanu manga ligid enggu pulu nu bengawan na lima kapasagi i kinapabpalas lun. ³² Na su manga pintuan a entu na pinaukilan nin bun sa mana buntal'a malaikat, manga pamumulanen a libi enggu manga ulak a mimbebekad a pinamelumbus'in bun sa bulawan.

³³ Na su bengawan nu Suti a 'Bpagagaman na patpasagi a ebpun sa kayu a ulibus. ³⁴ Na su bengawan nin na dua timan i inumbal lun a

1 Datu 6–7

pintuan a ebpun sa kayu a sipris a 'gkatikup-tikup. ³⁵Na pinaukilan bun nu Sulaiman su entu sa mana buntal'a malaikat, manga pamumulanen a libi enggu manga ulak a mimbebekad a pibpia-pianan a benal i kinalumbus lun sa bulawan. ³⁶Na su lama-lama nu Suti a 'Bpagagaman na pinagalad'in sa manga watu a binasayan sa mapia enggu kayu a sidar, na uman i telu kauntul a watu na pinageletanan sa kayu a sidar.

³⁷Na kanu ikapat lagun a kapendatu nu Sulaiman kanu ulan-ulan a bedtuan sa Sibⁱ su kinaludsu nin mapatindeg kanu manga udsadan nu palaus'u Suti a entu a 'Bpagagaman kanu Kadenan a Mapulu. ³⁸Na kanu ikasapulu enggu isa a lagun a kapendatu nu Sulaiman na napasad'in su kinapatindeg'in a entu kanu Suti a 'Bpagagaman kanu ulan-ulan a bedtuan sa Bul.^j Tembu nakapitu lagun i kinapatindeg kanu Suti a 'Bpagagaman enggu nia nilan inunutan sa kinapatindeg lun na su ngin i manga inipapata a ukit sa kapapedtindeg lun.

Su Kinapatindeg'u Datu Sulaiman kanu Tulugan nin

7 ¹Na napatindeg bun su Sulaiman sa tulugan nin. Na nakasaut sa sapulu enggu telu lagun i kinapatindeg'in sa entu. ^{2–3}Na isa kanu walay a pinatindeg'in na binedtuan sa Tulugan nu Damakayu na Libanun a nia nin tilenduan na limapulu kamitru enggu su balawagan nin menem na duapulu enggu lima kamitru enggu su kalambeg'in na sapulu enggu lima kamitru. Na aden i nia pat kakuyugan a palaus a kayu a sidar. Na

ⁱ 6:37 Na su ulan-ulan nu Sib sa basa a Hibu na sia kanu pageletan nu April enggu May.

^j 6:38 Na su ulan-ulan nu Bul na basa a Hibu na sia kanu pageletan nu October enggu November.

1 Datu 7

uman i sakakuyugan na aden sapulu enggu lima a palaus'in a nakakuyug. Na aden patpulu enggu lima a balawagen nin a nakagkakapeta kanu manga palaus a migkuyug-kuyug, na lu ba nakadeket su atep'in. ⁴Na su lending'u nakadsangula a entu a walay na aden telu kuyug a manga paliungan nin. ⁵Na aden bun telu kuyug a bengawan nin a nia nin amba na patpasagi a nakadsasangula.

⁶Na minumbal bun sekanin sa masela a bilik a binedtuan sa Bilik'u manga Palaus a nia nin kalendu na duapulu enggu lima kamitru enggu su balawagan nin na sapulu enggu lima kamitru. Na aden i nia pala-pala nin kanu kasangulan nin a aden manga palaus'in a inatepan. ⁷Na napaumbal bun sekanin sa bilik a 'bpangukuman nin a lu nin ba inibetad su kulesi nin. Na pinatangguban nin su ludep'u entu sa papan a kayu a sidar iganat sa baba taman sa pulu.

⁸Na su tulugan nu Sulaiman na lu bun nakatapid kanu taligkudan nu bilik a 'bpangukuman nin enggu pagidsan bun i palas'a kinaumbal lun. Na pinaumbalan nin bun sa walay su kaluma nin a wata nu Piraun a magidsan bun kanu tulugan nin.

⁹Na su langun nu pinatindeg'in a entu a iganat kanu udsadan nu manga palaus'in taman kanu manga atep'in na ebpun kanu manga mapia a watu a binasayan sia luyud kanu ngin i nasasangan a kasela nin. ¹⁰Na su manga udsadan nu palaus'in na mangasela a ebpun kanu manga mapia a watu. Na nia kasela nu manga watu na lima kamitru enggu su ped menem na pat kamitru. ¹¹Na lu kanu untul'u entu a manga watu na inuntulan pamun sa manga mapulu i alaga nin a watu a binasayan sia luyud kanu ngin i nangasasangan a kasela nin enggu kayu a sidar. ¹²Na su maulad a lama-lama na nalibet'a alad a watu a binasayan, na pinapamaguntul sa

1 Datu 7

telu untul entu pan ka pinageletanan sa kayu a sidar. Na pagidsan bun i nia kanu kinaumbal kanu alad'u lama-lama nu Suti a 'Bpagagaman apeg'u pala-pala nin.

Su Igagama nu Kinapatindeg kanu Suti a 'Bpagagaman

¹³ Na inipalapit'u Datu Sulaiman si Hiram lu sa dalepa a Tair ¹⁴ a mategel a benal i kabpanday nin sa galang. Na wata sekanin nu balu a babay a ebpun kanu tupu nu Naptali enggu nia nin ama na taw sa Tair a panday na galang. Na linemu mambu si Hiram kanu Datu Sulaiman ka pinggula nin su langun nu inipapata lun a enggulan nin.

¹⁵ Na minumbal si Hiram sa dua timan a palaus a galang a nia nin kalambeg na siyaw kamitru enggu malilin i kinapabpalas'in lun a nia nin kalibpuluk na nem kamitru. ¹⁶ Na minumbal bun sekanin sa dua timan a mana sansangan a galang a ibpapangutu kanu pundu nu palaus a nia nin kalambeg na dua kamitru enggu tenga i uman i isa. ¹⁷ Na su mana sansangan a entu lu kanu pundu nu manga palaus na pinabpalasan nin sa enggaga pitu timan a mana manga sangkali, ¹⁸ enggu dua kuyug a mana unga na kayu a bedtuan sa pumigranata a nakalibet kanu entu. ¹⁹ Na su mana a entu manga sansangan na nia nin nambuntal na mana ulak a mimbekad a nia nin kalambeg na nem takap. ²⁰ Na uman i pundu nu palaus na aden nakabalibet lun a enggaga dua gatus timan a nakagkuyug-kuyug a mana manga unga na kayu a pumigranata. Na su nia na lu inibalibet kanu pulu nu mana malibpuluk a lu bun kanu ubay nu mana a entu manga sangkali. ²¹ Na inipatindeg'i Hiram su entu ba a manga palaus'u pala-pala. Na su lu mag sa laya a palaus na binedtuan sa

1 Datu 7

Yakin enggu su lu menem mag sa ilud na binedtuan sa Buas. ²² Na nia buntal'u manga pundu nu manga palaus a entu na mana manga ulak.

Na maitu ba i kinapabpalas kanu manga palaus a entu.

²³ Na guna mapasad su entu na minumbal menem si Hiram sa masela a 'bpametadan sa ig a galang a mana kawa a binedtuan sa Lagat. Na nia nin kadalem na dua kamitru enggu tenga enggu su kaulad'in na lima kamitru enggu su kalibpuluk'in na sapulu enggu lima kamitru. ²⁴ Na pibpalasan su manga ligid'u bibil'u kawa sa mana unga na babasal a nem timan i uman i satakap. Na dua kuyug su entu enggu amung den i entu kanu kinaumbal lun. ²⁵ Na nakauntul su mana kawa a entu kanu sapulu enggu dua a mana manga buntal'a sapi. Na su telu timan a mana sapi na lu nakasangul sa laya, na su telu timan menem na lu sa ilud, na su telu timan menem na lu sa sebagean enggu su telu timan menem na lu sa sedepan. ²⁶ Na nia kakapal'u mana kawa a entu na telu kapulgada enggu su ngali nin na mana tagayan a nia nin palas na mana ulak a mimbekad. Na nia kadakel'u pakadalem lun a ig na sapulu enggu isa ngibu kagalun.

²⁷ Na minumbal bun si Hiram sa sawati a kaun a galang. Na nia kaulad'u uman i satiman na dua kamitru a edsulung-sulung. Na su kalambeg'in menem na sakamitru enggu tenga. ²⁸ Na pibpalasan su manga lending'u kaun a entu. Na nia kinapabpalas lun ²⁹ na uman i lending'u kaun na inukilan sa manga buntal'a alimaw, sapi enggu manga malaikat a aden papak'in. Na magidsan i pulu enggu baba nu manga lending na pibpalasan bun sa mana manga ulak a migkakapeta. ³⁰ Na uman i kaun na binetadan sa pat timan a tilikan a galang enggu su adul'in na galang bun. Na uman i pisuk'in na aden sukel'in a nakakapet kanu 'bpaguntulan kanu mana palanggan a galang. Na su manga sukel'in na pibpalasan sa mana

1 Datu 7

manga ulak a nakagkakapeta. ³¹ Na su 'bpaguntulan kanu mana palanggan na nakapulu sa tenga sa mitru iganat kanu untul'u kaun. Na nia kaulad'u ngali nu 'bpaguntulan a entu na duapulu enggu pitu kapulgada enggu pibpalasan su atag'u bibil'in.

Na maitu ba i kinaumbal kanu manga kaun a entu a edsulung-sulung i kaulad'in.

³² Na su pat timan a tilikan nu manga kaun na nakakapet kanu manga adul'in a nadtapik den su entu kanu kinaumbal kanu kaun. Na nia kasela nu tilikan a entu na duapulu enggu pitu kapulgada. ³³ Na mana i nia tilikan nu kalisa enggu su langun nu igagama nin na galang.

³⁴ Na aden kapetan nu kaun a pat timan kanu uman i pisuk'in a amung den kanu kinaumbal lun. ³⁵ Na uman i isa kanu kaun na inumbalan sa ngali a malibpuluk a nia nin kalambeg na siyaw kapulgada. Na su manga sukel'in enggu manga lending'in na amung den kanu kinaumbal lun. ³⁶ Na pinangukilan su langun nu lending'in enggu su manga sukel'in sa mana manga buntal'a malaikat a aden papak'in, manga alimaw enggu manga pamumulanen a libi. Na inukilan bun su manga ligid'in sa mana manga ulak a migkakapeta. ³⁷ Na maitu ba i kinaumbal'i Hiram kanu sawati a entu a manga kaun a aden tilikan nin. Na pamagidsan i kangasela nin enggu su manga buntal'in kagina satiman bu i tuangan nu kinaumbal lun.

³⁸ Na minumbal bun si Hiram sa sawati a mana palanggan a galang, satiman kanu uman i kaun a entu a aden tilikan nin. Na nia kasela nu mana a entu palanggan na dua kamitru. Na nia kadakel a pakadalem lun a ig na dua gatus enggu duapulu kagalun i uman i sakapalanggan. ³⁹ Na inibetad'in su lima timan a kaun lu mag sa ilud'u Suti a 'Bpagagaman enggu su lima timan menem na lu mag sa laya nu Suti a 'Bpagagaman.

1 Datu 7

Na lu nin inibetad su 'bpametadan sa ig a bedtuan sa Lagat kanu pisuk'u Suti a 'Bpagagaman a pageletan nu laya enggu sebang. ⁴⁰ Na minumbal bun si Hiram sa manga kuden, manga pala enggu manga langgungan.

Na napasad'i Hiram su langun nu inipaumbal'u Datu Sulaiman sa lekanin a mausal kanu Suti a 'Bpagagaman. Na nia su pinangumbal'i Hiram: ⁴¹ Dua timan a palaus, dua timan a mana sansangan a lu kanu pundu nu palaus, su mana sangkali a inibpalas kanu pundu nu palaus, ⁴² su pat gatus a mana unga na kayu a pumigranata a nakakapet kanu midsumpat a mana sangkali a nakabalibet kanu pundu nu palaus, ⁴³ su sawati a kaun a aden tilikan nin, su sawati a mana palanggan, ⁴⁴ su 'bpametadan sa ig a bedtuan sa Lagat, su sapulu enggu dua a mana buntal'a sapi a 'bpaguntulan kanu pembetadan sa ig a bedtuan sa Lagat, ⁴⁵ su manga kuden, su manga pala enggu su manga langgungan.

Na su langun nu entu a inipaumbal'u Datu Sulaiman kani Hiram na inumbal ebpun sa pinagkatinang a galang a mausal kanu Suti a 'Bpagagaman kanu Kadenan a Mapulu. ⁴⁶ Na su langun nu entu a inipaumbal'u Sulaiman na lu inumbal kanu tuangan a lu sa kadatalan nu dalepa a Jordan a pageletan nu dalepa a Sukut enggu Saritan. ⁴⁷ Na dala den ipakilu nu Sulaiman su entu ka sangat i kadakel'in, tembu di 'gkatalanged u pila kakilu su manga galang a entu a nausal.

⁴⁸ Na napaumbal bun su Sulaiman sa manga igagama nu Suti a 'Bpagagaman, mana su bulawan a pegkurbanan, su bulawan a lamisan a pembetadan sa pan a ipegkurban kanu adapan nu Kadenan a Mapulu, ⁴⁹ su sapulu timan a 'bpametadan sa palitan a bulawan a dala simbul'in a ipembetad kanu duakambala kanu kasangulan nu Suti sa Langun a Bilik a enggaga lima timan i uman i sabala, su mana manga ulak, su manga

palitan, su manga ibpanipit, ⁵⁰ su manga tagayan, su manga ibpangunting kanu sumbuan nu palitan, su manga langgungan, su manga tabu enggu su manga pambetadan kanu tutungen, su manga bisagra nu pintuan nu Suti sa Langun a Bilik enggu su lu kanu bengawan nu Suti a 'Bpagagaman. Na su langun nu entu na bulawan. ⁵¹ Na napasad'u Sulaiman mapaumbal su langun nu igagama nu Suti a 'Bpagagaman. Na inanggit'in bun lu kanu 'bpametadan nu Suti a 'Bpagagaman su langun nu bulawan, pilak enggu su ped pan a manga igagama a inisenggay nu ama nin a su Daud kanu Kadenan a Mapulu.

Su Kinadtapik kanu Kaun nu Kapasadan lu kanu Suti a 'Bpagagaman

8 ¹⁻⁴ Na su Kaun nu Kapasadan kanu Kadenan a Mapulu na lu sa Zion a ciudad'u Daud. Ugaid'a napagitung'i Datu Sulaiman i ipakua nin su Kaun nu Kapasadan kanu Kadenan a Mapulu gagalu na kapendidilimudan nu manga taw a Israil sa kapedsele-sela nilan kanu ulan-ulan a bedtuan sa Itanim a su ikapitu a ulan-ulan nu lagun. Na inipatawag'u Sulaiman su langun nu 'gkangasaligan nu manga taw a Israil, su 'gkangaunutan nu manga tupu nilan apeg'u langun nu 'gkangaunutan nu sakambinabatan nilan. Na guna su nangalimud den silan na kinua den mambu nu 'bpamangurban apeg'u manga tupu nu Libi su Kaun nu Kapasadan enggu su Balung-balung a Tuleda a 'Bpagadapan kanu Kadenan a Mapulu apeg'u manga suti a igagama nin ka pinananggit'ilan lu kanu Suti a 'Bpagagaman. ⁵ Entu pan ka migkurban su Datu Sulaiman enggu su langun nu taw a Israil kanu adapan nu Kaun nu Kapasadan sa madakel a

1 Datu 8

benal a bili-bili enggu sapi. Na di magaga milang su kadakel'u inigkurban nilan.

⁶Daka iniludep den nu 'bpamangurban su Kaun nu Kapasadan kanu Kadenan a Mapulu lu kanu Suti a 'Bpagagaman. Na lu inibetad kanu Suti sa Langun a Bilik a lu kanu atag'u papak'u dua timan a mana buntal'a malaikat. ⁷Na nabelat su manga papak'u mana buntal a entu na malaikat tembu 'gkasilungan nin su Kaun nu Kapasadan enggu su manga bantial'in. ⁸Na su manga bantial a entu na mangalendu gaid tembu 'gkailay su manga pundu nin lu kanu bengawan nu Suti sa Langun a Bilik, ugaid'a dili i entu 'gkailay lu kanu liu nu Suti a 'Bpagagaman. Na sampay saguna na lu bun su entu. ⁹Na nia bu dalem'u Kaun nu Kapasadan na su dua timan a tebi na watu a inibetad'i Nabi Musa kanu timpu a lu sekanin sa dalepa a Hurib kanu kinaumbal'u Kadenan a Mapulu sa kapasadan kanu manga taw a Israil ulian nu kinaliu nilan kanu dalepa a Egypt.

¹⁰Na guna liu su manga 'bpangurban kanu Suti a 'Bpagagaman na nakatekaw demun nabausan na gabun taman kanu ludep'u Suti a 'Bpagagaman kanu Kadenan a Mapulu. ¹¹Na sabap kanu gabun a entu na dili 'gkanggula nu 'bpamangurban su manga galebek'ilan kagina su kabarakat'u Kadenan a Mapulu na nakabaus taman sa ludep kanu Suti a 'Bpagagaman.

¹²Daka nia nadtalulu nu Sulaiman na “Hu Kadenan a Mapulu, nia nengka pidtalulu na 'gkaleben ka kanu makapal a dadtem. ¹³Na saguna na napatindag aku sa sangat i kapia nin a walay a pedsimban sa leka a kadtangenan nengka taman sa taman.”

Su Katigan nu Sulaiman kanu manga Taw a Israil

¹⁴Na guna su maitu na sinangulan nu Sulaiman su manga taw a Israil a nangalimud kanu adapan nin ka pinalihalan nin silan. ¹⁵Na nia nin pidtalun kanilan na “Pugin su Kadenan a Mapulu a Kadenan tanu a manga taw a Israil, ka tinuman nin su pasad'in kanu ama ku a si Daud sa nia nin kadtalu paganay kanu ama ku na ¹⁶‘Na iganat kanu timpu a kinapaliu ku kanu manga taw ku a Israil kanu dalepa a Egypt, na dala aku pamili sa dalepa sa apia endaw kanu tupu nu Israil a kapatindegan sa walay a kasimban sa laki, ugaid'a seka Daud na pinamili ku a makapangunanan kanu manga taw ku a Israil.’

¹⁷“Na sia kanu pamusungan nu ama ku a si Daud su kahanda nin sa kapatindeg'in kanu walay a pedsimban kanu Kadenan a Mapulu a Kadenan nu manga taw a Israil. ¹⁸Ugaid'a nia pidtalun nu Kadenan sa lekanin na ‘Mapia den a benal su kahanda nengka a nan a kapatindeg kanu walay a pedsimban sa laki, ¹⁹ugaid'a dikena seka i makapatindeg sa entu ka su wata nengka a mama, sekanin i makapatindeg kanu walay a pedsimban sa laki.’

²⁰“Tinuman nu Kadenan a Mapulu su entu a inibpasad'in ka saki i nakasambi kanu kapendatu nu ama ku a si Daud enggu nakapatindeg ku su walay a pedsimban kanu Kadenan tanu a manga taw a Israil a mana bun su inibpasad'in. ²¹Na napaumbal aku lu kanu Suti a 'Bpagagaman sa kabetadan kanu Kaun nu Kapasadan kanu Kadenan a Mapulu a lu ba nakabetad su kapasadan a inumbal'in kanu manga kaapuan tanu kanu kinapaliu nin sa kanilan kanu dalepa a Egypt.”

Su Pangeni-ngeni nu Sulaiman kanu Manga Taw a Israil

²² Na sia kanu adapan nu manga taw a Israil na sinemupeg su Sulaiman kanu 'bpangurbanan enggu inikayang'in su lima nin, ²³ ka nangenin-ngeni sekanin kanu Kadenan a Mapulu sa “Hu Kadenan a Mapulu, a Kadenan nami a manga taw a Israil, na dala pagidsan nengka a Kadenan magidsan i sia sa dunia enggu san sa sulega. Na pedtumanen nengka su manga pasad'engka enggu ipebpagilay nengka su sangat a kakalimu nengka kanu manga taw nengka a 'bpaginugut sa leka sa senep sa atay. ²⁴ Tinuman nengka su inibpasad'engka kanu ama ku a si Daud a panunugun nengka. Na seka ba i mibpasad sa entu enggu sia kanu kapegkagaga nengka na tinuman nengka kanu nia ba a gay. ²⁵ Na kagina ka maitu, Hu Kadenan a Mapulu a Kadenan nami a manga tupu nu Israil, na tuman ka su inibpasad'engka kanu panunugun nengka a si Daud a ama ku a mana bun su kadtalu nengka sa lekanin a ‘Tatap sia makabpun kanu tupu nengka su endatu kanu Israil sia kanu kaadapan ku amaika mamaginugut silan sa laki sa mapia a mana bun su pinggula nengka.’ ²⁶ Tembu saguna, Hu Kadenan nami a manga taw a Israil, na tuman ka su inibpasad'engka kanu panunugun nengka a si Daud a ama ku.

²⁷ “Ugaid'a ngintu, benal ba a makadtangen ka sia sa dunia? Panun man i kalengan nengka kanu walay a pedsimban sa leka a inipatindeg ku bu ka apia lu kanu malambeg sa langun a sulega na di ka 'gkalengan? ²⁸ Ugaid'a apia ka maitu, Hu Kadenan a Mapulu a Kadenan ku, na pakikineg ka su ibpamagayuk'u panunugun nengka kanu nia ba a gay. ²⁹ Na 'bpangenin ku sa leka i tiakapi ka su walay a pedsimban sa leka sa magabi sa malamag a mana bun su pidtalun nengka a ‘Sia aku ba edtangen.’ Na

1 Datu 8

'bpangenin ku bun sa leka i pakikineg aku nengka a panunugun nengka amaika mangadap aku sa leka a sia pedsangul kanu nia ba a dalepa. ³⁰ Na 'bpangenin ku bun sa leka i pakikineg ka bun su ipangeni-ngeni ku enggu su ipangeni-ngeni nu manga taw nengka a Israil a sia semangul kanu nia ba a dalepa. Pakikineg kami kanu pegkalebenan nengka a san sa sulega enggu amaika makineg kami nengka den na ampun ka su manga kadusan nami.

³¹ “Na amaika aden taw a pedsenditan sa nakandusa kanu pagidsan nin, na palunen sekanin kanu walay a pedsimban ka enggu nin makadsapa sia kanu adapan nu 'bpangurbanan sa leka i saben-sabenal a dala kadusan nin, ³² na pakikineg ka san kanu pegkalebenan nengka a san sa sulega ka sugat ka sa kawagib su apia entain i 'gkabenalan. Na siksa ka su entain i nakandusa a sia luyud kanu ngin i pinggula nin enggu su dala kadusan nin na ipailay nengka i dala pinggula nin a mawag.

³³ “Na amaika su manga taw nengka a Israil ka katabanan nu manga kuntela nilan sabap sa nakandusa silan sa leka, ugaid'a embalingan silan sa leka semangul enggu mangeni-ngeni kanu walay a pedsimban sa leka, ³⁴ na pakikineg ka pan silan san sa sulega. Ampun ka silan enggu pambalingan ka silan sia kanu kalupan a inenggay nengka kanu manga kaapuan nami.

³⁵ “Na amaika di nengka paulanen sabap sa nakandusa silan sa leka, ugaid'a amaika mangeni-ngeni silan sa leka a sia semangul kanu dalepa a nia enggu semimba silan sa leka 'bpaluman taman sa edtaubat silan kanu manga kadusan nilan sabap sa siniksa nengka silan, ³⁶ na pakikineg ka silan san sa sulega. Ampun ka su manga kabaladusan nilan a manga panunugun nengka a taw nengka a Israil. Na pamandu ka silan sa matidtu

1 Datu 8

a kapaguyag-uyag enggu paulani ka su kalupan a inenggay nengka a mabpusaka nilan.

³⁷“Na amaika aden makauma a kanggutem, manga tiuba, kagangu nu manga pamumulanen, kangaledak'u manga pamumulanen, katingguma nu madakel a tapudi atawa ka manga uled, su kalibet kanilan nu manga kuntela kanu apia endaw kanu manga siudad'ilan ka lusudan silan enggu su katingguma nu mapasang a sakit, ³⁸na amaika mangeni-ngeni silan sa leka a manga taw a Israil na pakikineg ka silan. Amaika taliman nilan i sabap kanu manga kadusan nilan i kinatingguma nu manga kapegkapasang kanilan enggu mangeni-ngeni silan a nakakayang i manga lima nilan a nakasangul silan kanu walay a pedsimban sa leka, ³⁹na pakikineg ka silan kanu pegkalebenan nengka a san sa sulega. Ampun ka silan enggu enggula ka kanilan i ngin i dait sia luyud kanu ngin i pinggula nilan, kagina 'gkatawan nengka bun man su dalem'u pamusungan nilan. Saben-sabenal man a seka bu i pakataw kanu dalem'u pamusungan nu taw. ⁴⁰Na enggula ka su entu ka enggu ka nilan ikagilek taman sa bibiag pan silan kanu kalupan a inenggay nengka kanu manga kaapuan nami.

⁴¹⁻⁴²“Na maitu bun ba, na amaika su manga lapu a taw a lu kanu mawatan a dalepa ka makineg'ilan su kabadtugan nengka, su pinggula nengka a kabarakatan enggu su sangat a kapegkagaga nengka taman sa semia silan ka mangeni-ngeni a sia semangul kanu walay a nia a pedsimban sa leka ⁴³na pakikineg ka bun silan san kanu pegkalebenan nengka a san sa sulega taman sa enggula ka su ngin i pangenin nilan sa leka. Na amaika maitu na su langun nu bangsa sia sa dunia na makilala ka nilan enggu ikagilek ka nilan a mana bun su manga taw nengka a

Israil. Na katawan nilan i su ingala nengka i pedsimban kanu nia a walay a inipatindeg ku.

⁴⁴“Na amaika su manga taw nengka ka embunua sia luyud kanu inisugu nengka kanilan enggu mangeni-ngeni silan sa leka a nakasangul sia kanu siudad a napamili nengka enggu kanu walay a nia a pedsimban sa leka a inipatindeg ku, ⁴⁵na pakikineg ka silan san sa sulega enggu pambantas ka silan.

⁴⁶“Na amaika makandusa silan sa leka, kagina dala man taw a da kadusan nin, taman sa kalipungetan nengka silan enggu ipalad'engka silan kanu manga kuntela nilan taman sa mabiag silan enggu anggiten kanu kalupan nu manga kuntela nilan apia lu pan sa mawatan a dalepa, ⁴⁷na amaika semangul silan 'bpaluman sa leka lu kanu dalepa a nakabiag kanilan ka edtaubat silan enggu mapalat-lat silan sa nanam taman sa nia nilan edtalun na ‘Nakandusa kami ka sangat i kawag'u pinggula nami a entu,’ ⁴⁸na amaika senep sa atay su kapedtaubat'ilan a entu taman sa mangeni-ngeni silan sa leka a lu nakasangul kanu kalupan a inenggay nengka kanu manga kaapuan nami, lu kanu siudad a pinamili nengka enggu lu kanu walay a pedsimban sa leka a pinatindeg ku, ⁴⁹na pakikineg ka su manga pangen-ngeni nilan enggu su ibpamagayuk'ilan sa leka san sa pegkalebenan nengka san sa sulega enggu tabangi ka silan. ⁵⁰Na ampun ka su manga taw nengka kanu manga kadusan nilan enggu kanu kinasungkang'ilan sa leka taman sa 'gkahanda ka i latan silan sa nanam'u manga taw a makabiag kanilan. ⁵¹Kagina manga taw nengka bun silan a mana nengka pusaka a pinaliu nengka kanu dalepa a Egypt, a su dalepa a mana kayaw nu pedtunagan sa putaw.

⁵² “Na edsuliman ka su manga 'bpangenin ku a panunugun nengka enggu su 'bpangenin nu manga taw nengka a Israil taman sa pakikineg ka su pangeni-ngeni nilan sa apia ngin a kutika i kapangeni-ngeni nilan sa leka. ⁵³ Ka pinamili nengka man silan, Hu Kadenan a Mapulu, a mana manga pusaka nengka kanu langun nu bangsa sia sa dunia a mana bun su inipayag'engka sia nakanggulalan kani Musa a panunugun nengka kanu timpu a kinapaliu nengka kanu manga kaapuan nami lu sa dalepa a Egypt.”

Su Kinapalihala nu Sulaiman

⁵⁴ Na guna mapasad'u Sulaiman su kinapangeni-ngeni nin kanu Kadenan a Mapulu, na midtindeg sekanin ebpun kanu kinadtinggaleb'in a entu a nakaadap kanu 'bpangurbanan a nakakayang i lima nin. ⁵⁵ Na pinalihalan nin su langun nu manga taw a Israil enggu nia nin inilalis edtalu na ⁵⁶ “Pugin su Kadenan a Mapulu ka pinalilintad'in su manga taw nin a Israil a mana bun su inibpasad'in. Ka tinuman nin langun su sangat i kapia nin a inibpasad'in kani Musa a panunugun nin. ⁵⁷ Na pangeni-ngenin tanu i tapiden tanu nu Kadenan a Mapulu a Kadenan tanu a mana bun su kinatapid'in kanu manga kaapuan tanu. Na pangeni-ngenin tanu i dili tanu nin padtadayn atawa tagaken ⁵⁸ ka pasangulen nin su pamusungan tanu sa lekanin sa senep sa atay asal'a makapaguyag-uyag tanu sia luyud kanu kahanda nin enggu makanggulalan tanu su manga kasuguan nin enggu su manga atulan nin a inibpaliugat'in a enggulan nu manga kaapuan tanu. ⁵⁹ Pangeni-ngenin tanu i lalayun magkalendem'u Kadenan tanu a Mapulu su inipangeni-ngeni ku ba a nia, pangenin tanu

1 Datu 8

bun i tabangan aku nin a panunugun nin enggu su manga taw nin a Israil sia luyud kanu ngin i nasisita tanu kanu uman-uman gay, ⁶⁰ka enggu katawan nu langun nu bangsa sia sa dunia i su Kadenan a Mapulu i tidtu a Kadenan, dala den liu sa lekanin. ⁶¹Tembu nia dait sa lekitanu na semangul tanu sa senep sa atay kanu Kadenan a Mapulu a Kadenan tanu. Inggulalan tanu su manga atulan nin enggu su manga kasuguan nin a mana bun su penggulan tanu saguna.”

Su Kinagkurban nu Sulaiman

⁶²Daka migkurban su Sulaiman enggu su langun nu manga taw a Israil kanu Kadenan a Mapulu. ⁶³Na migkurban silan sa manga kurban a tanda nu kapagisa-isa kanu Kadenan a Mapulu a nia nin kadakel na duapulu enggu dua ngibu a sapi enggu magatus enggu duapulu ngibu a bili-bili. Na maya ba i ukit a kinatapenay nu Datu Sulaiman enggu su manga taw a Israil kanu Suti a 'Bpagagaman kanu Kadenan a Mapulu. ⁶⁴Na kanu entu bun ba a gay i kinasuti nu datu kanu lama-lama a lu kanu kasangulan nu Suti a 'Bpagagaman ka asal'a lu ba makagkurban sa manga kurban a pedtutungen langun enggu su manga kurban a manga uni enggu su manga kasebudan nu manga ipegkurban a tanda nu kapagisa-isa kanu Kadenan a Mapulu, kagina su galang a pegkurbanan a lu kanu liu nu Suti a 'Bpagagaman na manaut a benal kanu entu a manga kurban. ⁶⁵Na maitu ba i kinadsela-sela nu Sulaiman enggu su manga taw a Israil. Na madakel i tinemalabuk kanu entu a kinadsela-sela, iganat sa dalepa a Libu-Hamat a lu mag sa ilud taman kanu lepak a 'bpagukitan nu ig a lu mag sa laya a dulunan nu dalepa a Egypt. Na nakasapulu enggu pat gay i kinadsela-sela

nilan kanu adapan nu Kadenan a Mapulu a Kadenan nilan. ⁶⁶Na guna mapasad su kapedsela-sela na pinauli den nu Sulaiman su manga taw ugaid'a pinalihalan muna sekanin nu manga taw, entu pan ka minuli silan a aden kagalaw nin sabap kanu pinggula nu Kadenan kanu panunugun nin a su Daud enggu kanu manga taw nin a Israil.

Su Kinabpapayag 'Bpaluman nu Kadenan a Mapulu kanu Nabi Sulaiman

9 ¹Na guna mapasad'u Nabi Sulaiman mapatindeg su Suti a 'Bpagagaman kanu Kadenan a Mapulu enggu su tulugan nin apeg'u ped pan a pegkiugan nin papedtindeg, ²na mibpayag 'bpaluman sa lekanin su Kadenan a Mapulu a mana bun su kinabpapayag'in sa lekanin lu kanu dalepa a Gibiun. ³Na nia pidtalun nu Kadenan a Mapulu sa lekanin na “Nakineg ku su pangeni-ngeni nengka enggu su ibpamagayuk'engka sa laki. Na su Suti a 'Bpagagaman a inipatindeg'engka na inisenggay ku a kapangadapan sa laki taman sa taman. Na tiakapan ku su entu kanu langun nu kutika. ⁴Na amaika maguyag-uyag ka sa matidtu enggu dala tila nin sia kanu adapan ku a mana su kinapaguyag-uyag'u ama nengka a si Daud enggu enggulan nengka su langun nu ipanggula ku sa leka taman kanu manga atulan ku enggu kasuguan ku ⁵na talangeden ku i su kandatu nu tupu nengka kanu manga taw a Israil na mapalalayun a mana bun su inibpasad ku kanu ama nengka.^k

⁶“Ugaid'a amaika taligkudanan aku nengka taman kanu manga muliataw nengka ka di nu paginugutan su manga kasuguan ku enggu su

^k9:5 Mailay su nia kanu Ikadua a Kitab'u Nabi Samuil 7 ayat 13-14 enggu 16. Mailay bun kanu nia bun ba a kitab 2 ayat 4.

1 Datu 9

manga atulan a inenggay ku sa lekanu ka nia nu enggulan na semimba kanu kanu pegkakadenanen ⁷ na paawan ku sekanu a manga taw a Israil kanu kalupan a inenggay ku sa lekanu enggu padtadayn ku su suti a nia a inipatindeg'engka a inisenggay ku a 'bpangadapan sa laki. Na sekanu a manga taw a Israil na kadsunggilingan enggu pamagumpaken kanu nu langun nu taw. ⁸ Na su suti a nia a 'bpangadapan sa laki na mageba. Na su langun nu makasagad lun na sangat a mangagaip enggu nia nilan madtalu na 'Ngintu ka pinggula nu Kadenan a Mapulu i nia kanu nia a dalepa enggu kanu nia a Suti a 'Bpagagaman?' ⁹ Na nia makasumpat'u manga taw na 'Kagina tinaligkudanan nilan su Kadenan a Mapulu a Kadenan nilan a linemipuas kanu manga kaapuan nilan lu kanu dalepa a Egypt. Ka nia nilan sinimba enggu sinugiudan na su manga pegkakadenanen tembu inilusak silan nu Kadenan a Mapulu.' ”

Su Manga Inipatindeg pan nu Nabi Sulaiman

¹⁰ Na nakapatindeg'u Sulaiman su Suti a 'Bpagagaman enggu su tulugan nin kanu dalem'u duapulu langun. ¹¹ Na inenggan nin su datu nu dalepa a Tair a si Datu Hiram sa duapulu a siudad kanu dalepa a Galili. Na pinggula nin i entu kagina inenggan sekanin ni Hiram kanu langun nu nasisita nin a su manga kayu a sidar, manga kayu a sipris enggu manga bulawan. ¹² Ugaid'a guna su linemu si Datu Hiram sa Galili ka enggu nin mailay su manga siudad a inenggay sa lekanin nu Sulaiman na dala nin kasuati su entu. ¹³ Tembu nia nin lun pidtalu na “Dua na manga suled, ngintu ka maya i inenggay nengka sa laki a manga siudad?” Na binedtuan

1 Datu 9

ni Datu Hiram su entu a kalupan sa Kabul,¹ na sampay saguna na entu bun ba i ipembedtu lun. ¹⁴ Ugaid'a nia kadakel'u bulawan a inipapait'i Datu Hiram kanu Sulaiman na manga pat ngibu kakilu.

¹⁵ Na nia ba su atulan sa kinapanggalebek'u Datu Sulaiman sa peges kanu manga taw asal'a makapatindog su Suti a 'Bpagagaman, su tulugan nin, su mangababa a dalepa a pinatambakan nin sa lupa enggu su alad'u siudad a Awrusalim taman den kanu siudad a Hasur, Migidu enggu Gisir. ¹⁶ Na su dalepa a Gisir na inagaw nu Piraun a datu nu dalepa a Egypt kanu manga taw a Kanaan. Tinutung'in su entu enggu pinangimatayan nin su manga taw a pegkaleben lu ba. Na inenggay nin su entu a sunggudan kanu kinakawing kanu wata nin a babay kanu Nabi Sulaiman, ¹⁷ tembu pinatindog 'bpaluman nu Sulaiman su entu. Na pinatindog'in bun su kadatalan nu dalepa a Bit-Hurun, ¹⁸ su Baalat, su Tadmur kanu tawan-tawan a dalepa ¹⁹ enggu su langun nu siudad a 'bpanaguan kanu 'gkanganasisita nin, maitu bun su manga siudad a pambetadan kanu manga kalisa nin enggu kanu manga kuda nin. Na inipatindog'in su langun nu pegkahandan nin papedtindog lu sa Awrusalim enggu lu sa Libanun taman kanu langun nu pendatuan nin.

²⁰⁻²¹ Na aden manga taw lu sa Israil a manga taw a Amur, Hit, Piris, Hib enggu manga taw a Hibus a dala mabinasa nu manga taw a Israil su manga kaapuan nilan. Na binaluy silan nu Nabi Sulaiman a manga ulipen nin sampay saguna enggu pinapanggalebek silan sa peges. ²² Ugaid'a dala pinangungulipen nin kanu manga taw a Israil, ka binaluy nin silan a manga sundalu nin enggu su ped menem kanilan na binaluy nin a

¹ 9:13 Su **Kabul** na nia nin maena na *dala katagan nin* enggu dikena nia su Kabul sa dalepa a Afghanistan.

mangulu kanu manga pakakalisa enggu kanu manga pakukuda enggu su ped menem na binaluy nin a 'gkangasaligan nin. ²³ Na su lima gatus enggu limapulu kataw kanilan na inibetad'in a 'gkakataw kanu manga taw a penggalebek kanu manga galebekan nin.

²⁴ Na guna mapasad mapatindeg'u Nabi Sulaiman su tulugan nu kaluma nin a wata nu Piraun na pinaalat'in lu ba sekanin ebpun kanu siudad'u Daud. Entu pan ka pinatambakan nin sa lupa su manga mababa a lupa kanu dalepa.

²⁵ Na uman lagun na makatelu pegkurban su Sulaiman sa manga kurban a pedtutungen langun enggu kurban a tanda nu kapagisa-isa kanu Kadenan lu kanu 'bpangurbanan a inipatindeg'in kanu Kadenan a Mapulu. Pedtutung bun sekanin sa manga mamut a tutungen kanu adapan nu Kadenan a Mapulu.

Na napasad'u Sulaiman su kinapatindeg'in kanu Suti a 'Bpagagaman.

²⁶ Na napaumbal bun su Sulaiman sa manga kapal lu sa dalepa a Isiun-Gibir a masupeg kanu dalepa a Ilat a sakup'u dalepa a Idum lu kanu adteban nu Maliga a Lagat. ²⁷ Na napasugu si Datu Hiram kanu manga taw nin a mangategel endalayag a pinaunut'in kanu manga taw nu Sulaiman a palalayag. ²⁸ Na linemayag silan sa Upir taman sa nakambalingan silan a nakapananggit sa sapulu enggu pat ngibu enggu pitu gatus kakilu a bulawan a inenggay nilan kanu Sulaiman.

Su Kinakakap'u Puteli nu Dalepa a Siba kanu Datu Sulaiman

10 ¹ Na guna makineg'u puteli nu dalepa a Siba su kabadtug'u Sulaiman a nakaenggay sa kabadtugan kanu ingala nu Kadenan

a Mapulu na linemu sekanin kanu Sulaiman ka binatalu nin sa ukit'a mangapasang a idsa. ²Na nakauma sekanin lu sa Awrusalim a kaped'in su sangat i kadakel'in a manga taw nin a aden manga unta nilan a linulanan sa madakel a 'bpagumbalen a kamutan, madakel a bulawan enggu madakel a mapulu i alaga nin a watu. Na guna nin den mailay su Sulaiman na inidsa nin den sa lekanin su langun nu pegkiugan nin lun ibpagidsa. ³Na dala man idsa a dala masawal'u Sulaiman ka nasawal'in langun. ⁴⁻⁵Daka guna madsima sa mapia nu puteli su manga ilemu nu Sulaiman na sangat a nagaip sekanin. Nagaipan nin bun su kapia nu tulugan a inipatindeg'in, su manga pegken kanu manga lamisan, su mapia a kinagugud kanu galebekan nu 'gkangasaligan nin, su manga panunugun enggu su kinambabalegkasan nilan taman den kanu manga pedtalagad kanu 'bpanginemen nin enggu su manga kurban a pedtutungen nin a ipegkurban lu kanu Suti a 'Bpagagaman.

⁶Na nia nin nadthalu kanu Datu Sulaiman na “Naamad ku i benal besen su manga 'gkakineg ku lu kanu dalepa ku makapantag kanu manga pinggula nengka enggu su ilemu nengka. ⁷Na di ku 'bpalititalan su nangakineg ku u dala aku makasia. Na dala pan besen makaluk su langun nu nakineg ku a entu kumin kanu kadakel'u kakawasan nengka enggu su kasela nu ilemu nengka. ⁸Na balabahagian a benal su manga taw nengka enggu su 'gkangasaligan'engka kagina tatap'ilan 'gkakineg su ilemu nengka. ⁹Na pugin su Kadenan a Mapulu a Kadenan nengka a nakasuat sa leka enggu minetad sa leka sa kadatu kanu Israil. Na sabap kanu dala kapegkapupus a kapegkalimu nu Kadenan kanu manga taw a Israil na pinamili ka nin a makandatu asal'a makanggulalan nengka su kakukum sa wagib enggu katidtu.”

1 Datu 10

¹⁰ Daka inenggan nin su Datu Sulaiman sa manga labi pat ngibu kakilu a bulawan, madakel a 'bpagumbalen a kamutan enggu manga mapulu i alaga nin a manga watu. Na dala makalawan kanu kadakel a manga 'bpagumbalen a kamutan a inenggay nu puteli kanu Datu Sulaiman.

¹¹ Na madakel bun i inenggay ni Datu Hiram a ebpun kanu dalepa a Upir a manga bulawan enggu madakel a kayu a bedtuan sa almug apeg'u manga watu a mapulu i alaga nin a inilulan nin kanu manga kapal'in.

¹² Na su manga kayu a entu a almug na entu ba i inusal'u Sulaiman a panikan nu Suti a 'Bpagagaman kanu Kadenan a Mapulu enggu kanu tulugan nin. Na su ped menem na inumbal'in a palabuni-bunian a manga alpa enggu manga kutiapi a mausal'u manga pasesengal. Na entu ba i mapia sa langun a kayu a inipapait sa Israil, na dala den gaid maitu ba i kadakel'in a kayu a mailay sampay saguna.

¹³ Na inenggay bun mambu nu Datu Sulaiman kanu puteli nu dalepa a Siba su apia ngin a 'gkalinian nin 'bpangeni, liu pan su manga inipangenggay nin lun den. Na daka minuli den mambu su puteli enggu su manga taw nin.

Su Kakawasan nu Datu Sulaiman

¹⁴ Na uman lagon na pakatalima su Sulaiman sa manga duapulu enggu telu ngibu kakilu a bulawan, ¹⁵ liu pan su manga buwis a ibpagenggay nu manga padagang, su ibpagenggay nu manga datu nu Arabia enggu su ibpagenggay nu manga gubilnadul'u kalupan nu Israil.

¹⁶ Na napaumbal su Sulaiman sa dua gatus timan a mangasela a kelung, na uman i isa kanu entu na linumbus sa manga pitu kakilu a bulawan.

1 Datu 10

¹⁷ Napaumbal bun sekanin sa telu gatus timan a manga manaut a kelung, na uman i isa kanu entu na linumbus sa manga dua kakilu enggu tenga a bulawan. Na lu nin i entu inibetad kanu tulugan a bedtuan sa Damakayu nu Libanun.

¹⁸ Na napaumbal bun su datu sa sangat i kasela nin a kulesi a ebpun sa sungay na gagia^m a linumbus bun sa mapia sa langun a bulawan. ¹⁹ Na su entu a kulesi na aden panikan nin a nem kapangkat. Na su sandigan nin na nilibpuluk enggu lu kanu ubay nu duambala a ligid'u 'gkauntulan nu lima na aden inumbal a midtindeg a mana manga buntal'a alimaw. ²⁰ Na uman i sapangkat kanu panikan na aden inumbal a pedtindeg a mana buntal'a alimaw kanu uman i sakambala, na sapulu enggu dua langun su entu. Na dala pagidsan nu nia a kulesi apia endaw kanu langun nu pendatuan. ²¹ Na su langun nu tagayan nu Datu Sulaiman na bulawan apeg'u langun nu igagama nu tulugan nin a bedtuan sa Damakayu nu Libanun na bulawan a dala simbul'in. Na dala nin umbala su entu sa pilak ka mababa a benal su alaga nu pilak kanu entu a timpu. ²² Na aden bun manga kapal'u Sulaiman a 'bpalayag kaped'u manga kapal'i Hiram. Na su nia a manga kapal na makaisa makauli kanu dalem'u telu lagun a 'bpelulanan sa manga bulawan, pilak, su manga sungay nu gagia enggu manaut masela a manga ubal. ²³ Tembu dala isa kanu langun nu datu sia sa dunia i makalepeng kanu ilemu enggu kakawasan nu Datu Sulaiman. ²⁴ Na su langun nu taw sia sa dunia na 'bpangingalap silan sa mailay nilan su Sulaiman asal'a makineg'ilan su manga ilemu nin a inenggay nu Kadenan sa lekanin. ²⁵ Na uman i isa a 'bpelu sa lekanin na 'bpananggit sa pakaenggay nin a

^m 10:18 Su **sungay na gagia** na sia sa basa a Tagalog na *pangil ng elepante* enggu sia sa basa a English na *tusks*.

manga pilak, manga bulawan, manga balegkas, manga matalem, manga 'bpagumbalen a kamutan, manga kuda enggu pangangayamen a bedtuan sa mula. Na uman lagun na 'gkaumanan su entu.

²⁶Na nakalimud su Sulaiman sa sangibu enggu pat gatus a kalisa enggu sapulu enggu dua ngibu a kuda. Na lu nin inibetad su ped kanu siudad a 'bpametadan sa kalisa enggu su ped menem na lu sa Awrusalim. ²⁷Na kanu timpu na kapendatu nu Sulaiman na su kadakel'a manga pilak na mana bu kadakel'u kadsalilidan a manga watu enggu su manga kayu a sidar na mana kadakel'u kayu a bedtuan sa sikamur sa kapalawan nu Sipila. ²⁸Na su manga kuda nu Sulaiman na ebpun pan sa dalepa a Egypt enggu sa dalepa a Silisia. Na pinamasa i entu nu manga taw nin lu sa Silisia sa kadsalilidan demun a alaga nin. ²⁹Na su manga kalisa kanu entu a timpu na mapamasa sa alaga na nem gatus timan a pilak kanu dalepa a Egypt, na su kuda menem na magatus enggu limapulu timan a pilak. Na pibpasa nilan su entu kanu langun nu datu nu manga taw a Hit enggu kanu langun nu datu nu manga taw a Aram.

Su manga Kaluma nu Sulaiman

11 ¹Na madakel a babay a lapu i nalilinian nu Sulaiman, ka liu pan kanu wata nu Piraun na aden bun manga pinangaluma nin a taw a Muab, taw a Amun, taw a Idum, taw a Sidun enggu taw a Hit. ²Na pinangalinian nin bun silan apia pidtalun den nu Kadenan a Mapulu i dili mapakay a makanggiamunga su manga taw a Israil kanu manga bangsa a entu ka nanget a makakakat kanilan sa kasimba kanu pegkakadenanen nilan. ³Nia kadakel'u kaluma nu Sulaiman na pitu gatus a manga puteli

enggu telu gatus a manga kadsalilidan a babay. Na su manga kaluma nin a entu i nakapatangka sa lekanin kanu Kadenan. ⁴Na kanu timpu a matua den su Sulaiman na nagaga sekanin mapasimba nu manga kaluma nin kanu pegkakadenanen nilan, na dikena den sekanin pedsangul sa mapia kanu Kadenan a Mapulu a Kadenan nin, dikena mana su pamusungan nu ama nin a su Daud. ⁵Kagina sinimba nu Sulaiman su pegkakadenanen nu manga taw a Sidun a si Astarti enggu su pakangingilu a pegkakadenanen nu manga taw a Amun a si Mulik. ⁶Na pinggula nu Sulaiman su dili a benal a entu pakasuat kanu Kadenan a Mapulu, dikena den senep sa atay su kabpaginugut'in kanu Kadenan, dikena mana su ama nin a su Daud.

⁷Na napatindog su Sulaiman sa pedsimban kanu pegkakadenanen a si Kimus a pakangingilu a pegkakadenanen nu manga taw a Muab a lu kanu mangapulu a dalepa kanu mag sa sedepan nu Awrusalim. Napatindog bun sekanin lu sa pedsimban kanu pegkakadenanen a si Mulik a su pakangingilu a pegkakadenanen nu manga taw a Amun. ⁸Napatindog bun sekanin sa pedsimban kanu pegkakadenanen nu manga kaluma nin a manga lapu ka lu nilan ba pedtutungen su manga mamut a tutungen enggu lu bun ba silan 'bpagapal.

⁹Na sangat a nalipungetan nu Kadenan a Mapulu su Sulaiman kagina tinaligkudan nin sekanin a Kadenan a Mapulu a Kadenan nu manga taw a Israil. Na pinggula nin i entu apia pibpayagan sekanin nu Kadenan sa nakadua ¹⁰enggu inibpaliugat'in i dili kasimba sa entu, ugaid'a dala bun paginugut su Sulaiman sa lekanin. ¹¹Tembu pidtalun nu Kadenan a Mapulu sa lekanin i “Kagina ka pinamili nengka su kasungkang kanu kapasadan ku enggu dala nengka paginuguti su manga kasuguan ku na nanget a iawa ku sa leka su kadatu nengka ka lu ku isangan kanu isa a

'gkasaligan nengka. ¹² Ugaid'a sabap kanu ama nengka a si Daud na dili ku muna i entu enggulan taman a bibiag ka pan. Ugaid'a amaika matay ka den na pukasen ku den su kapendatu nu wata nengka. ¹³ Ugaid'a apia ka maitu na dili ku pukasen sa lekanin su langun nu pendatuan nin ka isama ku sa lekanin su satiman bu a tupuⁿ sabap kanu panunugun ku a si Daud enggu kanu Awrusalim a pinamili ku a dalepa.”

Su Manga Kuntela nu Sulaiman

¹⁴ Na guna su maitu na inisugut'u Kadenan a Mapulu kani Hadad a taw sa Idum i kagkuntela nin kanu Sulaiman. Na si Hadad a nia na ebpun kanu tupu nu manga datu nu Idum.

^{15–16} Na kanu paganay a timpu a kinambunua nu Daud lu sa Idum, na su 'gkaunutan nu manga sundalu nin a si Yuab na linemu sa Idum ka enggu nilan makalebeng su manga minatay sa kinambunua. Na midtangen pan silan lu sa nakanem ulan ka pinangimatayan nilan su langun nu mama nu manga taw a Idum. ¹⁷ Ugaid'a kanu entu a timpu na wata pamun si Hadad. Na nalalaguy sekanin a kaped'u 'gkangasaligan nu manga taw a Idum a panunugun nu ama nin. ¹⁸ Na linemu silan kanu dalepa a Midian entu pan ka tinemalus silan kanu dalepa a Paran. Na iganat sa Paran na linemu menem silan sa Egypt a kaped'u manga taw a Paran ka inipagilaya nilan su Piraun a datu nu dalepa a Egypt. Na inenggan nu Piraun si Hadad sa kauyagan, walay enggu kalupan.

ⁿ 11:13 Su **satiman bu a tupu** na nia kapegkasabut'u kadakelan kanu manga alim na nia ba su tupu nu Yahuda a su tupu nu Sulaiman. Nia kapegkasabut'u ped a manga alim na amung bun su tupu nu Buniamin atawa ka nu Simiun.

¹⁹Na nasuatan nu Piraun si Hadad tembu inipagkaluma nin lun su ipag'in a su suled'u Puteli Tapinis. ²⁰Na dala bun gaid mauget na mimbata sa wata a mama su kaluma ni Hadad enggu nia nin inipanggungala kanu wata na Ginubat. Na su Puteli Tapinis i napagkasela kanu wata lu kanu tulugan, na migkaleben su wata lu a kaped'in su manga wata nu Piraun. ²¹Na kanu timpu a lu pamun si Hadad sa Egypt na nakineg'in i minatay den su Daud enggu si Yuab a mapulu nu manga sundalu. Na nia nin pidtalu kani Piraun na “Suguti aku a makauli kanu dalepa ku.” ²²Ugaid'a nia pidtalu nu Piraun sa lekanin na “Ngin pan i kulang sa leka sia ka pegkiugan nengka pamun a 'bpaguli kanu dalepa nengka?” Na nia inisumpat'i Hadad na “Dala kulang'engka! Ugaid'a 'bpangenin ku i pauli aku nengka den.”

²³Na inisugut bun nu Kadenan a 'gkuntelan ni Risun a wata a mama ni Iliada su Sulaiman. Na si Iliada a nia na minawa kanu mapulu nin a si Datu Hadadisar a datu nu dalepa a Suba. ²⁴Na sekanin i nabaluy a mapulu nu lumpukan nu manga tulisan a pinamagakat'in. Na kanu entu a timpu na guna katabani nu Daud si Datu Hadadisar sa kinambunua, na linemu si Risun enggu su taw nin sa siudad a Damaskus ka sinakup'ilan su entu a dalepa ka lu ba silan migkaleben. ²⁵Na kanu timpu a bibiag pan su Sulaiman na kuntela den nu manga taw a Israil si Risun. Ka ginuligaw nin su manga taw a Israil a mana bun su pinggula ni Hadad. Na pindatuan nin su dalepa a Aram.

Su Kinasungkang'i Yirubuam kanu Sulaiman

²⁶Na migkuntela bun kanu Sulaiman si Yirubuam a 'gkasaligan nin a wata a mama ni Nibat. Na si Yirubuam na tupu nu Ipraim a ebpun kanu dalepa a Sirida. Nia nin ina na su balu a si Siruya. ²⁷Na maya ba i kinasungkang'i Yirubuam kanu datu. Pinatambakan nu Sulaiman sa lupa su manga mababa a dalepa a lu kanu siudad'u ama nin a su Daud enggu pinaumbayan nin su manga alad'u entu. ²⁸Na si Yirubuam na madakel i katawan nin enggalebek na nadsima i entu nu Sulaiman tembu binaluy nin sekanin a 'gkakataw kanu manga taw a papenggalebeken sa peges a su manga taw a ebpun kanu tupu nu Yusup.^o

²⁹Na aden isa a gay a ginemanat si Yirubuam sa Awrusalim ka mindadalakaw, na sinumbak sekanin nu isa a nabi a bedtuan sa Ahia a taw sa Silu. Na si Ahia na nakalambung sa bagu enggu silan bu dua kanu kadatalan. ³⁰Na linuwas'i Ahia su lambung'in ka pidtalakisi nin sa sapulu enggu dua ³¹ka nia nin pidtalukani Yirubuam na “Kua ka su sawati kanu kinisi ku ka su Kadenan a Mapulu a Kadenan nu manga taw a Israil na nia nin kadthalu na ‘Pukasen ku den su pendatuan ni Sulaiman ka pandatuan ku sa leka su sapulu a tupu nu Israil. ³²Ugaid'a isama ku su satiman bu a tupu sa lekanin sabap kani Daud a panunugun ku enggu kanu Awrusalim a pinamili ku kanu langun nu siudad kanu langun nu tupu nu Israil. ³³Na enggulan ku i entu kagina tinaligkudan aku nin enggu sinemimba sekanin kani Astarti a pegkakadenanen nu manga taw a Sidun enggu kani Kimus a pegkakadenanen nu manga taw a Muab. Sinimba nin

^o 11:28 Su **tupu nu Yusup** sia na nia ba su tupu nu manga wata nin a mama a si Ipraim enggu Manasi.

bun si Mulik a pegkakadenanen nu manga taw a Amun. Na dala sekanin paguyag-uyag sia luyud kanu kahanda ku enggu dala nin enggula su ngin i 'gkasuatan ku. Na dala nin paginuguti su manga atulan ku enggu su manga kasuguan ku, dikena mana su ama nin a si Daud. ³⁴ Apia ka maitu na dili ku pukasen sa lekanin su langun nu pendatuan. Endatu sekanin taman sa bibiag pan sekanin sabap kanu panunugun ku a si Daud a pinamili ku enggu minggulalan kanu manga kasuguan ku enggu kanu manga atulan ku. ³⁵ Ugaid'a pukasen ku kanu wata nin su kadatu kanu sapulu a tupu nu Israil ka inggay ku sa leka. ³⁶ Na sawalu bu a tupu nu Israil i isama ku lun a pandatuan ku kanu wata nin ka enggu dili mapukas kanu panunugun ku a si Daud su kadatu nu tupu nin sa Awrusalim a siudad a pinamili ku a kasimban kanu ingala ku. ³⁷ Na seka na baluyn ku a datu nu Israil. Na kandatuan nengka su langun nu 'gkalinian nengka a dalepa. ³⁸ Na amaika paginugutan nengka su langun nu kasuguan ku enggu maguyag-uyag ka sia luyud kanu kahanda ku taman sa enggulan nengka u ngin i makasuut sa laki sia luyud kanu kanggulalan nengka kanu manga atulan ku enggu kanu manga kasuguan ku a mana su pinggula nu panunugun ku a si Daud na tapiden ku seka. Na mapalalayun su kadatu nu tupu nengka a mana bun su tupu ni Daud. Na inggay ku sa leka su Israil. ³⁹ Na sabap kanu kadusan ni Sulaiman na siksian ku su manga tupu ni Daud, ugaid'a dikena taman sa taman.'"

⁴⁰ Na guna i entu katawi nu Sulaiman na pinagitung'in den i kaimatay nin kani Yirubuam ugaid'a minawa sekanin mamagayas ka linemu kanu datu nu dalepa a Egypt a si Datu Sisak ka lu ba sekanin migkakaleben taman kanu kinapatay nu Sulaiman.

Su Kinapatay nu Sulaiman

⁴¹ Na su langun nu pinggula nu Sulaiman makapantag kanu kinandatu nin enggu su manga ped pan a pinggula nin taman kanu ilemu nin na nakasulat kanu libelu a makapantag sa lekanin. ⁴² Na nakapatpulu lagun i kinandatu nu Sulaiman lu kanu Awrusalim kanu manga taw a Israil. ⁴³ Na kanu kinapatay nin na lu sekanin inilebeng kanu 'bpamelebengan kanu manga kaapuan nin lu kanu siudad'u ama nin a su Daud. Na su wata nin a mama a si Rihubuam i nakasambi lun endatu.

Su Kinasungkang'u manga Taw a Israil kanu Rihubuam

12 ¹ Na linemu si Rihubuam sa dalepa a Sikim ka mindidilimudan lu ba su langun nu taw a Israil ka enggu nilan mabaluy sekanin a datu. ² Daka guna katawi i entu ni Yirubuam a wata a mama ni Nibat na mimbalingan sekanin lu sa Israil, kagina kanu entu a timpu na lu sekanin migkakaleben sa dalepa a Egypt kagina pinalaguyan nin su Sulaiman. ³ Na inipatawag'u 'gkangaunutan nu manga taw a Israil si Yirubuam ka inimbitiala nilan si Rihubuam sa nia nilan lun pidtalun na ⁴ “Sangat a maugat su inisangan nu ama nengka sa lekami a galebekan. Na amaika pagkalemun nengka su entu na mapapanunugu kami sa leka.” ⁵ Na nia inisumpat'i Rihubuam sa kanilan na “Uli kanu den muna ka enggi aku nu sa telu gay asal'a makapagitung aku, entu pan ka embalingan kanu sia.” Na minuli den mambu su manga taw.

⁶ Daka inimbitiala ni Datu Rihubuam su kalukesan nu Israil a 'bpamapata kanu ama nin a su Sulaiman ka nangenin sekanin sa papata.

Na nia nin inidsa kanilan na “Ngin i makapapata nu sa laki a makasawal ku kanu 'bpangenin nu manga taw a entu?”⁷ Na nia nilan inisumpat sa lekanin na “Amaika ibaba nengka i ginawa nengka kanilan enggu enggulan nengka u ngin i makagkapia kanilan taman sa imbitiala nengka silan sa mapia na mapanunugu nengka silan taman sa taman.”

⁸ Ugaid'a dala paginuguti ni Rihubuam su entu a papata nilan, ka makin nia nin pinggula na inipagilaya nin su manganguda a nakadsalengan nin 'gkasela a 'bpamapata sa lekanin ka lu ba sekanin nangenin sa papata,⁹ sa nia nin pidtalul kanilan na “Ngin i makapapata nu sa laki a makasawal ku kanu manga taw a entu a nia nilan 'bpangenin sa laki na pakapegkagen ku su galebekan a inisangan kanilan nu ama ku?”¹⁰ Na nia nilan inisumpat na “Nia ka edtalul kanu manga taw a entu na ‘Su king-king'u lima ku na minuna pan i kasela nin kanu kasadan nu ama ku.¹¹ Na minuna pan man i kapasang'u isangan ku sa lekanu a galebekan kumin kanu inisangan nu ama ku sa lekanu a galebekan. Na amaika linatigu kanu nu ama ku na saki menem na latigun ku sekanu sa aden manga madidis'in a putaw.’ ”

¹² Na guna maipus su nakatelu gay na mimbalingan si Yirubuam enggu su 'gkangaunutan nu manga taw a Israil lu kani Rihubuam a mana bun su pidtalul nin kanilan.¹³ Na dala pakikinega ni Rihubuam su papata nu manga kalukesan ka sinawal'in su manga taw sa mangapasang a kadtalul¹⁴ a mana bun su inipapata nu manganguda a nakadsalengan nin 'gkasela a “Sangat i kapasang'u inisangan nu ama ku sa lekanu a galebekan na minuna pan lu ba i kapasang'u isangan ku sa lekanu. Na amaika linatigu kanu nu ama ku na saki menem na latigun ku sekanu sa aden manga madidis'in a putaw.”

1 Datu 12

¹⁵ Na dala a benal pakikinega nu datu su manga taw, ka pigkahanda den i entu nu Kadenan a Mapulu ka enggu matuman su pidtalun nin sia nakanggulalan kanu Nabi Ahia a taw sa Silu makapantag kani Yirubuam a wata a mama ni Nibat. ¹⁶ Na guna kaimamani nu manga taw a Israil i dala silan pakikinega nu datu, na nia nilan pidtalun kanu datu na “Dala maalap'ami sa leka a tupu ni Daud a wata a mama ni Yisi. Na endaw den i kiug'engka kanu pendatuan nengka! Muli tanu den.” Na minuli den mambu su manga taw a Israil. ¹⁷ Na sabap sa entu na nia bu nandatuan ni Rihubuam na su manga taw a Israil a lu pegkaleben kanu dalepa a Yahuda.

¹⁸ Na guna su maitu na pinalu ni Datu Rihubuam kanu manga taw a Israil si Aduniram a pegkakataw kanu manga taw a papenggalebeken sa peges. Ugaid'a pinamengel sekanin nu manga taw a Israil sa watu taman sa minatay. Na guna katawi ni Rihubuam su entu a nanggula na namagayas sekanin mageda kanu kalisa nin ka nalalaguy lu sa Awrusalim. ¹⁹ Na sampay saguna na su manga taw a Israil na pedsungkang silan kanu manga datu a tupu nu Daud.

²⁰ Na guna katawi nu langun nu taw a Israil i nakambalingan den si Yirubuam ebpun sa Egypt na inipatawag'ilan sekanin ka binaluy nilan a datu kanu lusud'u Israil. Nia bu nasama a 'bpagunut kanu tupu nu Daud na su tupu bu nu Yahuda.

²¹ Na nia kinauma ni Rihubuam sa Awrusalim na linimud'in su magatus enggu walupulu ngibu a mangategel a sundalu nu tupu nu Yahuda enggu Buniamin ka enggu nilan makambunua su manga taw a Israil ka enggu nin makua 'bpaluman su pendatuan nu ama nin a su Sulaiman. ²² Ugaid'a nia pidtalun nu Kadenan a Mapulu kanu nabi a si Simaya na ²³ “Edtalun ka

kanu datu nu Yahuda a si Datu Rihubuam a wata a mama ni Sulaiman enggu kanu langun nu manga taw a Yahuda enggu Buniamin taman den kanu langun nu manga taw lu i ²⁴ ‘Nia ba i kadtalu nu Kadenan a Mapulu, “Da kanu embunua kanu pagidsan nu bun a manga taw a Israil, pamanguli kanu den ka langun nu nia na laki bun man a kahanda.” ’ ’ ” Daka namanguli den mambu silan ka naginugut silan kanu pidtalu nu Kadenan a Mapulu.

**Su Kinaumbal'i Yirubuam sa Pegkakadenanen a
mana Buntal'a Sapi a Bulawan**

²⁵ Na inipaalad'i Yirubuam su ciudad a Sikim kanu kapalawan nu Ipraim, ka lu ba sekanin migkaleben. Na dala bun gaid mauget na minalat sekanin sa dalepa a Pinuil a inipaalad'in bun. ²⁶⁻²⁷ Daka nia nadttalu nu ginawa ni Yirubuam na “Amaika mapalalayun i kalu nu manga taw kanu Suti a 'Bpagagaman asal'a makagkurban kanu Kadenan a Mapulu lu sa Awrusalim na aden a entu na embalingan i kadatu kanu tupu ni Daud ka embalingan silan kanu danden a datu nilan a si Rihubuam a datu nu Yahuda. Na amaika maitu na imatayan aku nilan.”

²⁸ Na guna su maitu na nangenin sekanin sa papata kanu manga 'bpamapata lun, tembu napaumbal sekanin sa dua timan a buntal'a sapi a bulawan enggu nia nin pidtalu kanu manga taw na “Hu manga taw a Israil, na nauget kanu den pembabalingan lu sa Awrusalim, na 'gkapasangan kanu den sa kabpelu nu, tembu da kanu den 'bpelu ka nia den su manga kadenan nu a napaliu sa lekanu kanu dalepa a Egypt.”

²⁹ Na lu nin inipabetad su satiman a entu a sapi a bulawan sa dalepa a

1 Datu 12–13

Bitil enggu su satiman menem na lu kanu dalepa a Dan.^{p 30} Na su entu a pinggula ni Yirubuam na nadsabapan na kinandusa nu manga taw a Israil, ka su ped kanilan na 'bpelu sa Bitil enggu su ped menem kanilan na lu sa Dan ka enggu makasimba.

³¹ Na napaumbal bun sekanin sa manga pedsimban lu kanu namakapulu a manga dalepa enggu namili sekanin sa manga taw a makapangurban lu ba apia dikena silan ebpun kanu tupu nu Libi. ³² Na tinemandu sekanin sa gay a kadsela-sela a mana bun su kapedsela-sela nu manga taw a Yahuda. Na su initandu nin a gay na uman i ikasapulu enggu lima a gay kanu ikawalu a ulan-ulan. Na migkurban sekanin lu sa Bitil kanu mana a entu sapi a inumbal'in. Na inibetad'in su 'bpamangurban a pinamili nin lu kanu namakapulu a entu a dalepa sa Bitil. ³³ Na pinggula ni Yirubuam su initandu nin a kapedsela-sela lu sa Bitil kanu manga taw a Israil sa kanu gay a ikasapulu enggu lima kanu ikawalu a ulan-ulan. Na linemu sekanin kanu 'bpangurbanan a inipatindeg'in ka migkurban lu sa manga mamut a tutungen.

Su Nabi a ebpun sa Dalepa a Yahuda

13 ¹ Na gagalu nu kapedtindeg'i Yirubuam lu kanu pegkurbanan ka enggu sekanin makatutung sa mamut a tutungen na aden nakauma a nabi lu sa Bitil a ebpun sa dalepa a Yahuda. ² Na nia nin inilalis edtalu

^{p 12:29} Su **dalepa a Dan** na lu tampal sa ilud'u Israil a tedtab'u pendatuan nu dalepa a Israil enggu su **dalepa a Bitil** na lu tampal sa laya kanu dalepa a Israil. Su dalepa a Bitil na sia tampal sa ilud'u siudad a Awrusalim. Na su siudad a Awrusalim na sakup'u pendatuan nu dalepa a Yahuda.

sungkang kanu pegkurbanan sia luyud kanu kadthalu nu Kadenan a Mapulu na “Nia kadthalu nu Kadenan a Mapulu na ‘Aden embatan a datu kanu tupu ni Daud a nia nin ngala na Yusia. Na pangimatayan nin su 'bpamangurban kanu namakapulu a nia a dalepa ka silan i tutungen nin kanu pegkurbanan.’ ” ³ Na su nabi a entu na minenggay sa tanda kanu entu bun ba a gay, sa nia nin pidthalu na “Nia tanda kanu pidthalu a entu nu Kadenan a Mapulu na su pegkurbanan a nia na mageba enggu su aw nin na mamakatagayak.” ⁴ Na guna makineg'i Datu Yirubuam su pidthalu nu nabi a entu a sungkang kanu pegkurbanan sa Bitil, na tinendu nin enggu nia nin pidthalu na “Sigkem'u sekanin!” Ugaid'a natekaw demun migkategas su lima nu datu taman sa dili nin den pakanggagalebek su lima nin. ⁵ Na su pegkurbanan na nageba enggu su manga aw nin na namakatagayak a mana bun su tanda a entu a pidthalu nu nabi a sia luyud kanu kadthalu nu Kadenan a Mapulu a manggula.

⁶ Daka nia pidthalu nu datu kanu nabi na “Pangenin ku sa leka i ipangeni-ngeni aku nengka pan kanu Kadenan a Mapulu a Kadenan nengka sa ikalimu aku nin sa pagkapihan nin pan su lima ku.” Na nangani-ngeni mambu sekanin kanu Kadenan a Mapulu taman sa migkapia su lima nu datu. ⁷ Na guna su maitu na nia pidthalu nu datu kanu nabi na “Unut ka sa laki lu kanu walay ku ka keman ta enggu enggan ku seka sa balas.” ⁸ Ugaid'a nia inisumpat'u nabi na “Apia inggay nengka pan su sabad kanu pendatuan nengka na dili aku munut sa leka atawa ka keman enggu minem kanu nia ba a dalepa. ⁹ Kagina sinugu aku nu Kadenan a Mapulu sa dili aku keman atawa ka minem gagalu na sia aku pan enggu dili aku bun dait a mukt lu kanu inukitan ku kanu kinasia ku.”

¹⁰ Tembu kanu kinaganat'in lu sa Bitil na lu sekanin minukit kanu ped a lalan.

¹¹ Na kanu entu a timpu na aden sakataw a matua den a nabi lu sa Bitil. Na pibpawangan sekanin nu manga wata nin a mama ka pidtalun nilan lun su pinggula a entu nu nabi a ebun sa dalepa a Yahuda. Pidtalun nin bun u ngin i pidtalun nu nabi kanu datu. ¹² Na nia nakaidsa nu ama nilan na “Endaw sekanin minukit kanu kinauli nin?” Na initutulu nilan mambu u endaw sekanin minukit kanu kinauli nin sa dalepa a Yahuda. ¹³ Daka nia pidtalun nu ama nilan na “Adil'u su kimar a kagkudan ku.” Na inadil'ilan den mambu su entu enggu migkuda den mambu sekanin ¹⁴ ka sineled'in su nabi a entu. Na lu nin nagaas a 'bpagagayan kanu atag'u kayu a bedtuan sa tiribintu. Na nia nin lun inidsa na “Seka ba su nabi a ebun sa dalepa a Yahuda?” Na nia nin inisumpat na “Uway saki.” ¹⁵ Daka nia pidtalun nu matua a entu a nabi na “Unut ka sa laki lu sa walay ka enggu ka makakan.” ¹⁶ Na nia inisumpat'u nabi a entu na “Dili aku mapakay a embalingan pan atawa ka keman a kaped'engka kanu nia a dalepa, ¹⁷ kagina nia inisugu nu Kadenan a Mapulu sa laki na dili aku mapakay a keman sa apia ngin atawa ka minem sa ig gagalu na sia aku pan enggu dili aku bun mapakay a lu mukit kanu inukitan ku kanu kinasia ku.” ¹⁸ Na nia pidtalun nu matua a nabi na “Nabi aku bun a pagidsan nengka. Na sinugu nu Kadenan a Mapulu su isa a malaikat'in ka enggu nin madtalu sa laki i dait a palun ku seka sa walay ku ka enggu ka makakan.” Ugaid mindalebut bu sekanin. ¹⁹ Na minunut mambu su nabi a entu lu kanu walay nu matua a nabi ka kineman enggu mininem sekanin.

²⁰ Na gagalu nu kabpagagayan nilan kanu kapegkan nilan lu kanu lamisan na aden pidtalun nu Kadenan a Mapulu kanu matua a entu a nabi.

²¹ Na pidtalul mambu nu matua a entu a nabi kanu nabi a ebpun sa dalepa a Yahuda i “Nia kadthalu nu Kadenan a Mapulu na ‘Sinungkang’engka su inisugu nin sa leka ka dala nengka paginuguti sekanin. ²² Ka inisugu nin sa leka i di ka mapakay a keman sa apia ngin atawa ka minem sa ig ugaid’a mimbalingan ka sia ka kineman ka enggu mininem ka sa ig. Na sabap kanu pinggula nengka a nan na di makalebeng su bangkay nengka kanu linebengan kanu manga kaapuan nengka.’ ”

²³ Na guna makapasad keman su nabi a entu na inadil’u matua a nabi su kimar ka enggu kagkudan nu nabi a entu kanu kauli nin. ²⁴ Ugaid’a kanu kabpaguli nin na sinumbak sekanin na alimaw sia sa lalan ka inimatayan sekanin nu alimaw. Na su bangkay nin na nakaiga kanu lalan enggu pedtindeg kanu ubay nu bangkay nin su alimaw enggu kimar. ²⁵ Na nailay nu ‘bpamangukit lu su bangkay nin a lu kanu ubay nu alimaw. Na pinanudtul’ilan i entu lu kanu manga taw a lu pendalepa kanu dalepa nu matua a nabi.

²⁶ Na guna i entu makineg’u matua a nabi na nia nin nadthalu na “Sekanin su nabi a sinemungkang kanu kadthalu nu Kadenan a Mapulu. Pinaimatayan sekanin nu Kadenan a Mapulu kanu alimaw a mana bun su pidthalu nin a manggula nin.”

²⁷ Daka nia pidthalu nu matua a nabi kanu manga wata nin a mama na “Pagadil’u su kimar a kagkudan ku.” Na inadil’ilan den mambu su entu. ²⁸ Na migkuda den mambu sekanin ka ginemanat. Na nailay nin su bangkay a nakaiga kanu lalan a lu kanu ubay nu alimaw enggu kimar. Na dala demun kana nu alimaw su bangkay enggu dala nin bun buta su kimar. ²⁹ Na inipageda nu matua a nabi su bangkay nu nabi a ebpun sa dalepa a Yahuda ka inanggit’in lu kanu dalepa nin ka enggu

nilan makalebeng enggu kagagawan nilan kanu kinapatay nin. ³⁰Na inilebeng'in lu kanu 'bpamelebengan nilan. Nagagawan silan a nia nilan kadtalu na “Kanugun nengka manga dua na suled.”

³¹Na guna nilan mapasad lemebeng na nia pidtalun nu matua a nabi kanu manga wata nin a mama na “Amaika matay aku den na lu aku nu ilebeng kanu linebengan kanu nabi a entu a ebpun sa dalepa a Yahuda.

³²Kagina su pidtalun nin a kadtalu nu Kadenan a Mapulu a sungkang kanu pegkurbanan lu sa Bitil enggu sungkang bun kanu namakapulu a dalepa sa Samaria a pedsimban na natalatantu a manggula.”

³³Na apia maitu i nanganggula na dala bun taligkudi ni Yirubuam su manga mawag a penggulan nin ka makin namili pamun sekanin sa manga taw a mabaluy a makapangurban lu kanu namakapulu a dalepa a pedsimban. Na apia entain i pegkiug a 'bpangurban na pembaluyn nin a 'bpangurban lu kanu namakapulu a dalepa. ³⁴Na su pinggula a entu ni Yirubuam na nandusa nu langun nu tupu nin taman sa masikesa silan enggu dala den masama kanilan kanu liwawaw nu dunia.

Su Kinapatay nu Wata a Mama ni Yirubuam

14 ¹Na kanu entu a timpu na dinemalu su wata a mama ni Yirubuam a si Abiha. ²Na nia pidtalun ni Yirubuam kanu kaluma nin na “Embalegkas ka sa balegkas a di ka makilala a seka i kaluma ku, ka lu ka sa Silu ka lu ba su nabi a bedtuan sa Ahia a nakaalung sa laki paganay sa mabaluy aku kun a datu nu Israil. ³Na pananggit ka sa makaenggay nengka lun a sawati a pan, ped a pegken enggu sakabutul a teneb ka edtalun nin sa leka u ngin i manggula nu wata ta.”

⁴Daka linemu den mambu su kaluma ni Yirubuam sa Silu kanu walay ni Ahia. Na saleta mambu na matua den a benal si Ahia tembu dili den gaid pakailay sa mapia. ⁵Ugaid'a pinadtakena den nu Kadenan a Mapulu kani Ahia i “Pedsia su kaluma ni Yirubuam a nagigiling sa salakaw a babay ka enggu nin pakaidsa su makapantag kanu wata nin a mama a pendalu. Na nia ka lun edtalun na su pedtalun ku a nia sa leka.”

⁶Na guna makineg'i Ahia su sangkad'u kaluma ni Yirubuam na nia nin pidtalun na “Talus ka, kaluma ni Yirubuam ka aden katigan ku sa leka a dikena mapia. Na nginan ka nagigiling ka pan sa salakaw a babay? ⁷Na uli ka den ka edtalun ka kani Yirubuam su kadtalu nu Kadenan a Mapulu a Kadenan nu manga taw a Israil sa nia nin kadtalu na ‘Seka i pinamili ku kanu langun nu taw a makandatu kanu manga taw ku a Israil. ⁸Na pinukas ku su kadatu kanu tupu ni Daud ka inenggay ku sa leka. Ugaid'a dikena ka mana su panunugun ku a si Daud a pinaginugutan nin su manga kasuguan ku sa senep sa atay enggu nia nin bu penggulan na u ngin i 'gkasuatan ku. ⁹Ugaid'a seka na minuna pan i kadaluakan a pinggula nengka kanu nangauna pan sa leka, ka pinakalipunget aku nengka ka tinaligkudan aku nengka sa nia nengka pinggula na napaumbal ka sa manga pegkakadenanen a bulawan a masimba nu. ¹⁰Na sabap sa entu na siksian ku su sakambinabatan nengka, imatayan ku su langun nu mama nu tupu nengka magidsan i matua enggu manguda sia sa lusud'u Israil. Na su tupu nengka na punasen ku a mana tai na binatang ka enggu dala den masama kanilan. ¹¹Na su tupu nengka a mamamatay sia sa siudad a nia na panganen nu manga asu su manga bangkay nilan enggu su lu menem matay sa 'bpangangawidan na panganen na papanuk. Natatalanged a manggula i nia ka saki demun a Kadenan a Mapulu i midtalun sa nia.’

¹²“Na uli ka den, na endaw i kauma nengka kanu siudad na matay den su wata nengka. ¹³Na gagawan su langun nu manga taw a Israil entu pan ka ilebeng sekanin. Na sekanin bu kanu sakambinabatan ni Yirubuam i makalebeng sa mapia kagina sekanin bu i nasuatan nu Kadenan a Mapulu a Kadenan nu manga taw a Israil. ¹⁴Na liu pan sa entu na mamili su Kadenan a Mapulu sa makandatu kanu manga taw a Israil a minasa kanu tupu ni Yirubuam. Na iganat saguna ¹⁵na siksian nu Kadenan a Mapulu su Israil taman sa makakegkel a mana su manga utan sa ig a 'gkabugambul. Na iawa nin silan kanu mapia a nia a kalupan a inenggay nin kanu manga kaapuan nilan taman sa padsambalen nin silan lu kanu unan nu lawas'a ig a Yupratis kagina pinakalipunget'ilan su Kadenan a Mapulu kanu kinaumbal'ilan sa manga palaus a tanda kanu pegkakadenanen a si Asira. ¹⁶Na sabap kanu kadusan ni Yirubuam a nakapasibay kanu manga taw a Israil na padtadayn nin silan a manga taw a Israil.”

¹⁷Na guna su maitu na minuli den su kaluma ni Yirubuam lu kanu dalepa nilan sa Tirsa. Na nia nin kinaludep kanu pintuan nu walay nilan na natekaw demun minatay su wata nin. ¹⁸Na su langun nu manga taw a Israil na ginagawan. Na inilebeng'ilan su wata a mana bun su kadtalu nu Kadenan a Mapulu sia nakanggulalan kanu panunugun nin a su Nabi Ahia.

¹⁹Na su ped a tudtulan makapantag kanu kinandatu ni Yirubuam enggu su kinambunua nin na nakasulat lu kanu libelu a napagukit-ukitan nu manga datu nu manga taw a Israil. ²⁰Na mindatu si Yirubuam kanu dalem'u duapulu enggu dua lagun. Na guna sekanin matay na su wata nin a mama a si Nadab i nakasambi lun endatu.

Su Kinandatu ni Rihubuam sa Dalepa a Yahuda

²¹ Na si Rihubuam a wata a mama ni Sulaiman i mindatu lu kanu lusud'u Yahuda, na nakapatpulu enggu isa lagun i umul'in kanu kinaludsu nin endatu. Na nakandatu sekanin kanu dalem'u sapulu enggu pitu lagun sa Awrusalim a su ciudad a pinamili nu Kadenan a Mapulu kanu langun nu tribu nu Israil a kasimban sa lekanin. Na nia ina ni Rihubuam na si Naama a taw sa Amun.

²² Na su manga taw a Yahuda na minggula sa dikena pakasuat kanu Kadenan a Mapulu. Na pinapangalikud'ilan su Kadenan a Mapulu sa ukit'a kinandusa nilan a minuna pan kanu pinggula nu manga kaapuan nilan.

²³ Kagina minumbal pan silan sa pedsimban kanu pegkakadenanen lu kanu namakapulu a dalepa. Minumbal silan sa manga watu a 'bpagusalen nilan kanu kapedsimba kanu pegkakadenanen nilan enggu palaus a tanda kanu pegkakadenanen nilan a si Asira lu kanu manga untul'u manga bakulud enggu lu kanu manga atag'u kayu. ²⁴ Na liu pan sa entu, na lu kanu manga dalepa a pedsimban nilan na aden manga babay-mama a manga sundal. Na minggula su manga taw a Yahuda sa makangingilu a mana bun su pinggula nu manga bangsa a pinaawa nu Kadenan a Mapulu kanu kalupan a inenggay nin kanu manga taw a Israil.

²⁵ Na kanu ikalima lagun nu kapendatu ni Rihubuam na linusudan nu datu nu dalepa a Egypt a si Datu Sisak su ciudad a Awrusalim. ²⁶ Na pinangua nin su langun nu igagama nu Suti a 'Bpagagaman kanu Kadenan a Mapulu enggu su igagama nu tulugan apeg'u langun nu kelung a bulawan a inipaumbal'u Sulaiman.

²⁷ Tembu napaumbal si Rihubuam sa manga kelung a galang. Na inisalig'in i entu lu kanu manga 'gkaunutan a tameng'u pintuan nu tulugan.

²⁸ Na uman 'bpelu su datu kanu Suti a 'Bpagagaman kanu Kadenan a Mapulu na 'bpagunutan sekanin nu tameng a it'ilan su manga kelung a entu a galang, na nia nilan lun kapegkapasad musal na ipembalingan bun lu kanu bilik'u manga tameng.

²⁹ Na su ped a tudtulan makapantag kanu kinandatu ni Rihubuam enggu su langun nu pinggula nin na nakasulat kanu libelu a napagukit-ukitan nu manga datu nu manga taw a Yahuda. ³⁰ Na tatap pembunua si Rihubuam enggu si Yirubuam. ³¹ Na guna matay si Rihubuam na lu sekanin inilebeng kanu linebengan kanu manga kaapuan nin kanu siudad'u Daud. Na nia ina ni Rihubuam na si Naama a taw sa Amun. Na nia lun nakasambi endatu na su wata nin a mama a si Abiham.

Su Kinandatu ni Datu Abiham sa Dalepa a Yahuda

15 ^{1–2} Na kanu timpu nu ikasapulu enggu walu lagun a kapendatu sa Israil'i Yirubuam a wata a mama ni Nibat na nabaluy menem a datu nu Yahuda si Abiham sa siudad a Awrusalim. Na mindatu sekanin kanu dalem'u nakatelu lagun. Na nia nin ina na si Maaka a wata ni Abisalum.

³ Na pinggula nin bun su langun nu kadusan a pinggula nu ama nin. Na dikena senep sa atay su salig'in kanu Kadenan a Mapulu a Kadenan nin, dikena sekanin mana kanu kaapuan nin a su Daud. ⁴ Ugaid'a sabap kanu pasad'u Kadenan a Mapulu a Kadenan nu Daud, na pigkahanda nin i dili mapukas i kandatu nu tupu nin sa Awrusalim a sia makanggulalan kanu

1 Datu 15

kaenggay nin kani Abiham sa wata a mama a makasambi lun kanu kulesi nin kagina su Kadenan na pedtiakapan nin su Awrusalim ⁵ka pinggula nu Daud su ngin i pakasuat kanu Kadenan a Mapulu enggu dala sekanin sungkang kanu Kadenan taman kanu bibiag pan sekanin. Na nia tabia a pinggula nin a mawag na su pinggula nin kani Uriya a taw a Hit.⁹

⁶⁻⁷Na su kapembunua ni Rihubuam enggu si Yirubuam na napalalayun taman kanu timpu nu kapendatu ni Abiham. Na lalayun bun su kapembunua ni Abiham enggu si Yirubuam taman sa bibiag pan si Abiham. Na su ped a tudtulan kanu kinandatu ni Abiham enggu su langun nu pinggula nin na nakasulat kanu libelu a napagukit-ukitan nu manga datu nu manga taw a Yahuda. ⁸Na guna matay si Abiham na lu sekanin inilebeng kanu 'bpamelebengan kanu manga kaapuan nin a lu kanu siudad'u Daud. Na nia lun nakasambi endatu na su wata nin a mama a si Asa.

Su Kinandatu ni Asa sa Dalepa a Yahuda

⁹⁻¹⁰Na kanu timpu nu ikaduapulu lagun nu kapendatu ni Yirubuam sa Israil na linemudsu endatu si Asa sa Yahuda sa siudad a Awrusalim. Na mindatu sekanin kanu dalem'u nakapatpulu enggu isa lagun. Na nia ngala nu tua nin a babay na si Maaka a wata ni Abisalun. ¹¹Na pinggula ni Asa su ngin i pakasuat kanu Kadenan a Mapulu a mana bun su pinggula nu kaapuan nin a su Daud. ¹²Na pinaawa nin kanu manga walay a pedsimban su manga babay-mama a sundal kanu dalepa a Yahuda. Inipangawa nin bun lu su manga balahala a inumbal'u manga kaapuan nin.

⁹ 15:5 Mailay bun su nia sa Ikadua a Kitab'u Nabi Samuil 11 ayat 1 taman sa 27.

¹³ Na iniawa nin bun sa kaputeli su tua nin a si Maaka kagina napaumbal sekanin sa pakangingilu a palaus a tanda kanu pegkakadenanen a si Asira. Na inipageba i entu ni Asa enggu inipatatung'in lu kanu lepak a 'bpagukitan na ig a bedtuan sa Kidrun. ¹⁴ Na apia dala nin mageba su manga pedsimban lu kanu namakapulu a dalepa na napalalayun nin bun su senep sa atay a kapedsalig'in kanu Kadenan a Mapulu taman kanu bibiag pan sekanin. ¹⁵ Na pinananggit'in lu kanu Suti a 'Bpagagaman su manga pilak, manga bulawan enggu su ped pan a inisenggay nin kanu Kadenan a Mapulu enggu su inisenggay nu ama nin kanu Kadenan.

Su Kinadtampil'i Aram sungkang kanu manga Taw a Israil

¹⁶ Na lalayun pembunua si Asa a datu nu Yahuda enggu si Baasa a datu nu Israil taman kanu bibiag pan silan. ¹⁷ Na linusudan ni Datu Baasa su dalepa a Yahuda taman sa nasakup'in su dalepa a Rama. Na linudsuan nin mapapagalad su entu ka enggu dala makaludep enggu makaliu kanu 'gkasakupan ni Asa a datu nu Yahuda. ¹⁸ Na inipakua ni Asa kanu manga taw nin su manga pilak enggu manga bulawan a nangasama lu kanu 'bpanaguan lu kanu Suti a 'Bpagagaman enggu lu kanu tulugan nu datu. Na sinugu nin silan sa pananggiten su entu lu kanu datu nu Aram sa ciudad a Damaskus a si Datu Bin-Hadad a wata a mama ni Tabrimu a apu ni Hisiun. Na nia katigan ni Asa kani Bin-Hadad na ¹⁹ “Mumbal ta sa kapasadan a mana bun su pinggula nu ama ta. Na pinapananggitan ku seka sa manga pilak enggu manga bulawan ka 'bpangenin ku sa leka i di ka den pedtampili su datu nu Israil a si Datu Baasa ka enggu silan pakadsunud kanu kinalusud'ilan sa lekami.”

²⁰Na inayunan mambu ni Bin-Hadad su katigan a entu ni Datu Asa. Daka sinugu nin su manga mapulu nu sundalu nin sa lusudan nilan su manga ciudad'u dalepa a Israil. Na nasakup'ilan su manga ciudad a Iyun, Dan, Abil-Bit-Maaka enggu su lusud'u Kinirit taman den kanu kalupan nu Naptali. ²¹Na guna i entu katawi ni Baasa na pinatelenan nin su kabpagalad kanu Rama ka mimbalingan sekanin lu sa ciudad a Tirska ka lu ba mindalepa. ²²Daka sinugu ni Asa su langun nu taw kanu lusud'u dalepa a Yahuda sa panguan nilan su manga watu enggu manga kayu a 'bpagusalen ni Baasa kanu kabpagalad'in sa Rama. Na inusal i entu ni Asa sa kinapagalad'in kanu ciudad a Mispa enggu Giba a sakup'u dalepa a Buniamin.

²³Na su ped a tudtulan makapantag kani Asa enggu su manga kinambantas'in apeg'u pinggula nin taman kanu manga ciudad a pinatindeg'in na nakasulat kanu libelu nu napagukit-ukitan nu manga datu nu manga taw a Yahuda. Na kanu matua den si Asa na midsakit su manga ay nin. ²⁴Na guna sekanin matay na lu sekanin inilebeng kanu 'bpamelebengan kanu manga kaapuan nin a lu kanu ciudad'u Daud. Na nia lun nakasambi endatu na su wata nin a mama a si Yusapat.

Su Kinandatu ni Nadab sa Israil

²⁵Na kanu timpu a ikadua lagon nu kapendatu ni Asa sa dalepa a Yahuda na linemudsu endatu si Nadab sa dalepa a Israil a wata a mama ni Yirubuam. Na mindatu sekanin sa Israil kanu dalem'u nakadua lagon. ²⁶Na dala makasuhat kanu Kadenan a Mapulu su pinggula nin ka

pinggula nin bun su manga mawag a pinggula nu ama nin a nadsabapan a kinandusa nu manga taw a Israil.

²⁷Na si Baasa a wata a mama ni Ahia a ebpun kanu tupu ni Isakar na pinagitungan nin sa mawag si Nadab. Ka inimatayan nin sekanin kanu timpu a kabpelusud'i Nadab enggu su manga taw nin a Israil kanu dalepa a Gibitun a dalepa nu manga taw a Pilistin. ²⁸Na su kinaimatay a entu ni Baasa kani Nadab na kanu timpu nu ikatelu lagun a kapendatu ni Asa sa dalepa a Yahuda. Na si Baasa i nakasambi endatu kani Nadab. ²⁹Na endaw demun i kinandatu ni Baasa na inimatayan nin su manga tupu ni Yirubuam, na dala inisama nin lun apia sakataw. Na nanggula i entu sia luyud kanu pidtalun nu Kadenan a Mapulu kanu panunugun nin a si Ahia a taw sa Silu. ³⁰Kagina pinakalipunget'i Yirubuam su Kadenan a Mapulu a Kadenan nu manga taw a Israil sabap kanu manga kadusan a pinggula nin a nadsabapan a kinandusa nu manga taw a Israil.

³¹Na su ped a tudtulan makapantag kanu kinandatu ni Nadab enggu su langun nu pinggula nin na nakasulat kanu libelu a napagukit-ukitan nu manga datu nu manga taw a Israil. ³²Na kanu timpu nu kinandatu ni Asa enggu Baasa na lalayun silan pembunua.

Su Kinandatu ni Baasa sa Israil

³³Na su kinaludsu endatu ni Baasa a wata a mama ni Ahia na kanu timpu a ikatelu lagun nu kapendatu ni Asa sa dalepa a Yahuda. Na nakaduapulu enggu pat lagun i kinandatu nin enggu lu sekanin migkaleben sa siudad a Tirsu. ³⁴Na pinggula nin bun su dala makasuhat

kanu Kadenan a Mapulu a mana bun su pinggula ni Yirubuam a nadsabapan a kinandusa nu manga taw a Israil.

16¹Na nakatingguma su kadtalu nu Kadenan kani Yihu a wata a mama ni Hanani. Na su entu a kadtalu nu Kadenan na sungkang kani Baasa sa nia nin kadtalu na ²“Pinambangun ku seka ebpun sa lupa enggu binaluy ku seka a datu nu manga taw ku a Israil. Ugaid'a pinggula nengka bun su pinggula ni Yirubuam enggu seka i nadsabapan nu kinandusa nu manga taw ku enggu pinakalipunget aku nengka sabap kanu kadusan nilan. ³Tembu imatayan ku seka enggu su sakambinabatan nengka a mana bun su pinakaidan ku kanu sakambinabatan ni Yirubuam a wata a mama ni Nibat. ⁴Na su sakambinabatan nengka a matay sia sa ciudad na panganen nu manga asu. Na su lu menem matay kanu malinawag na panganen nu manga papanuk.”

⁵Na su ped a tudtulan makapantag kanu kinandatu ni Baasa enggu su langun nu pinggula nin taman kanu kinambantas'in na nakasulat kanu libelu nu manga napagukit-ukitan nu manga datu nu manga taw a Israil. ⁶Na guna matay si Baasa na lu sekanin inilebeng sa Tirsa enggu su wata nin a mama a si Ilah i nakasambi lun endatu.

⁷Na nakatingguma su entu a kadtalu nu Kadenan a Mapulu sungkang kani Baasa enggu kanu sakambinabatan nin a sia nakanggulalan kanu Nabi Yihu a wata a mama ni Hanani sabap kanu manga mawag a pinggula nin a dala kasuati nu Kadenan a Mapulu. Pinakalipunget'in su Kadenan a Mapulu kagina pinggula nin bun su pinggula nu sakambinabatan ni Yirubuam enggu su kinapangimatay nin kanilan.

Su Kinandatu ni Ilah sa Dalepa a Israil

⁸Na su kinaludsu endatu ni Ilah a wata a mama ni Baasa sa dalepa a Israil na kanu timpu nu ikaduapulu enggu nem lagun a kapendatu ni Asa sa dalepa a Yahuda. Na lu sekanin migkaleben sa ciudad a Tirsa enggu mindatu sekanin sa nakadua lagun lu.

⁹Ugaid'a su 'gkasaligan nin a si Simri a 'gkaunutan nu sabad kanu manga pakakalisa nin na pigkahandan nin si Ilah sa dikena mapia. Na aden isa a gay a mindalangutan si Ilah lu sa Tirsa kanu walay ni Arsa a pegkakataw kanu tulugan nin sa Tirsa. ¹⁰Daka nakauma si Simri kanu walay a entu ka inimatayan nin si Ilah. Na nanggula i entu kanu timpu nu ikaduapulu enggu pitu lagun a kapendatu ni Asa sa dalepa a Yahuda. Na si Simri i nakasambi endatu kani Ilah.

¹¹Na endaw i kinaludsu endatu ni Simri na pinangimatayan nin su langun nu sakambinabatan ni Baasa. Pinangimatayan nin bun su manga mama a pagali ni Baasa apeg'u manga pakat'in taman sa apia sakataw na dala inisama nin kanilan. ¹²Na pinangimatayan ni Simri su sakambinabatan ni Baasa sia luyud kanu kadtalu nu Kadenan a Mapulu a mana bun su pidtalun nin kanu Nabi Yihu a sungkang kani Baasa. ¹³Na nanggula i entu sabap kanu langun nu kadusan a pinggula ni Baasa enggu su wata nin a si Ilah a nadsabapan a kinandusa nu manga taw a Israil a mana su kinasimba nilan kanu dala manga katagan nin a pegkakadenanen. Pinakalipunget'ilan su Kadenan a Mapulu a Kadenan nu manga taw a Israil.

¹⁴Na su ped a tudtulan makapantag kanu kinandatu ni Ilah enggu su manga pinggula nin na nakasulat bun kanu libelu nu napagukit-ukitan nu manga datu nu manga taw a Israil.

Su Kinandatu ni Simri kanu Manga Taw a Israil

¹⁵Na kanu timpu nu ikaduapulu enggu pitu lagun a kapendatu ni Asa sa dalepa a Yahuda na mindatu mambu si Simri lu sa dalepa a Israil. Na lu sekanin migkaleben sa siudad a Tirsa enggu nakapitu gay bu i kinandatu nin. Na gagalu nu kapegkampu nu manga sundalu nu Israil masiken sa dalepa a Gibitun a sakup'u manga taw a Pilistin ¹⁶na nakineg'ilan i inimatayan ni Simri su datu nilan a si Ilah. Tembu kanu entu bun ba a gay lu kanu pegkampuan nilan na binaluy nilan a datu nu Israil si Umri a 'gkaunutan nu manga mapulu nu manga sundalu.

¹⁷Na guna su maitu na ginanatan ni Umri enggu su langun nu sundalu nu Israil su dalepa a Gibitun ka linusudan nilan su siudad a Tirsa. ¹⁸Na guna mailay ni Simri i nasakup den su dalepa nin na linemu sekanin kanu tantawan nu tulugan nu datu entu pan ka tinutung'in su tulugan ka lu den ba sekanin mibpatay. ¹⁹Na nanggula i entu sabap kanu manga kadusan a pinggula nin a dala makasuhat kanu Kadenan a Mapulu ka pinggula nin bun su pinggula ni Yirubuam a nadsabapan a kinandusa nu manga taw a Israil.

²⁰Na su ped a tudtulan makapantag kanu kinandatu ni Simri enggu su kinasungkang'in na nakasulat bun kanu libelu nu napagukit-ukitan nu manga datu nu manga taw a Israil.

Su Kinandatu ni Umri kanu manga Taw a Israil

²¹ Daka su manga taw a Israil na nabad. Na su sabad na nia nilan 'gkalinian a makandatu kanilan na si Tibni a wata a mama ni Ginat enggu su sabad menem na nia nilan 'gkalinian a makandatu kanilan na si Umri.

²² Ugaid'a tinabanan nu manga taw ni Umri su manga taw ni Tibni. Na minatay si Tibni tembu nia nakandatu na si Umri.

²³ Na kanu timpu nu ikatelupulu enggu isa lagun a kapendatu ni Asa sa Yahuda na linemudsu mambu endatu si Umri kanu manga taw a Israil. Na mindatu sekanin kanu dalem'u sapulu enggu dua lagun. Na su nem lagun nu entu na lu sekanin mindatu sa ciudad a Tirsas.

²⁴ Na namasa sekanin sa bakulud kani Simir sa alaga na pitupulu kakilu a pilak ka inumbal'in a ciudad. Na binedtuan nin su entu sa ciudad a Samaria a inisangay nin kanu ngala ni Simir.

²⁵ Na dala a benal makasuat kanu Kadenan a Mapulu su pinggula ni Umri ka minuna pan su kinandusa nin kanu nangauna sa lekanin a datu.

²⁶ Ka pinggula nin bun su langun nu kadusan a pinggula ni Yirubuam a wata a mama ni Nibat a nadsabapan a kinandusa nu manga taw a Israil a mana su kinasimba nilan kanu dala katagan nin a manga pegkakadenanen. Na sangat a pinakalipunget'in su Kadenan a Mapulu a Kadenan nu manga taw a Israil.

²⁷ Na su ped a tudtulan nu kinandatu ni Umri enggu su manga pinggula nin taman kanu manga kinambantas'in na nakasulat bun kanu libelu nu manga napagukit-ukitan nu manga datu nu manga taw a Israil. ²⁸ Na guna matay si Umri na lu sekanin inilebeng sa ciudad a Samaria. Na su wata nin a mama a si Ahab i nakasambi lun endatu.

Su Kinandatu ni Ahab kanu manga Taw a Israil

²⁹Na kanu timpu nu ikatelupulu enggu walu lagun a kapendatu ni Asa kanu manga taw a Yahuda na linemudsu endatu si Ahab a wata a mama ni Umri kanu manga taw a Israil. Na lu sekanin migkaleben sa Samaria enggu nakaduapulu enggu dua lagun i kinandatu nin. ³⁰Na dala a benal makasuat kanu Kadenan a Mapulu su pinggula ni Ahab a wata a mama ni Umri ka minuna pan su kinandusa nin kanu nangauna sa lekanin a datu. ³¹Na linawanan nin pan su kawag'u pinggula ni Yirubuam ka pinangaluma nin si Yisibil a wata ni Datu Itbaal a datu nu manga taw a Sidun. Na sinemimba pan sekanin kanu pegkakadenanen a si Baal.

³²Napaumbal pan sekanin sa pegkurbanan kani Baal lu kanu pinatindeg'in a pedsimban kani Baal sa ciudad a Samaria. ³³Na napaumbal bun sekanin sa palaus a tanda kanu pegkakadenanen a si Asira. Na makin nin pinakalipunget su Kadenan a Mapulu a Kadenan nu manga taw a Israil sa minuna pan kanu pinggula nu langun nu manga nauna sa lekanin a datu.

³⁴Na kanu kinandatu ni Ahab na pinatindeg 'bpaluman ni Hil a taw sa Bitil su ciudad a Yariku. Na kanu kinaludsu nin mapatindeg sa entu na minatay su kaka a wata nin a mama a si Abiram. Na kanu kinapasad'in menem mapatindeg kanu bengawan nu ciudad na minatay menem su wata nin a mama a ali sa langun a si Sigub. Na nanggula su langun nu entu sia luyud kanu pidtalun nu Kadenan a Mapulu a mana bun su pidtalun nin kani Yusua^r a wata a mama ni Nun.

^r 16:34 Na mailay i nia a naalung'u Yusua sa Kitab pantag kanu Yusua 6 ayat 26.

Su Kinapakan nu manga Papanuk a Uwak kanu Nabi Ilias

17 ¹Na aden nabi a bedtuan sa Ilias a taw sa dalepa a Tisbi a sakup'u dalepa a Giliad. Na nia nin pidtalun kanu Datu Ahab na “Saben-sabenal a pedtalun ku sa leka sia kanu adapan nu Kadenan a Mapulu a Kadenan nu manga taw a Israil a pedsimban ku i dili enggunamug atawa ka mulan kanu dalem'u pila lagun taman a dili ku pan edtalun.” ²Daka nia pidtalun nu Kadenan a Mapulu kani Ilias na ³“Ganat ka, ka lu ka kanu sebangen, ka pagena ka lu kanu lepak'u Kirit a 'bpagukitan nu ig a lu mag sa sebangen nu lawas'a ig'u Jordan. ⁴Na lu ka ba inem kanu lepak a entu a aden ig'in enggu sugun ku su manga papanuk a uwak sa pananggitan ka nilan sa makan lu ba.” ⁵Na pinaginugutan mambu ni Ilias su pidtalun a entu sa lekanin nu Kadenan a Mapulu ka linemu mambu sekanin kanu lepak'u Kirit a 'bpagukitan nu ig a lu mag sa sebangen nu lawas'a ig'u Jordan ka lu ba sekanin minggagalu 'gkakaleben. ⁶Na magabi sa malamag na 'bpananggitan bu sekanin nu manga uwak sa pan enggu sapu na binatang, na lu sekanin 'bpaginem kanu lepak a entu. ⁷Ugaid'a nauma su gay a nailatan su lepak kagina nauget den dala ulan.

Su Balu kanu Dalepa a Saripat

⁸Na guna su maitu na nia pidtalun nu Kadenan a Mapulu kani Ilias na ⁹“Lu ka sa dalepa a Saripat a sakup'u dalepa a Sidun ka lu ka ba 'gkakaleben, ka aden lu ba babay a balu a sinugu ku a makapakan sa leka.” ¹⁰Daka linemu den mambu si Ilias sa dalepa a Saripat. Na guna sekanin makauma kanu bengawan nu dalepa na aden nailay nin a babay a balu a

'bpangayu. Na nia nin pidtalun kanu babay na "Bpangenin ku sa leka i enggi aku pan sa paidu bu a ig a mainem ku." ¹¹ Na kanu kapengganat'u babay asal'a makakua sa ig na pidtalun pamun ni Ilias sa lekanin i "Anggiti aku bu sa apia paidu bu a pan." ¹² Ugaid'a nia inisumpat'u babay sa lekanin na "Sabeng-sabeng a pedtalun ku sa leka su bantang sia kanu adapen nu Kadenan a Mapulu a Kadenan nengka i dala den pegken ku nia tabia na su paidu bu a entu a arina enggu paidu a lana. Tembu 'bpangayu aku ka enggu ku mailutu su entu ka enggu nami makan kanu wata ku, na amaika maibped den su entu na matay kami den na gutem." ¹³ Na nia pidtalun ni Ilias sa lekanin na "Da ka mangandam, uli ka den ka enggula ka su pedtalun nengka a nan, ugaid'a ilutui aku muna sa pan kanu paidu a entu a arina ka anggit ka sia sa laki, entu pan ka ilutu ka sa leka enggu kanu wata nengka. ¹⁴ Kagina nia ba i pidtalun nu Kadenan a Mapulu a Kadenan nu manga taw a Israil na dili kaibpedan su 'bpanaguan nengka sa arina enggu su 'bpanaguan nengka sa lana taman sa kauma nu gay a kapaulan nu Kadenan a Mapulu kanu kalupan." ¹⁵ Na ginemanat mambu su babay ka pinggula nin den su pidtalun a entu ni Ilias. Na tembu uman-uman gay na aden 'gkakan ni Ilias enggu su balu a entu apeg'u wata nin, ¹⁶ kagina dili 'gkaibpedan na arina enggu lana su 'bpanaguan a entu sia luyud kanu kadtalun nu Kadenan a Mapulu a pidtalun nin kani Ilias.

Su Kinapambibiag 'Bpaluman ni Ilias kanu Wata nu Balu

¹⁷ Na guna maipus su entu na su wata a mama nu babay a balu na dinemalu sa mapasang taman sa minatay. ¹⁸ Daka nia nadtalun nu balu kani Ilias na "Hu seka a nan a nabi, ngin ba man i inikalipunget'engka

sa laki? Ngintu, sinemia ka asal'a kaimatayan nengka su wata ku a kasiksan sa laki kanu manga kabaladusan ku?" ¹⁹ Ugaid'a nia inisumpat'i Ilias sa lekanin na "Isia nengka su wata." Na kinua ni Ilias su wata kanu ina nin ka inanggit'in lu kanu bilik sa pulu kanu pinatumpnan sa lekanin. Na pinaiga nin su wata kanu 'bpagigan nin. ²⁰ Daka nangadap sekanin kanu Kadenan a Mapulu sa nia nin pidtalun na "Hu Kadenan a Mapulu a Kadenan ku, ngintu ka papegkapasangan nengka su balu a nia a napatumpa sa laki kanu walay nin ka inimatayan nengka su wata nin?" ²¹ Daka dinabpan nin su wata sa nakatelu entu pan ka pinangeni nin kanu Kadenan i "Hu Kadenan a Mapulu a Kadenan ku, pambibiag ka su wata a nia." ²² Na sinawal mambu nu Kadenan a Mapulu su pinangeni ni Ilias lun ka pinambibiag'in 'bpaluman su wata. ²³ Daka inibaba ni Ilias su wata ka inenggay nin kanu ina nin enggu nia nin lun pidtalun na "Ilay ka! Mimbibiag 'bpaluman su wata nengka." ²⁴ Na nia nadtalun nu babay kani Ilias na "Saguna na naamad ku i seka na saben-sabenal a nabi enggu su pedtalun nengka a nan a kadtalu nu Kadenan a Mapulu na bantang."

Su Nabi Ilias enggu su Datu Ahab

18 ¹ Na aden isa a gay ulian nu namakatelu lagun a dala kaulan na pidtalun nu Kadenan a Mapulu kani Ilias i "Ganat ka, ka lu ka kani Datu Ahab ka mapaulan aku kanu kalupan." ² Guna su maitu na linemu den mambu si Ilias kani Ahab. Saleta mambu na kanu entu ba a timpu na mapasang su kapenggutem sa ciudad a Samaria. ³ Na tembu inipatawag'i Ahab si Ubadia a pegkakataw kanu tulugan nin. Na si Ubadia a nia na masela i gilek'in kanu Kadenan a Mapulu. ⁴ Ka kanu

timpu a 'bpangimatayan ni Yisibil su manga nabi nu Kadenan a Mapulu na inipagena ni Ubadia su magatus kataw a manga nabi nu Kadenan lu kanu dua timan a takub, sa enggaga limapulu kataw uman i takub taman sa pinangenggan nin silan lu ba sa makan enggu mainem'ilan.

⁵ Na nia pidtalun ni Ahab kani Ubadia na "'Bpawangan ta su langun nu bualan na ig enggu su lepak a 'bpagukitan na ig ka aden a entu na makatun ta lu ba sa manga utan a makan nu manga pangangayamen ta a kuda enggu mula ka enggu di silan matay na aden masama kanu manga pangangayamen." ⁶ Daka mibpalak silan sa dalepa a pibpawangan, ka pibpawangan nilan den su pegkiugan nilan pebpawang.

⁷ Na gagalun nu kabpelalakaw ni Ubadia na nadsumbak'in si Ilias, na nakilala nin sekanin tembu sinemugiud sekanin sa tanda nu kabpagadat'in lun enggu nia nin lun pidtalun na "Seka ba i nan, mapulu ku a Ilias?" ⁸ Na nia inisumpat'i Ilias na "Uway saki i nia! Na ganat ka, ka edtalun ka kanu mapulu nengka a si Ahab i sia aku." ⁹ Ugaid'a nia nin inisumpat na "Hu mapulu, dala pinggula ku sa leka a mawag. Na ngintu ka ipebpalad'engka su panunugun nengka kani Ahab asal'a kaimatayan aku nin?" ¹⁰ Na saben-sabenal a pedtalun aku sa bantang sia kanu adapan nu Kadenan a Mapulu a Kadenan nengka, sa inisugu nu mapulu ku a si Ahab kanu manga bangsa enggu kanu manga pendatuan i kapangilay sa leka. Na amaika nia nilan pedtalun i da ka nilan mailay na papedsapan nin silan sa amadan sa saben-sabenal a dala ka nilan mailay. ¹¹ Na ngintu ka saguna na pedsugun aku nengka kanu mapulu ku sa edtalun ku lun i sia ka? ¹² Na panun den amaika sia kanu kaganat ku na edtapiken ka nu Ruh nu Kadenan a Mapulu lu kanu dalepa a di ku katawan? Na amaika makauma sia si Datu Ahab a di ka nin kauman na imatayan aku nin. Hu mapulu

ku a Ilias, iganat pan man kanu manguda aku pan na masela den i gilek ku kanu Kadenan a Mapulu. ¹³ Hu mapulu ku a Ilias, dala nengka besen makeg su pinggula ku kanu timpu nu kabpangimatay ni Yisibil kanu manga nabi nu Kadenan a Mapulu? Inipagena ku su magatus kataw a manga nabi nu Kadenan a Mapulu lu kanu dua timan a takub sa enggaga limapulu kataw i uman i takub taman sa pinangenggan ku bun silan sa makan enggu mainem'ilan. ¹⁴ Na saguna na pedsugun aku nengka sa lemu aku kanu mapulu ku ka enggu ku madtalu lun i sia ka? Na saben-sabenal a imatayan aku nin man.” ¹⁵ Na nia pidtalu ni Ilias lun na “Saben-sabenal a pedtalun ku sia kanu adapan nu Kadenan a Mapulu a Barakat sa Langun a pedsimban ku i ipagilaya ku si Ahab kanu nia bun ba a gay.”

¹⁶ Na tembu linemu den mambu si Ubadia kani Ahab ka pidtalu nin lun i lu si Ilias, na linemu den mambu si Ahab ka inipagilaya nin si Ilias. ¹⁷ Na endaw i kinailay ni Ahab kani Ilias na nia nin lun pidtalu na “Seka besen i nan a su 'bpangaden sa kasamukan sa Israil.” ¹⁸ Na nia nin inisumpat na “Dikena saki i 'bpangaden sa kasamukan sa Israil, ka seka enggu su sakambinabatan nu ama nengka kagina tinaligkudan nu su manga kasuguan nu Kadenan a Mapulu enggu sinimba nu pan su pegkakadenanen a si Baal. ¹⁹ Tembu saguna na limud ka su manga taw a Israil ka enggu aku nilan kaunutan lu sa palaw nu Karmil. Na palu ka bun su pat gatus enggu limapulu kataw a nabi ni Baal enggu su pat gatus a nabi ni Asira a papegkanen ni Yisibil.”

Su Kinatalaw ni Ilias kanu manga Nabi ni Baal

²⁰ Daka inipalimud mambu ni Datu Ahab su langun nu taw a Israil enggu su manga nabi a entu lu kanu palaw nu Karmil. ²¹ Na guna su nangalimud den su manga taw na sinemupeg si Ilias kanilan ka nia nin pidtalulu kanilan na “Ngin i kauget'u kapendua-dua nu? Na amaika nia tidtu a Kadenan su Kadenan a Mapulu na paginuguti nu sekanin. Ugaid'a amaika nia nu kabpegkailay lun i si Baal i tidtu a kadenan na sekanin i paginuguti nu.” Ugaid'a dala a benal sumpat su manga taw.

²² Daka nia pan pidtalulu ni Ilias kanu manga taw na “Saki bu i nasama kanu manga nabi nu Kadenan a Mapulu, ugaid'a si Baal na aden pat gatus enggu limapulu a nabi nin. ²³ Na saguna na pananggiti kami nu sa dua timan a tudu a sapi, entu pan ka papamili nu su manga nabi ni Baal sa masumbali nilan a pangapan nilan ka iuntul'ilan kanu ginulay a kayu enggu di nilan tutudan. Na maitu bun ba i enggulan ku kanu satiman a tudu a sapi enggu iuntul ku bun lu kanu ginulay a kayu a dili ku bun tutudan.

²⁴ “Na pangadap kanu kanu kadenan nu ka saki menem na mangadap aku bun mambu kanu Kadenan ku a Mapulu. Na u entain i semawal sa ukit a kaenggay sa apuy, na sekanin i tidtu a Kadenan.” Na nia pidtalulu nu manga taw na mapia su entu. ²⁵ Pidtalulu pan ni Ilias kanu manga nabi ni Baal i “Na sekanu i una mamili kanu tudu a sapi ka pagadil'u su entu kagina madakel kanu. Entu pan ka pangadap kanu kanu kadenan nu a pedsimban nu, ugaid'a dili nu pedtutudi su kayu a entu.” ²⁶ Daka kinua den mambu nu manga nabi ni Baal su tudu a sapi a inanggit kanilan ka inadil'ilan ka nangadap silan kani Baal iganat sa mapita taman sa maudtu

sa nia nilan ibpamelalis na “Hu Baal sawal kami!” 'Bpamedsagayan pan silan kanu ligid'u inumbal'ilan a pegkurbanan. Ugaid'a dala sinemawal kanilan.

²⁷ Na guna su maudtu den na pinagumpak den silan ni Ilias sa nia nin pedtalun kanilan na “Pakatanug'u pamun su kabpamamelalis'u, dikena ba kadenan nu sekanin? Aden a entu na pebpapamikil pan sekanin atawa ka aden penggulan nin, u dikena menem na basi aden pibpawangan nin atawa ka nakatulug bu na dait a pukawn.” ²⁸ Daka namelalis pamun silan sa matanug. Na sia luyud kanu adat-betad'ilan na pinamalian nilan su manga lawas'ilan sa dilek enggu sundang taman sa namakaigis su lugu nilan. ²⁹ Na guna su napulid den su senang na 'bpamelalis pamun silan taman sa nauma den su ikatelu a kutika sa malulem a kadsalilidan a kutika nu kapegkurban. Ugaid'a dala bun a benal sinemawal kanilan.

³⁰ Na guna su maitu na nia pidtalun ni Ilias kanu langun nu taw na “Supeg kanu sia sa laki.” Na sinemupeg mambu silan entu pan ka inumbayan nin su nageba a pegkurbanan kanu Kadenan a Mapulu. ³¹ Na kinemua si Ilias sa sapulu enggu dua timan a watu sia luyud kanu kadakel'u wata a mama nu Nabi Yakub a su taw a pinggungalan nu Kadenan a Mapulu sa Israil. ³² Na inumbal'in a pegkurbanan kanu Kadenan a Mapulu su manga watu a entu enggu inumbalan nin sa kakal a manaut su manga ligid'in. Na su entu a kakal na mapakay a 'gkadaleman sa telu kagalun a ig. ³³ Na pebpia-pianan nin su kinaatip'in kanu manga kayu a 'bpagusalen kanu pegkurbanan, entu pan ka pinangapa nin su tudu a sapi ka iniuntul'in lu kanu kayu enggu nia nin pidtalun na “Kua kanu sa pat kabinangga a ig ka ibubus'u lu kanu kurban a pedtutungen langun enggu kanu manga kayu a inuntulan lun.” ³⁴ Na pidtalun pan ni Ilias i

“Bubusi nu 'bpaluman.” Na guna nilan kabubusi na pidtalun nin pamun 'bpaluman i “Bubusi nu pamun,” na ikatelu den i nia a kinadtalu nin. Na pinggula nilan mambu kanu ikatelu a entu su pidtalun nin. ³⁵ Na guna su maitu na minigis su ig lu kanu pegkurbanan taman sa napenu su kakal.

³⁶ Na kanu kadsalilidan a kutika nu kapegkurban na sinemupeg si Nabi Ilias kanu pegkurbanan ka nangadap sekanin kanu Kadenan sa nia nin pidtalun na “Hu Kadenan a Mapulu a Kadenan ni Ibrahim, Iskak enggu Yakub,^s ipayag'engka kanu nia a gay i seka i Kadenan nu manga taw a Israil enggu saki menem su panunugun nengka. Na pinggula ku su langun na nia sia luyud kanu inisugu nengka sa laki. ³⁷ Hu Kadenan a Mapulu na sawal aku nengka ka enggu katawan nu manga taw a nia i seka a Kadenan a Mapulu i tidtu a Kadenan enggu katawan nilan i papembalinganen nengka silan sa leka.”

³⁸ Daka napatingguma su Kadenan a Mapulu sa apuy a nakaebpun sa langit a ginemepul kanu kurban, kanu manga kayu enggu kanu manga watu taman kanu lupa. Na apia su ig lu kanu kakal na nailat. ³⁹ Na guna mailay nu manga taw su entu na nakasugiud silan taman sa nia nilan nangadtalu na “Su Kadenan a Mapulu i tidtu a Kadenan! Su Kadenan a Mapulu i tidtu a Kadenan!” ⁴⁰ Daka nia pidtalun ni Ilias kanu manga taw na “Sigkem'u su manga nabi ni Baal, nia dait na dala makalipuas kanilan!” Na sinigkem mambu silan nu manga taw enggu pidtapik silan ni Ilias lu kanu lepak a 'bpagukitan nu ig a bedtuan sa Kisun ka inimatayan nin silan lu ba. ⁴¹ Na nia pidtalun ni Ilias kani Ahab na “Ganat ka den, ka kan ka enggu inem ka den kagina 'gkachineg ku den su dagus'u ulan.”

⁴² Tembu kineman mambu si Ahab enggu mininem, ugaid'a si Ilias na

^s 18:36 Su **Yakub** sia na sia sa basa a Hibru na *Israil* a ped a ngala nin.

tinemakedeg lu kanu palaw a Karmil ka midtinggaleb a dinemukum ka nangenin-ngeni. ⁴³ Na guna su maitu na nia nin pidtalua kanu panunugun nin na “Takedeg ka, ka sandeng ka su lagat.” Pinggula mambu i entu nu panunugun nin. Na nia nin pidtalua na “Dala 'gkasandeng ku.” Nakapitu edtalua ni Ilias i entu sa lekanin. ⁴⁴ Na kanu ikapitu nin na nia nin nadtalua kani Ilias na “Aden 'gkasandeng ku a dadtem a mana kasela na palad'a lima a nakaatag kanu lagat.” Daka nia pidtalua ni Ilias lun na “Pamagayas ka, ka edtalua ka kani Ahab i mageda den sekanin kanu kalisa nin ka muli den ka enggu dili sekanin maangga nu ulan.”

⁴⁵ Na dala gaid mauget na migkalibuteng su langit sabap kanu makapal a dadtem. Na sinemanggiup su mabagel a sambel taman sa minulan sa mabandes. Na nageda si Ahab kanu kalisa ka linemu sa dalepa a Yisril. ⁴⁶ Na saleta mambu na su kabarakat'u Kadenan a Mapulu na lu kani Ilias. Na mibpakutan si Ilias ka nalalaguy taman sa nauna pan sekanin nakauma kani Ahab lu kanu bengawan nu dalepa a Yisril.

Su Kinaawa ni Ilias

19 ¹ Na pidtalua ni Datu Ahab kanu kaluma nin a si Yisibil su langun nu pinggula ni Ilias enggu su kinapangimatay nin kanu langun nu nabi ni Baal. ² Daka napapait si Yisibil sa katigan kani Ilias sa “Idsapa ku i siksang aku nu manga kadenan amaika di ku seka matay namag sa maya bun ba a kutika a mana su pinakaidan nengka kanu manga nabi ni Baal.”

³ Na sangat a nagilekan si Ilias tembu nalaguy sekanin lu sa dalepa a Birsiba a sakup'u dalepa a Yahuda enggu tinagak'in lu ba su panunugun nin. ⁴ Na mimbisa-bisa bu sekanin lemalakaw kanu nagagabian 'bpawang

kanu tawan-tawan a dalepa. Daka tinemelen sekanin lu kanu atag'u kayu ka nangenin-nengi sekanin sa nia nin pidtalu na “Hu Kadenan a Mapulu, kua ka den su umul ku ka 'gkapasangan aku den a benal, nia ku pan tinemu i matay aku den.”

⁵ Daka miniga sekanin kanu atag'u kayu taman sa nakatulug. Na nakatekaw demun mibpayag sa lekanin su malaikat'u Kadenan ka kinebit'in sekanin enggu nia nin lun pidtalu na “Gedam ka, ka kan ka.” ⁶ Na nia nin kinambamata na aden nailay nin a makan kanu kaulunanan nin a nalutu kanu mayaw a watu enggu ig a nakabetad kanu 'bpanaguan. Na kineman den sekanin enggu mininem. Entu pan ka miniga menem sekanin 'bpaluman. ⁷ Na mibpayag menem 'bpaluman su malaikat'u Kadenan a Mapulu ka kinebit'in menem si Ilias enggu nia nin lun pidtalu na “Gedam ka, ka kan ka, kagina mawatan pan i 'bpelalakawan nengka.” ⁸ Na ginemedam mambu sekanin ka kineman enggu mininem taman sa naadenan sekanin na bagel kanu kinalalakaw nin kanu dalem'u nakapatpulu ka magabi enggu patpulu ka malamag, taman sa nakauma sekanin kanu palaw a Hurib a su palaw nu Kadenan.

Su Kinambitalia nu Kadenan a Mapulu kani Ilias

⁹ Na linemudep sekanin kanu isa a takub ka lu ba sekanin tinemulug kanu magabi. Daka nia pidtalu nu Kadenan a Mapulu sa lekanin na “Ngin i penggulan nengka a nan sia Ilias?” ¹⁰ Na nia nin inisumpat na “Hu Kadenan a Mapulu a Barakat sa Langun, dala den salakaw a pedsimban ku ka seka bu apia nia nin kaaden i su manga taw a Israil na sinungkang'ilan su kapasadan nengka, pinangeba nilan su manga

pegkurbanan sa leka taman sa pinangimatayan nilan su manga nabi nengka. Na saki bu i nasama sa kanilan enggu 'bpaginapasen nilan bun a benal i kaimatay nilan sa laki.” ¹¹ Na nia pidtalun nu Kadenan a Mapulu sa lekanin na “Liu ka, ka edtindeg ka lu kanu untul'u palaw ka 'bpagukit aku a Kadenan a Mapulu.” Na nia nin kinapasad edtalun sa entu na sinemanggiup su mabandes a sambel a nakapambutekad kanu manga palaw enggu nakatebi kanu manga watu, ugaid'a dala lu kanu sambel su Kadenan a Mapulu. Na guna mapasad su entu na lineminug ugaid'a dala bun lu kanu linug su Kadenan a Mapulu. ¹² Na guna menem makapasad su entu na nakatingguma menem su apuy ugaid'a dala bun lu kanu apuy su Kadenan a Mapulu. Na guna menem makapasad su entu na aden nakineg'in a mana ibpagedung a suala. ¹³ Na guna makineg'i Ilias su entu na linemiu sekanin kanu takub a dinapengan nin su beneng'in sa lambung ka tinemindeg kanu bengawan nu takub. Na nia pidtalun nu suala a entu na “Ilias, ngin i penggulan nengka sia?” ¹⁴ Na nia inisumpat'i Ilias na “Hu Kadenan a Mapulu a Kadenan a Barakat sa Langun, dala den salakaw a pedsimban ku ka seka bu apia nia nin kaaden i su manga taw a Israil na sinungkang'ilan su kapasadan nengka, pinangeba nilan su manga pegkurbanan sa leka enggu pinangimatayan nilan su manga nabi nengka. Na saki bu i nasama sa kanilan enggu 'bpaginapasen nilan bun a benal i kaimatay nilan sa laki.” ¹⁵ Daka nia pidtalun nu Kadenan a Mapulu sa lekanin na “Embalingan ka lu kanu lalan a inukitan nengka, ka lu ka kanu tawan-tawan nu siudad a Damaskus. Na nia nengka kauma lu na bubusi ka sa lana si Hasail a tanda sa sekanin den i datu nu dalepa a Aram. ¹⁶ Na bubusi ka bun sa lana si Yihu a wata a mama ni Nimsi sa tanda sa sekanin den i datu nu dalepa a Israil. Na bubusi ka bun sa lana si

Aliasa a wata a mama ni Shapat a taw sa Abil-Mihula a tanda sa sekanin i makasambi sa leka a nabi. ¹⁷Na su mamakalipuas kanu sundang'i Hasail na pangimatayan ni Yihu, na su mamakalipuas menem kani Yihu na pangimatayan menem ni Aliasa. ¹⁸Ugaid'a isama ku su pitu ngibu a manga taw a Israil a dala sugiud enggu dala sium kanu pegkakadenanen a si Baal.”

Su Kinapamili kani Aliasa

¹⁹Na ginemanat lu si Ilias enggu nauman nin si Aliasa a wata a mama ni Shapat a pendadu. Na aden sapulu enggu dua a ingkul a uman i sakasanganan na dua timan a sapi a pendadu, na sekanin i ikasapulu enggu dua a sakasanganan. Na sinemupeg si Ilias ka linuwas'in su lambung'in ka inipaselub'in kani Aliasa. Entu pan ka ginemanat sekanin. ²⁰Na tinagak'i Aliasa su manga sapi ka sineled'in si Ilias enggu nia nin lun pidtalu na “Magetaw aku muna kanu dua a lukes ku ka entu pan ka munut aku sa leka.” Na nia inisumpat'i Ilias na “Uway lu ka den, di ku seka ungenen.”

²¹Daka mimbalingan si Aliasa ka kinua nin su dua timan a sapi nin ka sinumbali nin enggu inilutu nin a nia nin inusal a makalaleg'in lun na su manga igagama nu dadu nin. Na guna nin mapasad milutu na inenggan nin su manga taw. Na kineman den mambu silan. Na nia nilan kinapasad keman na minunut den sekanin kani Ilias. Na nabaluy den sekanin a panunugun ni Ilias.

Su Kinalusud'i Datu Bin-Hadad kanu Siudad a Samaria

20¹ Saleta mambu na su datu nu dalepa a Aram a si Datu Bin-Hadad na linimud'in su manga sundalu nin ka enggu silan makaabpet embunua. Na ginemanat silan a kaped'in su telupulu enggu dua a manga datu a tampil'ilan a migkukuda enggu namageda sa kalisa ka linibet'ilan su siudad a Samaria, entu pan ka linusudan nilan. ²Daka napapait si Bin-Hadad sa katigan lu kani Ahab a datu nu manga taw a Israil lu kanu siudad sa nia nin katigan na ³“Su langun nu manga pilak'engka enggu manga bulawan nengka na laki taman kanu manganisan a kaluma nengka enggu su manga wata nengka a manganisan.” ⁴Na nia mambu inisumpat'i Datu Ahab na “Hu mapulu ku a datu, mana bun su katigan nengka, na saki taman kanu ngin i aden sa laki na leka man langun su entu.”

⁵Na napapait menem 'bpaluman sa katigan si Datu Bin-Hadad kani Datu Ahab, sa nia nin katigan na “Pidtalu ku den sa leka i ipasigkil'engka sa laki su manga pilak enggu manga bulawan nengka taman kanu manga kaluma nengka enggu su manga wata nengka. ⁶Na namag bun a entu sa maya bun ba a kutika na sugun ku san su 'gkangasaligan ku ka enggu nilan kalusudan su tulugan nengka enggu su kawalayan nu 'gkangasaligan nengka ka pangegkadan nilan ka panguan nilan su langun nu balapantag sa leka.”

⁷Daka guna su maitu na inipatawag'i Datu Ahab su langun nu 'gkangaunutan nu manga taw a Israil ka nia nin pidtalu kanilan na “Ilay nu ba, pegkiugan a benal'i Bin-Hadad a mabinasa tanu nin, ka napasugu den sekanin sa kakua nin kanu manga kaluma ku, kanu manga wata ku enggu kanu manga pilak enggu bulawan ku. Na sinugutan ku den mambu

sekanin sa entu.” ⁸Na nia inisumpat'u 'gkangaunutan nu manga taw a Israil sa lekanin na “Di ka pedsuguti sekanin sa entu.” ⁹Tembu nia nin pidtalu kanu manga sinugu a entu ni Bin-Hadad na “Edtalu nu kanu mapulu ku a datu i inggay ku su nauna a entu a 'bpangenin nin ugaid'a su ikadua a 'bpangenin nin na dili ku den makaenggay.” Na guna su maitu na namanguli den mambu su manga sinugu ka pidtalu nilan den kani Datu Bin-Hadad su pidtalu a entu ni Ahab.

¹⁰Na napapait menem 'bpaluman sa katigan si Bin-Hadad kani Ahab sa “Idsapa ku i siksang aku nu manga kadenan amaika dili ku malupet-lupet su siudad a Samaria, sigulun ku i dala masama lun a apia libubuk.” ¹¹Na nia inisumpat'u datu nu manga taw a Israil na “Edtalu nu sa lekanin i su sundalu a 'bpagadil pamun sa kambunua na dili edsandag a mana su manga sundalu a nakapasad den sa kinambunua.” ¹²Na gagalu nu kabpaginem'i Bin-Hadad lu kanu kampu a kaped'in su manga datu a tampil'in na nakineg'in su katigan ni Ahab. Daka sinugu nin mamagayas su manga sundalu nin sa magadil sa kalusud kanu siudad a Samaria. Na pinggula nilan mambu su pidtalu a entu nu datu.

Su Kinataban ni Datu Ahab kani Datu Bin-Hadad

¹³Na saleta na aden nabi a linemu kani Ahab a datu nu manga taw a Israil sa nia nin lun pidtalu na “Nia ba i kadtalu nu Kadenan a Mapulu, ‘Gkailay nengka i sangat i kadakel'in a nan a sundalu ni Bin-Hadad? Na ipataban ku silan sa leka ka enggu nengka katuntayan i saki ba man su Kadenan a Mapulu.’ ” ¹⁴Na nia nakaidsa ni Ahab lun na “Entain ba i makatalaw kanilan?” Na nia inisumpat'u nabi na “Nia kadtalu nu

Kadenan a Mapulu na ‘Su manganguda a sundalu nu manga gubilnadul'u prubinsia i makatalaw kanilan.’ ” Na nia menem inidsa ni Ahab lun na “Entain i muna lemusud?” Na nia inisumpat'u nabi na “Sekanu i muna lemusud.”

¹⁵ Guna su maitu na inipalimud'i Ahab su langun nu manganguda a sundalu nu manga gubilnadul'u manga prubinsia, na duagatus enggu telupulu enggu dua silan langun. Na linimud'in bun su langun nu sundalu nu manga taw a Israil, na pitu ngibu menem i kadakel'ilan.

¹⁶⁻¹⁷ Na minuna lemusud su manganguda a sundalu nu manga gubilnadul'u prubinsia kanu kutika nu maudtu gagalu nu kapendalangutan ni Bin-Hadad lu kanu kampu apeg'u telupulu enggu dua a manga datu a tampil'in. Saleta mambu na su manga 'bpanininting a sinugu ni Bin-Hadad lu sa Samaria na pidtalu nilan lun i “Aden manga sundalu a pedsia ebpun sa ciudad a Samaria.” ¹⁸ Na nia pidtalu ni Bin-Hadad sa kanilan na “Sigkem'u silan, magidsan pan i nia nilan kahanda i kapagayun atawa ka kambunua.”

¹⁹ Saleta mambu na namakaliu den kanu ciudad'ilan su manganguda a entu a sundalu nu manga gubilnadul nu prubinsia apeg'u manga ped pan a sundalu ka linemusud den silan. ²⁰ Na pinangimatayan nilan su manga kuntela nilan taman sa namakapalalaguy su manga sundalu nu manga taw a Aram, ugaid'a sineled silan nu manga sundalu nu manga taw a Israil. Ugaid'a si Bin-Hadad enggu su manga ped'in na namakapalalaguy a migkukuda. ²¹ Na su datu nu manga taw a Israil na linemusud sekanin. Na pinangimatayan nin su manga pakukuda enggu su manga pakakalisa taman sa natalaw nin su manga taw a Aram enggu madakel i minatay nin kanilan.

²² Na ulian nu entu na linemu menem su nabi kanu datu nu Israil ka pidtalu nin lun i “Pagadil ka sa mapia enggu pagitung ka u ngin i mapia a enggulan nu kagina lusudan kanu nu datu nu manga taw a Aram kanu timpu nu kapembubul.”

Su Kinapambaya-baya ni Datu Ahab kani Datu Bin-Hadad

²³ Na saleta mambu na su 'gkangasaligan nu datu nu manga taw a Aram na nia nilan pidtalu kanu datu nilan na “Sabap sa su manga kadenan nu manga taw a Israil na kadenan nu manga palaw tembu ba minuna i kabagel'ilan kumin sa lekitanu. Ugaid'a amaika lu tanu silan imbunua kanu kadatalan na sigulu a matalaw tanu silan. ²⁴ Na nia dait na iawa nengka su telupulu enggu dua a manga datu ka isambi nengka kanilan su 'gkangaunutan nu manga pabubunua. ²⁵ Entu pan ka pangilay ka sa manga taw a mabaluy a sundalu nengka a mana bun su kadakel'u nangadala sa leka. Pangilay ka bun sa manga kuda enggu manga kalisa a mana bun su kadakel'u nadala sa leka kanu kinambunua. Na imbunua tanu su manga taw a Israil lu kanu kadatalan na amaika maitu na sigulu a matalaw tanu silan.” Na inayunan mambu ni Bin-Hadad su entu taman sa pinggula nin.

²⁶ Na guna mauma su timpu nu kapembubul na linimud'i Bin-Hadad su manga sundalu nu manga taw a Aram ka linemu silan sa dalepa a Apik ka enggu nilan makambunua su manga taw a Israil. ²⁷ Na mindidilimudan bun mambu su manga sundalu nu manga taw a Israil ka nagadil bun silan sa kaatu kanu manga taw a Aram. Na lu silan migkampu kanu kasangulan nu kampu nu manga taw a Aram. Ugaid'a mana bun silan dua timan a manganaut a lumpukan nu manga kambing amaika ilagid silan sa

kadakil'u manga taw a Aram a nakalapat kanu kadatalan. ²⁸ Na linemu su nabi kanu datu nu Israil ka nia nin lun pidtalu na “Nia ba su kadtalu nu Kadenan a Mapulu, ‘Nia kataw nu manga taw a Aram na kadenan aku bu nu manga palaw dikena kadenan nu manga kadatalan, tembu saguna na ipatalaw ku sa lekanu su sangat i kadakil'in a nan a manga sundalu nu manga taw a Aram ka enggu nu katuntayan i saki ba man su Kadenan a Mapulu.’ ”

²⁹ Na migkampu su manga taw a Israil enggu su manga taw a Aram a nakadsangula silan kanu dalem'u nakapitu gay. Na kanu ikapitu nin gay na mimbunua silan. Na nakapatay su manga taw a Israil sa magatus ngibu a manga sundalu nu manga taw a Aram. ³⁰ Na su manga taw a Aram a nangasama na namakadtatalaguy silan lu kanu dalepa a Apik, na su duapulu enggu pitu ngibu a entu a nangasama na nangaudtangan na alad'u entu a siudad.

Na saleta mambu na nakapalalaguy bun si Bin-Hadad kanu entu a dalepa ka lu ba sekanin nagen. ³¹ Na nia pidtalu nu 'gkangasaligan nin na “Nakineg'ami i su manga datu nu manga taw a Israil na mangalemu malat i nanam'ilan, tembu nia mapia na lemu kami a semelub sa saku^t enggu pamaluden nami sa tali su manga ulu nami ka aden a entu na di ka nin imatayan.”

³² Na sinemelub den mambu silan sa saku enggu pinamalud'ilan sa tali su manga ulu nilan entu pan ka linemu silan kanu datu nu Israil ka nia nilan pidtalu na “'Bpangenin nu panunugun nengka a si Bin-Hadad i amaika mapakay na di ka den sekanin 'bpagimatayi.” Na nia inisumpat'u

^t 20:31 Su **saku** sia sa kanu manga taw paganay na ebpun sa upis'a kambing atawa ka unta. Su kapedselub sa saku sia na adat-betad'ilan a tanda nu kapegkalidu na ginawa.

datu na “Bibiag pamun besen sekanin? Na mana ku den man sekanin tebped sa pused.” ³³ Na pidsipatan nilan su sumpat'u datu, na naadenan silan na inam kanu sumpat'u datu, tembu pinamagayasan nilan sekanin semumpat sa “Uway datu, benal ka, si Bin-Hadad na mana nengka den man tebped sa pused.” Na nia pidtalun nu datu na “Pasia nu sekanin.” Na nia kinauma ni Bin-Hadad lu kani Ahab na pinapageda nin kanu kalisa. ³⁴ Na nia pidtalun ni Bin-Hadad kani Ahab na “Imbalingan ku sa leka su manga siudad a pinangagaw nu ama ku kanu ama nengka. Na mapakay ka a mapatindeg sa padian lu sa siudad a Damaskus a mana bun su pinggula nu ama ku lu sa siudad a Samaria.” Na nia inisumpat'i Ahab na “Na kanu nia a pidtalun nengka sa laki na pambaya-bayan ku seka.” Daka minumbal silan sa kapasadan entu pan ka pinaganat'in den sekanin.

³⁵ Na saleta mambu sa entu, na aden nabi a kaped bun nu manga nabi, na sinugu sekanin nu Kadenan a Mapulu sa edtalun nin kanu ped'in i “Pakasakiti aku nengka.” Ugaid'a dala i entu enggula nu kaped'in, ³⁶ tembu nia nin pidtalun kanu kaped'in na “Kagina ka dala nengka paginuguti su kasuguan nu Kadenan a Mapulu na kanu kaganat'engka sia na imatayan ka na alimaw.” Na nia nin mambu kinaganat lu na nailay sekanin na alimaw enggu inimatayan nin sekanin.

³⁷ Na aden menem nailay nin a mama, daka pidtaluan nin bun sa “Pakasakiti aku.” Na pinakasakitan mambu sekanin nu entu taman sa napalian. ³⁸ Daka linemu su nabi a entu kanu ligid'u lalan ka pinangangapan nin su datu nu Israil. Na namagigiling sekanin ka dinapengan nin su mata nin asal'a di sekanin makilala. ³⁹ Na guna su minukit den lu su datu na linemalis sekanin edtalun sa “Hu datu, minamung aku kanu kinambunua enggu lu ba na aden sundalu a linemu sa laki a

aden anggit'in a biag enggu nia nin pidtalu sa laki na 'Tamengi ka i biag a nia ka amaika makapalalaguy sekanin na imatayan ka atawa ka masala ka sa telupulu enggu lima kakilu a pilak.' ⁴⁰ Ugaid'a kagina madakel i galebekan ku na dala ku sekanin madtulan na nakapalalaguy su biag." Na nia pidtalu nu datu sa lekanin na "Dait bun a masiksa ka a mana bun su pidtalu nengka." ⁴¹ Daka iniawa mamagayas'u nabi su nakadapeng kanu mata nin, na nakilala mambu sekanin nu datu nu Israil a isa sekanin kanu manga nabi. ⁴² Na nia nin pidtalu kanu datu na "Nia ba i kadtalu nu Kadenan a Mapulu sa leka, 'Kagina ka pinambaya-baya nengka su taw a pigkahanda ku i kaimatay lun, na saguna na seka i imatayan taman kanu manga taw nengka a sambu sa lekanin enggu kanu manga taw nin.'" ⁴³ Na minuli su Datu Ahab lu kanu tulugan nin sa siudad a Samaria a sangat a 'gkalipunget enggu 'gkakumu-kumu i beneng'in.

Su Kinaagaw kanu Pamumulan sa Ubas ni Nabut

21 ¹ Na guna maipus su entu na aden isa a mama a nia nin ngala na si Nabut a taw sa dalepa a Yisril a aden pamumulan nin a ubas a masiken kanu tulugan ni Ahab a datu nu siudad a Samaria.^u ² Na nia pidtalu ni Ahab kani Nabut na "Kagina masiken kanu tulugan ku su pamumulan nengka sa ubas na inggay nengka den sa laki ka enggu ku kapamulan sa 'gkamun. Na sambian ku su entu sa minuna pan i kapia nin a pamumulan sa ubas atawa ka u kalinian nengka na bayadan ku sa leka sa endaw i alaga nin." ³ Ugaid'a nia inisumpat'i Nabut na "Dili man

^u 21:1 Su **datu nu siudad a Samaria** na datu bun nu dalepa a Israil. Su Samaria na masela a siudad'u dalepa a Israil.

a benal isugut'u Kadenan a Mapulu sa inggay ku sa leka su inibpusaka sa laki nu manga kaapuan ku.” ⁴ Na minuli si Ahab a sangat a 'gkalipunget enggu 'gkakumu-kumu i beneng'in sabap kanu sawal a entu ni Nabut sa lekanin. Na miniga sekanin a lu linemengi sa bala enggu dala sekanin kan. ⁵ Na pibpawangan sekanin nu kaluma nin a si Yisibil ka inidsan nin sa “Nginan ka 'gkakumu-kumu i beneng'engka enggu dili ka pegkan?” ⁶ Na nia nin inisumpat na “Kagina pinangeni ku kani Nabut a taw sa Yisril su pamumulanen nin sa ubas na dala sekanin kiug apia pidtalu ku sa lekanin i pamasan ku atawa ka sambian ku sa ped a pamumulanen sa ubas.” ⁷ Na nia pidtalu sa lekanin nu kaluma nin a si Yisibil na “Dikena ba seka i datu nu manga taw a Israil? Na embangun ka enggu kan ka, ka edsisigalaw ka, ka inggay ku sa leka su pamumulanen sa ubas'i Nabut a taw sa Yisril.”

⁸ Daka minumbal si Yisibil sa surat sia kanu ingala ni Ahab a tiniapan kanu ngala nin, entu pan ka inipapait'in i entu lu kanu manga pegkakataw kanu siudad enggu su 'gkangaunutan kanu siudad a pegkalebenan ni Nabut. ⁹ Na nia dalem'u surat na “Limud'u su manga taw ka pabpuasa nu silan enggu lu nu paayan si Nabut kanu unan nu manga taw. ¹⁰ Entu pan ka paayan nu kanu kasangulan nin su dua kataw a dupang a taw ka enggu nilan kasenditan si Nabut sa inidsinta nin su Kadenan enggu su datu. Entu pan ka pananggit'u sekanin lu kanu liu nu siudad ka pamalantay nu sekanin sa watu taman sa matay.”

¹¹ Na pinggula den mambu nu manga pegkakataw kanu siudad enggu su 'gkangaunutan su nakadalem kanu surat a inipapait'i Yisibil. ¹² Na linimud'ilan den su manga taw enggu lu nilan pinaayan si Nabut kanu unan nu manga taw ka pidtalu nilan i 'bpuasa silan. ¹³ Na minayan bun mambu kanu kasangulan ni Nabut su dua kataw a entu a manga dupang a

1 Datu 21

taw ka sinenditan nilan den si Nabut kanu adapan nu manga taw sa nia nilan inisendit lun na “Inidsinta ni Nabut su Kadenan enggu su datu.” Na guna su maitu na inanggit'ilan si Nabut lu kanu liu nu siudad ka pinamalanday nilan sekanin sa watu taman sa minatay. ¹⁴ Daka napapait silan sa katigan lu kani Yisibil sa pinamalanday nilan den si Nabut sa watu taman sa minatay sekanin.

¹⁵ Na guna katawi ni Yisibil i minatay den si Nabut na nia nin pidtalu kani Ahab na “Minatay den si Nabut a taw sa dalepa a Yisril na ganat ka den ka kua ka den su pamumulanang nin sa ubas a dala nin 'bpasa sa leka.” ¹⁶ Na nia kinakineg'i Ahab sa entu na ginemanat sekanin ka enggu nin makua su pamumulanang sa ubas'i Nabut.

¹⁷ Daka nia pidtalu nu Kadenan a Mapulu kani Ilias a taw sa dalepa a Tisbi na ¹⁸ “Ganat ka, ka lu ka kanu datu nu Israil a si Datu Ahab a pendatu lu sa Samaria. Ka lu sekanin saguna kanu pamumulanang sa ubas'i Nabut ka pegkuan nin su entu. ¹⁹ Na edtalu ka sa lekanin i nia ba su kadtalu nu Kadenan a Mapulu, ‘Inimatayan nengka den su taw na kuan nengka pamun su pamumulanang nin sa ubas. Na sabap kanu pinggula nengka a nan na panilan na asu su lugu nengka lu kanu liu nu siudad a mana bun su kinapanila nu manga asu kanu lugu ni Nabut lu ba.’ ”

²⁰ Na guna mailay ni Ahab si Ilias, na nia nin lun pidtalu na “Natun aku bun nu kuntela ku!” Na nia inisumpat'i Ilias na “Uway natun ku seka, kagina pibpasa nengka i ginawa nengka sa ukit a kinanggula nengka sa dala kasuati nu Kadenan a Mapulu. ²¹ Na nia kadtalu nu Kadenan makapantag sa leka na patingguman nin sa leka su kabinasan. Na pangimatayan nin su manga tupu nengka a mama magidsan i matua atawa ka manguda kanu lusud'u Israil. ²² Na ibpeden

nin mimatay su sakambinabatan nengka a mana bun su pinakaidan nin kanu sakambinabatan ni Yirubuam a wata a mama ni Nibat enggu kanu sakambinabatan ni Baasa a wata a mama ni Ahia. Kagina pinakalipunget'engka sekanin enggu seka i nadsabapan na kinandusa nu manga taw a Israil.

²³ “Na makapantag menem kani Yisibil, na nia kadtau nu Kadenan a Mapulu sa lekanin na su bangkay nin na panganen na asu lu kanu alad'u dalepa a Yisril. ²⁴ Na su sakambinabatan nengka a mamamatay lu kanu siudad na panganen na asu su manga bangkay nilan enggu su mamamatay menem lu kanu malinawag na panganen na manga papanuk su manga bangkay nilan.”

²⁵ Na dala ped a taw a pagidsan ni Ahab a pibpasa nin i ginawa nin sa ukit a kinanggula nin sa dala kasuati nu Kadenan a Mapulu ka inisundul sekanin nu kaluma nin a si Yisibil sa kanggula nin sa mawag. ²⁶ Na sangat a pakangingili su pinggula nin a kinasakutu a kinasimba nin kanu manga pegkakadenanen a mana bun su pinggula nu manga taw a Amur a sabapan a kinapaawa nu Kadenan a Mapulu kanilan kanu kalupan ka inenggay nin kanu manga taw a Israil.

²⁷ Na guna makineg'i Ahab su pidtau a entu ni Ilias na pinangisi nin su balegkas'in ka nia nin iniselub na saku^v apia kanu kapedtulug'in. Na mibpuasa sekanin enggu mindadalakaw a sangat a 'gkalugkug. ²⁸ Daka pidtau nu Kadenan a Mapulu kani Ilias i ²⁹ “Nailay nengka u panun i kinapangalimbaba ni Ahab kanu ginawa nin sia kanu adapan ku? Na sabap kanu kinapangalimbaba nin a entu kanu ginawa nin na dili ku pan

^v 21:27 Su kinaselub sa saku na adat-betad'u manga taw a Hibru a tanda na gagaw enggu kinadtaubat.

ipatingguma sa lekanin su kabinasan a entu ka lu ku bu ipatingguma su entu kanu sakambinabatan nu wata nin amaika endatu den su entu.”

**Su Kinagkahanda nu manga Taw a Israil enggu Yahuda sa
Kambunua kanu manga Taw a Aram**

22 ¹Na kanu dalem'u telu lagun, na dala makambunua su manga taw a Aram^w enggu su manga taw a Israil. ²Ugaid'a kanu ikatelu nin lagun na inipagilaya ni Yusapat a datu nu dalepa a Yahuda si Ahab a datu nu dalepa a Israil. ³Na nia pidtalun ni Ahab kanu 'gkangasaligan nin na “Sabén-sabénal man a 'gkatawan nu i su dalepa a Ramut-Giliad na lekitanu. Ugaid'a ngin i nia ka dala penggulan tanu asal'a makua tanu 'bpaluman su entu kanu datu nu manga taw a Aram?” ⁴Daka inidsan ni Ahab si Yusapat sa “Ngintu, munut ka sa lekami kanu kalusud'ami kanu dalepa a Ramut-Giliad?” Na nia inisumpat'i Yusapat sa lekanin na “Uway, munut aku sa leka apeg'u manga taw ku taman kanu manga kuda ku, ⁵ugaid'a ibpanun ta muna i nia kanu Kadenan a Mapulu.”

⁶Daka linimud'i Ahab su manga nabi a manga pat gatus i kadakel'in ka inidsa nin kanilan i “Ngintu, lusudan nami su Ramut-Giliad atawa ka dili?” Na nia nilan inisumpat na “Uway, lusudi ka den ka patabanen kanu nu Kadenan!” ⁷Ugaid'a minidsa si Yusapat sa “Ngintu, dala pamun nabi sia nu Kadenan a Mapulu a mapakay a kaidan tanu?” ⁸Na nia inisumpat'i Ahab kani Yusapat na “Aden pamun sakataw a nabi a kaidan tanu, si Mikaya a wata a mama ni Imla. Ugaid'a di ku sekanin 'gkasuatan, ka dala den a benal mapia a 'gkaalung'in makapantag sa laki ka mawag

^w 22:1 Su dalepa a **Aram** na nia ba su dalepa a Syria sa saguna a timpu.

den langun.” Na nia inisumpat'i Yusapat sa lekanin na “Hu datu, di dait a edtalun ka sa man.” ⁹ Daka inipatawag'u datu nu Israil su isa kanu 'gkangasaligan nin ka pidtalu nin lun i “Edtapik'u sia mamagayas su nabi a si Mikaya a wata a mama ni Imla.”

¹⁰ Na saleta mambu sa entu, na si Ahab a datu nu manga taw a Israil enggu si Yusapat a datu nu manga taw a Yahuda na nakaselub'ilan su lambung sa kadatu enggu minayan silan kanu kulesi nilan a lu nakasangul kanu tagikan a lu mag kanu bengawan nu siudad a Samaria ka 'bpamakikinegen nilan su manga kadtau nu manga nabi. ¹¹ Na si Sidikia a isa kanu manga nabi a wata a mama ni Kinana na minumbal sekanin sa manga sidung a putaw enggu nia nin pidtalu na “Nia kadtau nu Kadenan a Mapulu sa leka Datu Ahab sia makanggulalan kanu nia a manga sidung na ibped ka mimatay su manga taw a Aram.” ¹² Na maitu bun ba i kadtau nu langun nu ped pan a manga nabi, sa nia nilan kadtau na “Hu datu, lusudi nu den su Ramut-Giliad ka matalaw nu man silan. Makataban kanu sia kanu tabang'u Kadenan a Mapulu.”

Su Manga Naalung'i Mikaya

¹³ Saleta mambu na su sinugu sa kadtapik kani Mikaya na nia nin pidtalu sa lekanin na “Su langun nu manga nabi na nia nilan kadtau na embantas su datu, na nia dait na maitu bun ba i edtalun ka!” ¹⁴ Ugaid'a nia inisumpat'i Mikaya na “Sabensabenal a ipebpasad ku sia kanu adapan nu Kadenan a Mapulu i nia ku bu edtalun na u endaw bu i ipadtalu sa laki nu Kadenan a Mapulu.”

¹⁵ Na nia nin kinauma lu kanu datu, na nia pidtalun nu datu sa lekanin na “Mikaya, ngintu lusudan nami su Ramut-Giliad atawa ka dili?” Na nia inisumpat'i Mikaya na “Uway, lusudi nu den silan ka matalaw nu silan. Makataban kanu sia kanu tabang'u Kadenan a Mapulu.” ¹⁶ Ugaid'a nia pidtalun nu datu sa lekanin na “Makapila ku seka makapadsapa asal'a madtalun nengka sa laki i bantang sia kanu ingala nu Kadenan a Mapulu?” ¹⁷ Na nia inisumpat lun ni Mikaya na “Naalung ku i su manga taw a Israil na mana silan manga bili-bili a namakatagayak kanu manga kapalawan a dala pedtuludu lun enggu nia pidtalun nu Kadenan a Mapulu na ‘Su nia a manga taw na dala 'bpangulu kanilan. Na pauli nu silan sa malilintad.’” ¹⁸ Na nia pidtalun nu datu nu Israil kani Yusapat na “Dikena ba pidtalun ku den man sa leka i dala a benal mapia a 'gkaalung'in makapantag sa laki ka mawag den langun?” ¹⁹ Daka nia pidtalun ni Mikaya na “Pakikineg ka su kadtalun nu Kadenan a Mapulu, naalung ku su Kadenan a Mapulu a 'bpagagayan kanu kulesi nin a kaped'in su langun nu malaikat a lu sa sulega a namedtindeg kanu biwang-kawanan nin. ²⁰ Na nia kadtalun nu Kadenan a Mapulu na ‘Entain guna i mangenggat magakal kani Ahab sa kalusud kanu dalepa a Ramut-Giliad ka enggu sekanin matay lu ba?’ Na embida-bida i sumpat'u manga malaikat a entu a lu sa sulega. ²¹ Daka aden sinemupeg kanu Kadenan a Mapulu sa nia nin pidtalun na ‘Saki i mangenggat sa lekanin.’ ²² Na nia inisumpat'u Kadenan a Mapulu na ‘Panun a entu?’ Na nia nin menem inisumpat na ‘Lemu aku ka padtalun ku sa kalebutan su langun nu manga nabi ni Ahab.’ Na nia pidtalun nu Kadenan a Mapulu na ‘Ganat ka den, ka embantas ka sa enggulan nengka a kapagakal sa lekanin.’

²³ “Na ilay ka, inipatingguma nu Kadenan a Mapulu kanu manga nabi nengka su ruh a napadtalu sa kalebutan kanilan. Nanget man a pigkahanda nu Kadenan a Mapulu i ipatalaw ka nin.”

²⁴ Daka sinemupeg si Sidikia a wata a mama ni Kinana kani Mikaya ka tinebpi nin enggu nia nin lun pidtalun na “Ngintu ka nadrtalu nengka i minawa sa laki su Ruh nu Kadenan a Mapulu ka seka i inimbitiala nin?” ²⁵ Na nia inisumpat'i Mikaya na “Maamad'engka i nia kanu gay a matalaw kanu kanu kambunua nu taman sa makapagena ka lu kanu susek gaid'u walay.”

²⁶ Daka inisugu mamagayas'i Datu Ahab i “Sigkem'u si Mikaya ka imbalingan nu sekanin lu kani Amun a gubilnadul'u siudad enggu lu kani Yus a wata ku ²⁷ ka edrtalu nu kanilan i inisugu ku i bilanggun nilan sekanin enggu paidu bu i ipakan nilan lun enggu paidu bu i ipainem'ilan lun a ig taman sa kambalingan ku sa malilintad.” ²⁸ Na nia pidrtalu ni Mikaya na “Amaika makauli ka sa malilintad na nia nin maena na dala aku imbitiala nu Kadenan a Mapulu.” Na pidrtalu bun ni Mikaya kanu langun nu taw lu i “Sekanu a manga taw na tanudi nu su pidrtalu ku ba a nia!”

Su Kinapatay ni Datu Ahab

²⁹ Na guna su maitu na linemu sa Ramut-Giliad si Ahab a datu nu manga taw a Israil enggu si Yusapat a datu nu manga taw a Yahuda.

³⁰ Na nia pidrtalu ni Ahab kani Yusapat na “Kanu kambunua, na dili aku mapakilala ugaid'a seka na iselub'engka su lambung'engka sa kadatu.” Na

guna su maitu na linemu den su datu nu Israil kanu pembunuan a dala sekanin pakilala.

³¹ Na saleta mambu na su datu nu manga taw a Aram na inisugu nin kanu telupulu enggu dua a 'gkaunutan nu manga pakakalisa i “Di nu pembunua su apia entain ka nia nu bu bunu na su datu nu Israil.” ³² Na guna mailay nu 'gkangaunutan nu manga pakakalisa si Yusapat na nia nilan kataw na sekanin su datu nu Israil, daka pinaneled'ilan sekanin tembu nakalalis si Yusapat. ³³ Daka natawan nu 'gkangaunutan nu manga pakakalisa i dikena besen sekanin su datu nu Israil tembu tinelenan nilan sekanin semeled.

³⁴ Ugaid'a aden isa a sundalu nu manga taw a Aram i tinemekaw demun musug, daka nasugat'in su datu nu Israil sia kanu pageletan nu kelung'u laleb'in. Daka nia pidtaluni ni Ahab kanu pakakalisa na “Edsunud ta ka iawa aku nengka sia ka nasugat aku.” ³⁵ Na sangat i kapasang'u kinambunua nilan kanu entu ba a gay, na su datu nu Israil na nakasandang bu kanu kalisa nin a lu nakasangul kanu manga taw a Aram. Na su lugu nin na minigis bu taman kanu malulem lu kanu kalisa taman sa minatay sekanin. ³⁶ Na guna su pedsedep den su senang na aden sundalu a linemalis sa “Mamanguli den su uman i isa kanu dalepa nin.”

³⁷ Na guna su minatay den su datu nu Israil na pidtapik'ilan lu sa Samaria ka lu nilan ba inilebeng. ³⁸ Na ginagasan nilan su kalisa nu datu lu kanu 'bpamaiguan sa Samaria. Na su lugu nin na pinanilan nu manga asu a mana bun su pidtaluni Kadenan a Mapulu a manggula nin. Na lu bun ba tatap pebpaigu su manga sundal a babay. ³⁹ Na su ped a tudtulan pantag kanu kinandatu ni Ahab enggu su langun nu pinggula nin apeg den nu kinapatindég'in kanu sangat i kapia nin a tulugan nin

enggu su langun nu pinatindeg'in a siudad na nakasulat bun kanu libelu nu napagukit-ukitan nu manga datu nu manga taw a Israil. ⁴⁰ Na guna matay si Datu Ahab na nia lun nakasambi endatu na su wata nin a mama a si Ahasia.

Su Kinandatu ni Yusapat sa Dalepa a Yahuda

⁴¹ Na linemudsu endatu sa Yahuda si Yusapat a wata a mama ni Asa kanu ikapat lagun nu kapendatu ni Datu Ahab sa Israil. ⁴² Na telupulu enggu lima lagun i umul'i Yusapat kanu kinaludsu nin endatu. Na nakaduapulu enggu lima lagun i kinandatu nin sa Awrusalim. Na nia nin ina na si Asuba a wata ni Silhi. ⁴³ Na naguyag-uyag sekanin a mana bun su kinapaguyag-uyag'u ama nin a si Asa. Na pinggula nin su ngin i makasuat kanu Kadenan a Mapulu. Ugaid'a dala nin ipageba su manga pegkurbanan lu kanu namakapulu a dalepa, tembu su manga taw na pinapanalus'ilan bun su kapegkurban nilan enggu su kapedtutung'ilan sa mamut a tutungen lu. ⁴⁴ Na inipagayun bun ni Yusapat su datu nu Israil.

⁴⁵ Na su ped a tudtulan makapantag kanu kinandatu ni Yusapat enggu su kapegkakaga nin apeg'u kinambantas'in kanu kinambunua na nakasulat bun kanu libelu nu napagukit-ukitan nu manga datu nu manga taw a Yahuda. ⁴⁶ Na pinaawa nin kanu manga walay a pedsimban su manga nasama a babay-mama a sundal kanu dalepa a Yahuda a dala makapaawa kanu timpu nu ama nin a si Asa.

⁴⁷ Na kanu entu a timpu na dala datu nu dalepa a Idum. Nia bu pegkakataw lu na su isa a 'gkasaligan. ⁴⁸ Na napaumbal si Yusapat sa manga masela a kapal a makalayag lu sa dalepa a Upir ka enggu makakua

lu sa bulawan. Ugaid'a dala i entu makauma lu sa Upir kagina nageba lu kanu dalepa a Isiun-Gibir. ⁴⁹ Daka nia pidtalun ni Ahasia a wata a mama ni Ahab kani Yusapat na "Paunut ka su manga panunugun ku kanu manga panunugun nengka kanu kalayag'ilan." Ugaid'a dala i entu ayuni ni Yusapat. ⁵⁰ Na guna matay si Yusapat na lu sekanin inilebeng kanu 'bpamelebengan kanu manga kaapuan nin lu kanu ciudad'u Daud. Na su wata nin a mama a si Yihuram i nakasambi lun endatu.

Su Kinandatu ni Ahasia sa Israil

⁵¹ Na linemudsu endatu si Ahasia a wata a mama ni Ahab sa dalepa a Israil kanu timpu nu ikasapulu enggu pitu lagun a kapendatu ni Yusapat sa dalepa a Yahuda. Na nakadua lagun bu i kinandatu nin kanu Israil. ⁵² Na dala makasuhat su pinggula nin kanu Kadenan a Mapulu ka naguyag-uyag bun sekanin a mana bun su kinapaguyag-uyag'u dua a lukes'in enggu su kinapaguyag-uyag'i Yirubuam a wata a mama ni Nibat a nadsabapan a kinandusa nu manga taw a Israil. ⁵³ Na sinimba nin si Baal a mana bun su pinggula nu ama nin a sangat a pinakalipunget'in su Kadenan a Mapulu a Kadenan nu manga taw a Israil.

Wassalam